

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกรมตำรวจนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาค้นคว้า จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งหัวข้อตามลำดับต่อไปนี้

1. ภาษาไทยในระดับประถมศึกษา
 - 1.1 ความสำคัญของภาษาไทย
 - 1.2 การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนระดับประถมศึกษา
 - 1.3 การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา
 - 1.4 การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา
 - 1.4.1 การเตรียมการสอน
 - 1.4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.4.3 การใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 1.4.4 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน
 - 1.4.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
 - 1.4.6 การสอนซ่อมเสริม
 - 1.4.7 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 1.5 การสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นในระดับประถมศึกษา
2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
 - 2.2 การดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
 - 2.3 ปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

ความสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทยมีความสำคัญมาก เพราะเป็นภาษาประจำชาติ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นไทย ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน นับตั้งแต่คนไทยรวมตัวกันเป็นชาติ และมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง ก็ได้ใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเมือง การปกครองในปัจจุบันรวมทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความคิดและการเรียนรู้ ครูจึงควรช่วยกันสอนนักเรียนให้มองเห็นความสำคัญของภาษาไทย จนเกิดความรักและหวงแหน รักษาและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามระเบียบและความงดงามของภาษา ซึ่งความสำคัญของภาษาไทยที่ประมวลได้มีดังต่อไปนี้

1. ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย เพราะเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เพราะเป็นภาษาของไทยเองที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันทั้งที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันตามธรรมดา และภาษาราชการ

2. ภาษาไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ให้มีความเข้าใจตรงกัน ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และผู้เขียนกับผู้อ่าน

3. ภาษาไทย เป็นเครื่องมือในการศึกษาเล่าเรียน เสาะแสวงหาความรู้ในสรรพวิชาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเรียนรู้สิ่งใด ย่อมต้องอาศัยทักษะของภาษาไทย การฟัง การพูด อันได้แก่ การสนทนา ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอ่านและการเขียนประกอบกับความคิด วิจารณาวิเคราะห์ สิ่งที่จะศึกษา

4. ภาษาไทยเป็นวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมความเจริญต่าง ๆ จากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ไม่ว่าจะถ่ายทอดโดยการอ่านหรือการฟัง จากข้อเขียนหรือคำบอกเล่าที่เป็นภาษาไทยก็ตาม ถือได้ว่าภาษาไทยมีส่วนสำคัญที่ช่วยสื่อสารให้เกิดการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม

5. ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพทุกสาขา เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการทำงาน ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาโดยเฉพาะ ก็อาจประกอบอาชีพที่ใช้ภาษาโดยตรง เช่น นักประพันธ์ ครูสอนภาษาไทย เป็นต้น

6. ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการปกครอง ประเทศไทยมีการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การปกครองระบอบนี้ จะดำเนินไปได้ด้วยดี ต้องอาศัยประชาชนที่ได้รับการศึกษาดี และมีความรู้ในภาษาไทยเป็นอย่างดี สามารถทำความเข้าใจนโยบาย คำชี้แจงของรัฐบาลได้เข้าใจตรงกัน ในทำนองเดียวกัน ผู้ทำหน้าที่บริหารประเทศก็ ต้องสามารถสื่อความได้ตรงและชัดเจน

7. ภาษาไทยเป็นศูนย์รวมน้ำใจ แสดงความเป็นไทย ความเป็นชาติไทย ทำให้เกิดพลัง เกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

8. ภาษาไทยแสดงความเป็นไทย แสดงความอิสระเสรีและแสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525; สุจิต เพ็ชรชอบ, 2531; วรณี โสမ်ประสูตร, 2534; ประดิษฐ์ อปรนัย, 2535)

การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีอายุระหว่าง 7 - 12 ปี กลุ่มผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 มีอายุ 7 - 8 ปี กลุ่มผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 มีอายุ 9 - 10 ปี และกลุ่มผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 มีอายุ 11 - 12 ปี

ก. ลักษณะการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

1. ผู้เรียนเรียนรู้โดยเข้าใจความหมายของคำทุกคำที่เขารับรู้จริง ๆ ถ้าเป็นการเลียนแบบก็เป็นการเลียนแบบคำ หรือข้อความที่เขาเข้าใจความหมายแล้ว และถ้าได้ฟังคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่ตนยังไม่รู้ความหมาย หรือคำที่ตนอ่านไม่ได้ จะพยายามให้รู้ความหมายเสียก่อน จึงจะนำไปพูดหรือเขียน

2. ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาด้วยการฟังจากผู้ที่อยู่ใกล้ติด และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเรา เช่น พ่อแม่ พี่ น้อง เพื่อน ครู ตลอดจนสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ทำให้เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น ใช้คำถาม ถามได้มาก และลึกยิ่งขึ้น สามารถสนองความออกรู้หรือความเห็นของตนได้มาก ผู้เรียนวัยนี้จึงลดความขงขง ใช้การถามแทน ใช้การฟังเป็นเครื่องมือเรียนรู้ภาษาและพัฒนาความคิดควบคู่กันไป วัยนี้จึงชอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ นิทาน ข่าวที่เกี่ยวข้องกับตน หรือข่าวที่น่าสนใจ เป็นโอกาสที่เด็กจะได้สะสมความรู้ ความเข้าใจ ความคิดตลอดจนเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่เด็กเติบโตไปข้างหน้า

3. ผู้เรียน เรียนจากประสบการณ์ตรง เด็กจะเรียนรู้ภาษาจากการที่เด็ก

ได้รู้ได้เห็น ได้สัมผัสด้วยตนเอง เช่น คำ ปลูกผี ร่วมมือ กัดขวาง ฯลฯ ซึ่งนักเรียนได้เคยกระทำ หรือเคยเห็น ส่วนข้อความหรือเรื่องใดที่เด็กไม่มีประสบการณ์ตรง ก็อาจจะไม่เกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเรียนรู้ที่ไม่สมบูรณ์

4. ผู้เรียน เรียนรู้คำต่าง ๆ ในกลุ่มของคำอื่น ๆ ไม่ได้เรียนรู้คำในลักษณะคำเดี่ยวโดด ๆ เช่น "เปลือกหอย สีสวย ๆ นี้ เปลือกหอยทับทิมใจละ" เด็กจะไม่ได้เรียนรู้เป็นคำว่า เปลือกหอยทับทิม ในลักษณะเป็นคำโดด ๆ ตามลำพัง

5. ผู้เรียน เรียนรู้ภาษาโดยใช้วิธีการทางธรรมชาติโดยอัตโนมัติ ได้แก่ การซักถาม ติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดและรับรู้ภาษาจากบุคคลรอบข้าง เมื่อไม่รู้อะไร หรือต้องการรู้สิ่งใด ก็ใช้วิธีพูดจาซักถามให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ต้องการรู้ และจดจำถ้อยคำสำนวนภาษาจากการติดต่อสื่อสารนั้นด้วย

6. ผู้เรียนจะได้รับการแก้ไขเมื่อใช้ภาษาผิด จากพ่อ แม่ พี่นอຍ เพื่อน ครู และคนอื่น ๆ ที่อยู่รอบข้าง ด้วยการบอกคำ หรือประโยคที่ถูกต้องให้

7. ผู้เรียนมีเวลาเรียนตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอนทุกวัน ทุก ๆ คนที่อยู่รอบตัวล้วนเป็นครูสอนภาษาไทยให้แก่เขา ทุกอย่างที่ได้ฟัง ได้พบเห็น ล้วนทำให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาทั้งสิ้น แต่การเรียนรู้ภาษาจะเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับตัวแบบที่ถ่ายทอดภาษาให้แก่เด็กเป็นสำคัญ

8. ผู้เรียนได้ทบทวนบทเรียนทางภาษาอยู่เสมอ ทั้งคำและประโยคที่ได้เรียนรู้มาแล้ว เพราะเด็กได้ยินได้ฟังและใช้ตลอดเวลา การเรียนรู้ภาษาและการใช้ภาษาเป็นกระบวนการที่เกี่ยวโยงสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยตลอด คำใหม่ในชั้นเรียนก็สัมพันธ์กับภาษาที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะได้รับการทบทวนซ้ำสำหรับคำใหม่ที่เด็กยังไม่มีประสบการณ์ และภาษาเขียนซึ่งเป็นภาษาใหม่ที่เด็กได้เรียนรู้ในระดับประถมศึกษา

9. ผู้เรียนได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ กันไป ตามประสบการณ์จากผู้ที่ถ่ายทอดบทเรียนทางภาษาให้แก่เขา ทั้งโดยตั้งใจและโดยธรรมชาติ ผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาจะได้เรียนรู้ภาษาจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูอย่างมีระบบเป็นความตั้งใจให้เกิดมีการเรียนรู้ภาษาขึ้น และการที่เด็กใช้ภาษาเป็นเครื่องมือการติดต่อสื่อสาร และเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ตามที่ผู้ถ่ายทอดจัดให้ ด้วยตัวของเขาเอง นับว่าเป็นการเรียนรู้โดยธรรมชาติ (วิชณี ศรีไพรวรรณ, 2525)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ลักษณะการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ทั้ง 6 ลักษณะ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด สัมพันธ์อยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. สติปัญญาของเด็ก เด็กที่มีสติปัญญาดี ส่อมเรียนรู้และเข้าใจภาษาได้เร็วกว่าเด็กที่สติปัญญาต่ำ
2. ความสมบูรณ์ของอวัยวะที่ใช้ติดต่อสื่อสาร
3. ลักษณะนิสัย อารมณ์ของเด็กทำให้เด็กเรียนรู้ภาษาได้มากน้อยต่างกัน เด็กที่อารมณ์รุนแรง เก็บกด ไม่ชอบสังคม ภาษาจะพัฒนาน้อยกว่าเด็กที่จิตใจ อารมณ์ปกติ
4. ประสบการณ์ทางภาษา อันเป็นพื้นเพเดิมของเด็กก็จะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน
5. ลักษณะของผู้ถ่ายทอดภาษาให้เด็ก ถ้าเป็นผู้เอาใจใส่ สนใจ เพื่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก ทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องภาษา เด็กก็จะได้เรียนรู้ภาษาที่ดี และถูกต้อง
6. ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติและจงใจจัดชั้นทำให้เด็กเรียนรู้ภาษาได้มากน้อยต่างกันด้วย (รัชนี้ ศรีไพรวรรณ, 2525)

การใช้ภาษาของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

การเรียนรู้ภาษา หรือการเข้าใจภาษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันกับการใช้ภาษา การเรียนรู้ภาษาใช้ทักษะการฟังและการอ่าน การใช้ภาษาใช้ทักษะการพูดและการเขียน ในชีวิตประจำวันของคนย่อมใช้ทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ควบคู่กันไป กับการคิดเกือบตลอดเวลา ลักษณะสำคัญของการใช้ภาษาของผู้เรียนระดับประถมศึกษาที่เป็นแนวทางให้ครูใช้ภาษากับเด็กระดับนี้ได้ผล คือ

1. ใช้ภาษาจากการเลียนแบบ เด็กระดับประถมศึกษาจะเลียนแบบการใช้ภาษาจากผู้ที่อยู่ใกล้ตัว หรือผู้ที่ตนนิยมชมชอบ ทั้งภาษาที่ใช้พูดและท่าทางประกอบคำพูด ตลอดจนการเขียนตัวหนังสือของเด็ก ถ้าครูเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เด็กก็จะลอกเลียนแบบเหล่านั้นมาและเป็นพื้นฐานที่ดีของเด็กต่อไป

2. ใช้ภาษาจากการคิดกำหนดขึ้นเองในกลุ่มของตน ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 บางคน บางกลุ่ม จะคิดภาษาแปลก ๆ ขึ้นมาใช้ในกลุ่มของตน เด็กหญิงจะแยกกลุ่มเด็กชาย และคิดหาภาษาเฉพาะคนละแบบ เด็กชายจะใช้สำนวนบ้าง หรือคำที่คิดขึ้นมาเองและเป็นที่รู้จักกันเฉพาะกลุ่มของตน

3. ใช้ภาษาในลักษณะชอบพูดคุยในกลุ่มของตน ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 จะชอบพูดคุยมก การพูดคุยเป็นการใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งเรียนรู้ภาษาจากคู่สนทนาและใช้ภาษาของตนเพื่อพูดคุย จะพูดคุยกับทุกวัยที่คิดว่าพอพูดกันเข้าใจได้ และคุยในเรื่องที่ตนสนใจ เมื่อไม่เข้าใจก็ซักถามจนเป็นที่พอใจ

4. ใช้ภาษามีหลักเกณฑ์ แบบแผนถูกต้องขึ้น จากการเลียนแบบที่ดี จากการเรียนรู้โดยกระบวนการเรียนการสอนของครูที่ดี ทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้อย่างมีหลักเกณฑ์มีแบบแผนและใช้ได้กว้างขวาง ประโยคที่พูดจะไม่สับสนและยาวขึ้น มีใจความซับซ้อนและมีความคิดแฉงคิดต่าง ๆ ตลอดจนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. ใช้คำและกลุ่มคำได้ สามารถใช้ได้จำนวนมากแล้ว เพราะหลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิชาภาษาไทยในกลุ่มทักษะ ซึ่งจะมีคำพื้นฐาน คำและกลุ่มคำที่ควรศึกษา จำนวนประมาณ 2,000 คำ

6. ใช้คำที่เป็นนามธรรมและเข้าใจได้กว้างขวางเพราะได้เรียนรู้คำพื้นฐานและคำที่ควรศึกษามาก แต่ถ้าขาดการฝึกฝน ไม่มีโอกาสใช้คำนั้นในชีวิตประจำวันก็อาจจะลืมแต่ก็อาจจะระลึกได้เมื่อมีการทบทวนหรือชี้แนะอีกครั้ง

7. ไม่มีมั่นใจในการใช้ภาษา เพราะขาดความมั่นใจในตนเอง ถ้าต้องตอบคำถามที่เป็นเรื่องตนเอง จะไม่กล้าตอบ แต่ถ้าเป็นเรื่องของคนอื่นจะสามารถอธิบายได้ ชี้แจงตอบคำถามได้ เด็กพวกนี้ถ้าให้ใช้หุ่น โดสให้พูดแบบหุ่น เขาจะพูดได้เพราะเขาคิดว่าหุ่นเป็นผู้พูดไม่ใช่ตัวเขา

8. ใช้ภาษาแปลก ๆ ชอบใช้คำศัพท์ใหม่ ๆ แปรไปจากธรรมดา เช่น คำพูดของตัวละคร เด็กวัยนี้จึงชอบเล่นละคร ชอบบทบาทสมมุติ เพื่อให้ได้ใช้คำพูดแปลก ๆ ซึ่งสามารถคิดเองได้ และทำให้คนอื่นชอบ

9. มีการหยุดชะงักของการใช้ภาษา เนื่องจากร่างกายเจริญเติบโตเร็ว ย่างเข้าสู่วัยรุ่น มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้ไม่ค่อยมีความสุข ไม่กล้าแสดงออก

การใช้ภาษาจะชะงักไปชั่วระยะหนึ่งเพราะหลบซ่อนตัวไม่ยอมพูดกับคนทั่วไป (รัชนี้ ศรีไพรวรรณ, 2525)

การสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

ลักษณะของเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

เนื่องจากภาษาไทยเป็นกลุ่มทักษะที่มุ่งให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษาให้เกิดความชำนาญคล่องแคล่ว สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ก็จะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของเนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา ไม่แบ่งเนื้อหาออกจากกันอย่างเด็ดขาดเหมือนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ แต่จะจัดเนื้อหาบางเรื่องให้นักเรียนได้เรียนซ้ำต่อเนื่องกัน เช่น เนื้อหาบางเรื่องอาจเรียนในทุกระดับชั้นหรือหลายระดับโดยเพิ่มความซับซ้อนและความยากมากขึ้นตามลำดับชั้น และวัยของนักเรียน ได้แก่ เรื่องมารยาทในการฟัง มารยาทในการพูด การเล่าเรื่อง ฯลฯ

2. เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรภาษาไทย มุ่งให้ฝึกฝนทักษะทั้ง 4 คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยแบ่งแยกตามช่วงระดับชั้นแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ป.1-2, ป.3-4, ป.5-6 นอกจากนี้เนื้อหาสาระยังได้กำหนดไว้ชัดเจนเป็นลำดับตามความยากง่าย และขั้นตอนของการเรียนรู้ รวมทั้งมีระเบียบการฝึกฝนทักษะทางภาษาคด้วย

3. เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องกับปัญหาและการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันโดยใช้สังคมและสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนมีส่วนร่วมอยู่เป็นหลักในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

4. เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้จะเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้น ครูควรจะต้องรู้จักตัดแปลงหรือปรับปรุงรายละเอียดของเนื้อหาสาระให้มีความเหมาะสมกับสภาพของนักเรียนและท้องถิ่นด้วย

5. ลักษณะของการจัดเนื้อหาที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางภาษานั้น มิได้แบ่งแยกเป็นวิชาหลักภาษาเหมือนอย่างเคย แต่ได้นำส่วนที่มีความจำเป็นต่อการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน มา

ผสมผสานสอดแทรกไว้ในทักษะต่าง ๆ เพื่อมุ่งให้นักเรียนเข้าใจหลักเกณฑ์ทางภาษาและใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง

6. เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ที่กำหนดให้มีกิจกรรมฝึกความพร้อม และกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษาของแต่ละบุคคล เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดนิสัยรักในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองคิดตัวไป

7. ในด้านวรรณคดีนั้นมีการกำหนดเนื้อหาสอดแทรกไว้ในบางเรื่อง ให้นักเรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับวัย โดยให้อ่านวรรณคดีสำหรับเด็กในท้องถิ่น และวรรณคดีอื่น ๆ ตามลำดับ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับความสนุกสนานและพึงพอใจ อันจะเป็นการปูพื้นฐานของความรู้รักในคุณค่าและความซาบซึ้งในรสวรรณคดี

8. เนื้อหาสาระในระดับชั้นต่าง ๆ มีการกำหนดไว้แน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกำหนดประมวลค่าเพื่อเป็นมาตรฐานขั้นต้นของผู้เรียนแต่ละระดับชั้นให้สามารถใช้ค่าที่กำหนดให้ในระดับชั้นต่าง ๆ นั้นได้

9. เนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น กำหนดให้เรียนจากหนังสือเรียนก็จริงอยู่แต่มิใช่เนื้อหาจากหนังสือเรียนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ครูสามารถนำเนื้อหาสาระจากสิ่งต่าง ๆ มาใช้เชื่อมโยงในการสอนได้ทุกรูปแบบ เช่น จากการสนทนากัน จากการศึกษาค้นคว้า จากสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์สำคัญในชีวิตความเป็นอยู่บ้าง จากข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับบ้านเมืองบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะเห็นได้ว่าเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรที่ว่า "เป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต" ดังนั้น การกำหนดเนื้อหาต้องคำนึงถึงประสบการณ์ที่นักเรียนพบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น การฟังข่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ จากสื่อมวลชน

10. ในด้านการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กนั้น ครูควรจัดทำเนื้อหาสาระโดยนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งคนในท้องถิ่นภาคภูมิใจ มาทำเป็นสื่อประกอบการอ่าน เช่น ในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้กล่าวถึงความสำคัญของหุบกระพงในลักษณะที่เป็นโครงการในพระบรมราชูปถัมภ์ส่งเสริมความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็มีเนื้อหาของบทที่ 6 ซึ่งเน้นให้เห็นถึงความรักชาติ ความกล้าหาญของพระยาพิชัยดาบหัก เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดจินตนาการคล้อยตามไปด้วยในคุณลักษณะอันดีงาม เกิดความพึงพอใจ สนุกสนานที่จะอ่านและก็จะมึนนิสัยรักการอ่านติดตามมาในที่สุด

ลักษณะของเนื้อหาสาระต่าง ๆ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การที่ครูได้มีความรู้ความเข้าใจ ในลักษณะต่าง ๆ ของเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างถ่องแท้แล้วก็จะทำให้ครู สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้สอดคล้องกับหลักสูตรตลอดจนสามารถสนองตอบ ต่อความต้องการของนักเรียน รวมทั้งช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ พึงประสงค์ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525 ; ทศนีส์ ศุภเมธี, 2535)

ลักษณะการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

เนื่องจากจุดประสงค์ที่สำคัญในการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียน มีทักษะทางภาษา คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้สามารถใช้เป็น เครื่องมือสำหรับการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กับมีศิลปะใน การใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) และ ประดิษฐ์ อูปรนัย (2535) ได้เสนอแนะลักษณะการสอนภาษาไทย ดังต่อไปนี้

1. สอนโดยคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน

ความพร้อมในการเรียนภาษาไทยของนักเรียน แบ่งได้ 3 กรณี คือ

1.1 ความพร้อมก่อนเริ่มเรียนทักษะทางภาษา ได้แก่

1.1.1 ความพร้อมด้านการรับฟัง หมายถึง การที่นักเรียนจะต้องสามารถ แยกเสียงที่ฟังได้ และเข้าใจความหมายที่เหมือนหรือต่างกันของคำ วลี หรือประโยค

1.1.2 ความพร้อมในด้านการพูด หมายถึง การที่นักเรียนมีอวัยวะในการ พูดสมบูรณ์ออกเสียงคำต่าง ๆ ที่พูดเป็นวลีหรือประโยคได้

1.1.3 ความพร้อมด้านการอ่าน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถเห็นความ เหมือน หรือความแตกต่างของตัวอักษรที่จะนำมาเขียนเป็นคำ วลี หรือประโยค

1.1.4 ความพร้อมทางด้านการเขียน หมายถึง การที่นักเรียนสามารถใช้ มือขีดเขียนเส้นในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นเส้นพื้นฐานที่นำไปสู่การเขียนตัวอักษรเมื่อเขียนคำ วลี และประโยคต่าง ๆ

1.2 ความพร้อมก่อนเริ่มบทเรียนแต่ละครั้ง เป็นความพร้อมที่ช่วยให้เด็กมี ความสนใจที่จะเรียน หรือสามารถติดตามบทเรียนที่จะเรียนในแต่ละครั้งได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ก่อนเริ่มเรียน ครูต้องมีเทคนิคที่จะกระตุ้นนักเรียน ตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อน ซึ่ง

จะอยู่ในชั้นนำเข้าสู่บทเรียนของครูนั่นเอง

1.3 ความพร้อมก่อนเริ่มบทเรียนใหม่ หรือความพร้อมก่อนเริ่มเรียนในระดับชั้นใหม่ เมื่อสอนภาษาไทยจบแต่ละบทหรือแต่ละภาคการศึกษาแล้ว ก่อนเริ่มสอนครูต้องตรวจสอบความรู้หรือทักษะที่เด็กมีอยู่ จากบทเรียนในบทก่อน ๆ หรือภาคการศึกษาก่อน ๆ เพื่อจะช่วยให้ นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

2. สอนภาษาไทยให้นักเรียนมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน สัมพันธ์กันและสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ

ในการสอนแต่ละครั้ง จะไม่แยกความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษาออกจากกัน และจะไม่มุ่งสอนทักษะใดทักษะหนึ่งเท่านั้น แต่จะสอนให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้านไปพร้อม ๆ โดยอาจเน้นทักษะใดทักษะหนึ่งในการสอนครั้งหนึ่ง ๆ มากกว่าทักษะอื่น ๆ ได้และในบางครั้งสามารถสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระของกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ด้วย

3. สอนภาษาไทยโดยไม่มุ่งสอนเนื้อหาภาษาไทยเพียงอย่างเดียว แต่เน้นทักษะและศิลปะของภาษาด้วย

การสอนแบบนี้ต้องสอดแทรกศิลปะของภาษา ซึ่งได้แก่ การใช้ภาษาด้วยถ้อยคำ กระทัดรัด สละสลวย ใช้คำให้มีการสัมผัสหรือเล่นคำ ทำให้ผู้ฟังเกิดความสุขสนาน รื่นหู นั่นคือ คำคล้องจอง คำประพันธ์ สุภาพคดี หรือ คำฟังเพย

4. สอนภาษาไทยโดยให้นักเรียนเป็นผู้แสดง ครูเป็นเพียงผู้กำกับการแสดง

เป็นการสอนที่ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง ได้อภิปราย ให้มีโอกาสทดลองทำเอง หรือได้มีการศึกษานอกสถานที่ โดยครูวางแผนและคอยชี้แนะนักเรียน

5. สอนภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนหลาย ๆ รูปแบบ และโดยคำนึงถึงวัย และความสามารถของเด็กด้วย

การสอนโดยวิธีสอนหลาย ๆ รูปแบบจะช่วยให้ นักเรียน เรียนภาษาไทยได้อย่างสนุกสนาน มีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย และเกิดทักษะทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงวัย และความสามารถของเด็กเพื่อจะได้จัดกิจกรรมให้เหมาะสมด้วย

6. สอนภาษาไทย โดยเน้นให้เด็กรู้จักวิถีคิดและทำงานร่วมกัน

เป็นการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีให้แก่เด็ก เพราะเด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้และ

รู้จักให้ความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งอาจทำได้โดยให้เด็กช่วยกันคิดบทบาท เมื่อเล่นบทบาทสมมติ ช่วยกันเรื่องข้อความจากหัวเรื่องที่ให้แต่ละคนคิดต่อ ๆ กันที่จะเป็นประโยค หรือค้นคว้าเป็นรายงานกลุ่มก็ได้

7. สอนภาษาไทยโดยให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ข้างสังเกต

โดยครูส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเก็บรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน จากสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อทำให้สามารถมีความรู้กว้างขวางขึ้น และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

8. สอนภาษาไทย โดยให้นักเรียนมีโอกาสทราบหรือมีส่วนร่วมในการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนทุกระยะ

โดยที่ครูอาจเป็นผู้ประเมินผลการเรียนของนักเรียนจากการซักถาม การสังเกต การตรวจสอบและการทดสอบ แล้วแจ้งให้นักเรียนทราบกับนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน

9. สอนภาษาไทยโดยให้นักเรียนมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับการเรียนภาษาไทย

ดังนั้น เมื่อทำการสอนไประยะหนึ่ง ๆ แล้ว อาจมีนักเรียนที่เรียนช้าหรือเรียนอ่อน ครูควรจัดกิจกรรมซ่อมเสริมจนกว่านักเรียนจะมีผลการเรียนดีขึ้นทันเพื่อน

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

1. การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอน หมายถึง การวางแผนการสอนของครู เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามจุดมุ่งหมายที่ได้เตรียมเอาไว้ (ทองทิพย์ วรณพัฒน์ และคณะ, 2522)

การเตรียมการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับครูผู้สอนทุกคนเพราะทำให้ครูประหยัดเวลา ลดข้อผิดพลาด และเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้นครูทุกคนไม่ว่าจะมีความชำนาญในการสอนมากน้อยเพียงใดก็ตามก็ควรจะต้องเตรียมการสอน และครูประถมศึกษาที่ดีควรจะได้เตรียมการสอนทุกครั้งก่อนสอน (ชูชาติ เจริญลาด, 2527; องค์การ อินทรมพรรย

2528 และ ซีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 2528)

การเตรียมการสอน แบ่งออกเป็นสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ การเตรียมตัวของครูผู้สอนและการบันทึกการสอน

1. การเตรียมตัวของครูผู้สอน ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมตัวในระยะยาว หรือการเตรียมตัวโดยทั่วไป เป็นการเตรียมตัวก่อนจะเปิดภาคเรียน เพื่อศึกษางานทั้งหมดที่ต้องทำตลอดภาคเรียน ซึ่งครูต้องเตรียมศึกษาหลักสูตร ศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่ประกอบเป็นตัวหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน แบบฝึกหัด สื่อการเรียนการสอน ตลอดทั้งการศึกษาวิธีการวัดและประเมินผล การเรียน การใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ตามหลักสูตรใหม่

1.2 การเตรียมตัวในระยะสั้น หรือการเตรียมตัวเพื่อสอนในแต่ละวัน ซึ่งครูจะต้องทำกำหนดการสอน และตารางสอนก่อนว่าจะสอนเรื่องอะไร ใช้เวลาที่สอนกี่คาบ แล้วไปดูแผนการสอนหรือคู่มือครู เพื่อศึกษาความคิดรวบยอด จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ รายละเอียดว่ามีอะไรบ้าง แล้วพิจารณาความสอดคล้อง ระหว่างความคิดรวบยอด และจุดประสงค์ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ รวมทั้งการศึกษากิจกรรมการเรียน สื่อการเรียนทั้งหมด การวัดและประเมินผล ตลอดจนการศึกษาเนื้อหาสาระเพิ่มเติม และกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม เป็นต้น

2. การบันทึกการสอน

เป็นการบันทึกลำดับขั้นตอน กระบวนการเรียนการสอน เพื่อเป็นการเตือนความจำของครู ให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งแผนการสอนในคู่มือครูได้เตรียมไว้ให้เกิดสมบูรณ์อยู่แล้ว

บุญช่วย จันทน์พรมหมมา (2524) และทัศนีย์ สุขเมธี (2535) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเตรียมการสอน สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร แบบเรียน เนื้อหาที่จะสอนและกำหนดวัตถุประสงค์ก่อนสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยมีทั้งแบบที่กำหนดไว้กว้าง ๆ และแบบจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2. ประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนสอนเพื่อจะได้นำความรู้ใหม่หรือ

สิ่งที่จะเรียนนั้น ประสมประสานกับความรู้พื้นฐานเดิม

3. การเตรียมกระบวนการเรียนการสอน พิจารณาว่าจะประเมินการสอน
สอนอย่างไร ใช้กิจกรรมอะไร เตรียมสื่อและอุปกรณ์ให้พร้อม เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุ
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. เตรียมการประเมินผล เมื่อสิ้นสุดการสอนว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์
ที่คาดหวังไว้เพียงใด

การทำแผนการสอนภาษาไทยในระดับบทเรียน

แผนการสอนภาษาไทยในระดับบทเรียน เป็นแผนการสอนที่ได้จัดทำไว้
เพื่อนำไปใช้สอนได้ทันที โดยการจัดบทเรียนใหม่ให้เป็นชุด จัดทำรายละเอียดใหม่ให้เหมาะสมใน
การสอนแต่ละครั้ง ครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดทำแผนการสอนภาษาไทย
ระดับบทเรียนได้ จึงจะทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยดำเนินไปโดยราบรื่น

องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอนภาษาไทยระดับบทเรียน

1. มโนคติ ในการสอนเรื่องนี้มุ่งให้เกิดมโนคติหรือความคิดรวบยอด
หลักการ อะไรบ้าง

2. วัตถุประสงค์ เน้นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อทราบว่า
มีจุดมุ่งหมายในการสอนอย่างไร

3. เนื้อหา กำหนดให้ชัดเจนว่ามีเนื้อหาอะไรบ้าง

4. กิจกรรมการเรียน กำหนดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสม

5. สื่อการเรียน เลือกใช้เอกสารหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม
กับกิจกรรมการเรียน

6. การประเมินผล กำหนดวิธีวัดผลและประเมินให้ชัดเจน

ขั้นตอนการเขียนแผนการสอนภาษาไทยระดับบทเรียน

1. พิจารณาหลักสูตร หรือเรื่องต่าง ๆ ที่จะเขียนแผนการสอนว่า
มีอะไรบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด ต้องการสอนให้เกิดมโนคติ และวัตถุประสงค์อะไร

เวลาเรียนกำหนดไว้ให้อย่างไร และประเมินผลอย่างไร

2. กำหนดแผนการสอนแผนหนึ่ง จะเขียนกี่คาบ แผนการสอนระดับ
บทเรียนนี้ แต่ละแผนไม่ควรน้อยกว่า 2 คาบ และไม่ควรมากกว่า 6 คาบ
3. กำหนดรูปแบบของแผนการสอน ในแผนการสอนจะให้มีหัวข้อ
อะไรบ้าง ควรยึดองค์ประกอบของแผนการสอนเป็นหลัก เพื่อให้ได้สาระครบถ้วนตามหลักวิชา
4. กำหนดวิธีเขียนให้ชัดเจน เช่น เขียนแบบพิสดาร หรือแบบธรรมดา
5. กำหนดเรื่องและวัตถุประสงค์ เนื้อหาลงไปในแต่ละแผนให้พอเหมาะ
พอดีกับเวลาเรียน

6. ลงมือเขียนแผนการสอนทีละแผน ตามหัวข้อที่กำหนดไว้ แล้ว
ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแผนการสอนด้วย เช่น เนื้อหาสอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นต้น (สุชาดา วิทยุณี, 2535)

จะเห็นได้ว่าการเตรียมการสอนของครู เป็นการเตรียมความพร้อม
ของครู เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวครูและนักเรียน

ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคณะ (2522) บุญช่วย จันทร์พรหมมา
(2524) และทัศนีย์ ศุภเมธี (2535) ได้พูดถึงประโยชน์ของการเตรียมการสอนไว้สอดคล้องกัน
ดังนี้

1. ช่วยให้การเรียนการสอนของครูดีขึ้น เพราะครูกำหนดถึง
ความมุ่งหมายของบทเรียน หัวข้อสอนที่ช่วยให้บทเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ด้วยการใช้อุปกรณ์การสอน
และการจัดกิจกรรมได้เหมาะสม

2. ช่วยให้ครูสอนด้วยความมั่นใจ และพัฒนาบุคลิกภาพของตัวครูเอง
3. ช่วยให้การสอนของครูเป็นที่น่าสนใจ นักเรียนไม่เบื่อหน่ายมีเจตคติ
ที่ดีต่อการเรียน

4. ช่วยให้การสอนของครูเป็นระเบียบ เนื้อหาวิชาต่อเนื่องสัมพันธ์กัน
5. เพื่อเป็นหลักฐานให้ทราบว่า เด็กได้เรียนอะไรบ้าง และพร้อม
ที่จะเรียนอะไร

6. ช่วยให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ทำให้ครูทำงานอย่างมีโครงการและมีหลักการที่ดี

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สดวนการณ์ของการเรียนรู้ในวงกว้างใด ๆ ที่เด็กเข้าร่วมอย่างเต็มใจ เพราะทำให้เด็กได้บรรลุถึงจุดหมายที่ตนปรารถนา โดยปกติแล้วมักเกี่ยวกับการสอบสวน การหาประสบการณ์ และการศึกษาในสาขาวิชาหลายสาขาในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหน้า (น้อมฤดี จงพสุหะ, 2518)

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีสอนหรือเทคนิคในการสอน (กรมวิชาการ, 2525)

กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย หมายถึง สภาพที่จัดกระทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ (สนิก สัตโยภาส, 2532)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูต้องมีบทบาทอย่างมาก เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนจัดให้กับผู้เรียน กล่าวได้ว่าเปรียบดังหัวใจของการเรียนการสอน ถ้าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ เข้าใจมีการตั้งใจให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียน และเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้นผู้สอนควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา อย่างดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย

วิธีนี้ ศรีไพรวรรณ (2525) ประคอง สุทศสาร (2530) และอัจฉรา ชิวพันธ์ (2535) ได้ให้หลักในการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอนตามหลักสูตรหรือบทเรียน
2. จัดกิจกรรมอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยากและซับซ้อน จากสิ่งที่ใกล้ตัว ไปยังสิ่งที่ไกลตัว และจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม

3. จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ลักษณะความสามารถและความต้องการของนักเรียน
4. การจัดกิจกรรมการสอน ควรคำนึงถึงสื่อการเรียนที่จัดหาได้ง่าย ใช้สื่อการเรียนน้อย แต่ใช้ให้คุ้มค่า
5. การจัดกิจกรรมต้องไม่ใช้เวลานานเกินไป เพราะช่วงความสนใจของนักเรียนประถมศึกษาค่อนข้างสั้น
6. จัดกิจกรรมในเชิงทักษะสัมพันธ์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะภาษาในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
7. จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เปลี่ยนแปลงกิจกรรมอยู่เสมอ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ไม่เบื่อการเรียนวิชาภาษาไทย
8. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการแสดงออกอย่างทั่วถึง ไม่เรียกเฉพาะคนที่เรียนเก่ง

นอกจากนี้คู่มือครู สำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐาน ภาษาในประถมศึกษาปีที่ 1-2 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้เสนอแนวทางการสอนโดยวิธีประสมประสานการสอนหลายวิธีเข้าด้วยกัน ได้แก่ การสอนภาษาไทยโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษา การสอนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเรียน การสอนภาษาไทยโดยใช้วิธีการทางหลักภาษา การสอนภาษาไทยโดยอ่านหนังสือเป็นรายบุคคล เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพ โดยจัดขั้นตอนการสอนตามแผนภูมิ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การสอนโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษา
- ขั้นที่ 2 การสอนอ่านในใจจากหนังสือเรียน
- ขั้นที่ 3 การสอนสะกดคำ และแจกลูกจากหนังสือเรียน
- ขั้นที่ 4 การสอนอ่านออกเสียงจากหนังสือเรียน
- ขั้นที่ 5 การฝึกการใช้ภาษา
- ขั้นที่ 6 การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะภาษา และการอ่านรายบุคคล
- ขั้นที่ 7 การสอนซ่อมเสริม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

สำหรับแนวการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ก็ได้นำ
แนวการสอนภาษาไทยโดยใช้หนังสือเรียน การสอนภาษาไทยโดยใช้หลักภาษาศาสตร์ และ
การสอนภาษาไทยโดยใช้การอ่านอิสระ มาประสมประสานและจัดชั้นตอนการสอนภาษาไทย
ดังแผนภูมิ

- ขั้นที่ 1 อ่านในใจ
- ขั้นที่ 2 อ่านออกเสียง
- ขั้นที่ 3 การใช้ภาษาและหลักภาษา
- ขั้นที่ 4 การเขียนเชิงสร้างสรรค์
- ขั้นที่ 5 พัฒนากทักษะทางภาษา
- ขั้นที่ 6 การอ่านบทร้อยกรองและอ่านเสริมบทเรียน
- ขั้นที่ 7 การสอนซ่อมเสริม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2536)

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2535) ได้จำแนกประเภทของกิจกรรมที่ใช้ใน
การสอนภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา คือ กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความรู้ กิจกรรม
ประเภทเสริมสร้างความคิด กิจกรรมประเภทเสริมสร้างทักษะทางวาจา และกิจกรรมประเภท
เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความรู้

1.1 การค้นคว้า ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้
ด้วยตนเองเพิ่มเติม จากการเรียนรู้จากครู เช่น การฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ และ
หนังสือประเภทต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 การทาบปัญหา เป็นเรื่องกระตุ้นและท้าทาย ความคิด
ของเด็ก ซึ่งมีลักษณะอยากรู้ อยากเห็น อยากค้นหาคำถาม

1.3 การยกตัวอย่าง ครูควรยกตัวอย่างต่าง ๆ มาให้นักเรียนดู
และฝึกนักเรียนให้รู้จักการหาข้อสรุปด้วยตนเองอย่างมีหลักเกณฑ์ ดีกว่าที่ครูจะบอกเสียทุกอย่าง

1.4 การทดลอง เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความสนใจให้นักเรียนทำให้
ได้รับทั้งเนื้อหาสาระของความรู้ และได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย และยังมีส่วนช่วยปลูกฝัง
ลักษณะนิสัยอันดีงามที่ได้ทดลองปฏิบัติด้วยตัวเอง

2. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างความคิด

2.1 การวิจารณ์ตัวละคร ครูควรฝึกให้ได้วิจารณ์ทั้งข้อดีและข้อเสียของตัวละคร ในการวิจารณ์ ต้องยกเหตุการณ์หรือการกระทำต่าง ๆ ของตัวละครนั้น มาประกอบหลักฐานให้ชัดเจน

2.2 การสรุปข้อคิด ครูควรฝึกให้นักเรียนสรุปข้อคิดด้วยตนเองว่า ในบทเรียนที่เรียนนั้น มีข้อคิดอะไรบ้างที่นักเรียนเห็นว่าเป็นแบบอย่างที่ดี สมควรนำไปปฏิบัติและมีอะไรบ้าง ไม่ควรไปทำแบบอย่าง

2.3 การอภิปราย เป็นการช่วยฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในเชิงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน นักเรียนต้องรู้จักค้นหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อรวบรวมความรู้มาใช้ในการอภิปรายอย่างมีเหตุผล

2.4 การโต้วาที เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น ฝึกการใช้ความคิดในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างมีเหตุผล

2.5 การวิจารณ์ข่าวและเหตุการณ์ ตลอดจนคำโฆษณาชวนเชื่อประเภทต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ จากชีวิตประจำวันกับเนื้อหาที่เรียนไป

3. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างทักษะทางภาษา

3.1 สอนทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ให้สัมพันธ์กัน โดยขั้นต้นควรฝึกทักษะแต่ละอย่างให้คล่องแคล่วเสียก่อน แล้วจึงจัดให้สัมพันธ์กัน กล่าวคือ ให้เด็กได้ฟังเสียงที่ถูกต้องเพื่อจะได้พูดได้ถูก และฝึกการอ่านให้ถูกต้องเพื่อที่ได้เขียนได้ถูกต้องด้วย

3.2 ในการฝึกทักษะควรฝึกจากสิ่งที่ย่างไปยาก ให้คำชมเชยและหาทางแนะนำแก้ไขเมื่อเด็กมีข้อบกพร่อง

3.3 ในการฝึกทักษะ ครูควรจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสฝึกบ่อย ๆ โดยจัดให้มีการอภิปราย การแสดงละคร การแข่งขันกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษาในด้านต่าง ๆ

3.4 ในการฝึกทักษะให้นักเรียนมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางขึ้น ครูควรจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสังเกตแนวทางในการใช้ภาษาอย่าง

มีศิลปะ โดยการเชิญผู้ที่มีวาทศิลป์ทางการพูดมาบรรยายบ้าง จัดหาบทความหรือหนังสืออ่านดี ๆ มาให้อ่าน เป็นต้น

4. กิจกรรมประเภทเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย

4.1 จูงใจให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนภาษาไทย โดยการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเล่านิทาน การเล่นเกม เป็นต้น

4.2 จัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อจูงใจให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีใน
การเรียน เช่น การจัดประกวดผลงานภาษาไทย จัดนิทรรศการเสริมสร้างความรู้ทางภาษาไทย
จัดแสดงละครเสริมการเรียน

4.3 ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนให้เขาได้มีโอกาสใช้ความ
สามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

4.4 สำหรับเนื้อหาความรู้ที่จะนำมาใช้สอนนั้น ครูควรคำนึงถึง
ความต้องการและความสนใจของเด็ก

4.5 ในการสอนเนื้อหาภาษาไทย ที่เป็นหลักเกณฑ์ทางภาษานั้น ครู
ควรเน้นให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการนำไปใช้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นเทคนิคที่สำคัญในการสอนที่จะช่วย
ให้บทเรียนนั้นน่าสนใจ ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษา ทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน
ช่วยลดเวลาในการสอนของครู ทำให้ทำงานด้านอื่นได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมการสอน
ภาษาไทย จึงมีความสำคัญและมีคุณค่าพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจบทเรียนตลอดเวลาเกิดความสนุกสนาน
ไม่เบื่อหน่าย ทำให้ช่วงความสนใจของนักเรียนยาวนานขึ้น

2. เปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ เพราะนักเรียนได้เลือก
ทำกิจกรรมที่ตนสนใจและถนัดเป็นพิเศษ

3. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย โดยให้นักเรียนทำงานเป็นหมู่
เด็กจะปรึกษากัน แสดงความคิดเห็น และรับฟังคนอื่น รู้จักร่วมมือ เสียสละ และรู้จักรับผิดชอบ

4. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเพิ่ม
ประสบการณ์

- ของเด็ก
5. ช่วยให้เด็กได้เปลี่ยนนิสัยชอบ เป็นการสอดคล้องกับธรรมชาติ
 6. ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการสอน เพราะนักเรียนจะเกิดความสุข
ไปกับการเรียน
 7. ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสนใจ ความถนัดและความ
สามารถ
 8. ช่วยพัฒนาความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียน เช่น ความพร้อม
ในการปรับตัว ความพร้อมในการแสดงออก และความพร้อมทางภาษา เป็นต้น
 9. ช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนได้เด่นชัดขึ้น
 10. ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น (อัจฉรา ชำพันธ์,
2535)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

โสวัฒน์ โสภภาพ (2521 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาในการใช้แผนการสอนวิชา
ภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครูที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษา
เขมรกับครูที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาไทยอีสาน ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการใช้แผนการสอนวิชา
ภาษาไทยและปัญหาเกี่ยวกับส่วนประกอบของแผนการสอนวิชาภาษาไทย ผลการเปรียบเทียบ
ความคิดเห็นของครูทั้งที่สอนในท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาเขมรกับท้องถิ่นที่เด็กพูดภาษาไทยอีสานต่อการใช้
แผนการสอนวิชาภาษาไทยและส่วนประกอบของแผนการสอนวิชาภาษาไทย ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน
ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

เดือนเพ็ญ ฤกษ์อร่าม (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย
ของการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กับพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า พฤติกรรม-
การสอนกลุ่มที่ 1 ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสอนในด้านที่เกี่ยวกับทักษะการอ่านและการเขียน
มากกว่า ด้านการฟังและการพูด พฤติกรรมการสอนกลุ่มที่ 2 ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมแสดงออก
เกี่ยวกับกระตุ้นให้นักเรียน พูดตอบ แสดงความคิดเห็น และอธิบายปัญหาหรือตอบคำถาม พฤติกรรม

การสอนกลุ่มที่ 3 ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมแสดงออกด้านกระตุ้นความสนใจของนักเรียนร่วมกิจกรรม และให้นักเรียนเล่นเกมเพื่อความสนุกสนานมากกว่าเพื่อฝึกทักษะ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์คาดหวังของผู้ทรงคุณวุฒิในระดับร้อยละ 65 พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูในกลุ่มที่ 1 สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทย ส่วนครูในกลุ่มที่ 2 และ 3 ไม่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย และเมื่อถือเกณฑ์ตามการคาดหวังของผู้ทรงคุณวุฒิในระดับ 80 พบว่า พฤติกรรมการสอนของครูจากการสังเกตไม่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในทุกกลุ่มพฤติกรรมการสอน

ไพโรจน์ สุวงศ์วิวัฒน์ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสามจังหวัดภาคใต้ ตามความคิดเห็นของครูพบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในวิชาภาษาไทย จากแบบประเมินผล ป.02 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบรรลุจุดประสงค์ระดับดีเป็นส่วนใหญ่ ครูในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีความเห็นว่าไม่มีปัจจัยใดทั้ง 8 ด้านที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในระดับมากที่สุด และมาก มีเพียงระดับปานกลาง ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านตัวนักเรียนและภาษาถิ่น ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับผลสัมฤทธิ์น้อยได้แก่ ปัจจัยด้านตัวครู หลักสูตร วิธีสอน กิจกรรม อุปกรณ์ และการวัดผล สำหรับปัจจัยด้านผู้บริหารมีผลกระทบน้อยที่สุด

วัลลภรณ์ อาทิตย์เที่ยง (2528 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะภูมิหลังต่างกัน พบว่า นักเรียนหญิงมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่ามีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่มีอายุมาก นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย นักเรียนที่มีสติการขาดเรียนน้อยมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่มีสติการขาดเรียนมาก นักเรียนที่มีผู้ปกครองจบการศึกษาระดับสูง มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองจบการศึกษาระดับต่ำ นักเรียนที่มีครอบครัวใช้สื่อมวลชนมากมีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่า นักเรียนที่ครอบครัวมีการใช้สื่อมวลชนน้อย นักเรียนที่อยู่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

ฐิติมา เจริญกุล (2532 : บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 - 2530 พบว่า วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ที่เกี่ยวกับการสอนภาษาไทย ผลิตมากที่สุดในปี พ.ศ. 2530 เนื้อหาสาระส่วนใหญ่เป็นด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน ระเบียบวิธีวิจัยส่วนใหญ่เป็นเชิงทดลอง ประชากรส่วนใหญ่ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการสังเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการ สอนโดยใช้สื่อเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีสอนที่ใช้แบบฝึก วิธีสอนที่ให้นักเรียนเป็น ศูนย์กลาง วิธีสอนโดยใช้สิ่งเร้า และวิธีสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย มี ความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะ การพูด อ่าน และเขียน ผลการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะพบว่า เนื้อหาในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรมาก เนื้อหาควรได้รับการปรับปรุง ให้ทันสมัยและน่าสนใจเหมาะกับระดับชั้นของนักเรียน ลักษณะรูปเล่มของหนังสือควรกระชับรัดและ คงทน การสอนโดยใช้เทคนิคใหม่ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สื่อการเรียน การสอนที่ผลิตมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน อายุ วุฒิ และประสบการณ์ของครูผู้สอน มีผลต่อ พฤติกรรมการสอน ปัญหาการสอนของครูคือ ไม่เคยได้รับการอบรม มีหน้าที่อื่นต้องรับผิดชอบ สื่อในโรงเรียนมีจำกัด และไม่สามารถสอนได้คลุมเนื้อหาทั้งหมด

ภาวิณี ทรัพย์าคม (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการสอนภาษาไทยแก่นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พูดภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 พบว่า ครูให้ความสำคัญแก่การทำบันทึกการสอนตาม รูปแบบที่กลุ่มโรงเรียนกำหนด มีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนบางกิจกรรมโดยเน้นความ สามารถในการฟัง การเข้าใจความหมายที่ครูพูด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่พูดภาษาเขมรกับนักเรียน แต่นักเรียนต้องพูดภาษาไทยกับครู ทักษะที่จำเป็นในการสอน ภาษาไทย ได้แก่ การฟัง โดยให้ฟังภาษาไทย แล้วแปลเป็นภาษาเขมร ถ้านักเรียนมีปัญหาใน การออกเสียง ครูจะออกเสียงให้ฟัง แล้วให้นักเรียนฝึกการพูดตาม ศูนย์สื่อการสอนมีความสำคัญ มาก สื่อการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นสื่อสำเร็จรูป ที่ได้จากศูนย์สื่อของโรงเรียน ครูส่วนใหญ่ ประเมินผล โดยให้การสัมภาษณ์หรือสนทนากับนักเรียน มีการปรับแก้การผ่านจุดประสงค์ ด้านการพูดให้ต่ำลง การอ่านเป็นเครื่องมือที่ครูเห็นว่าสำคัญมากที่สุดในการประเมินผลการเรียน

และมีการสอนซ่อมเสริม โดยการให้งานเพิ่มเติมในช่วงหลังเลิกเรียน ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับปานกลาง กิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรมระดับห้องเรียน ได้แก่ การประกวดอ่านคล่อง เขียนคล่อง

ยุพดี จันทร์ดวง (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านชาวเล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชาวเลมีลักษณะแตกต่างจากเด็กทั่วไปในด้านภาษาพูด แต่เด็กสามารถพูดไทยได้บ้าง นักเรียนชาวเลมาเรียนไม่สม่ำเสมอ เพราะผู้ปกครองให้ช่วยงานที่บ้าน นักเรียนชาวเลส่วนใหญ่เป็นโรคผิวหนัง เช่น หิด กลาก เกื้อน ฯลฯ ผู้ปกครองของนักเรียนชาวเลส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนให้นักเรียนชาวเลมาเรียนเพื่อไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาและทางโรงเรียนมีวิธีการแก้ไขปัญหานี้ โดยการจัดโครงการเชื่อมบ้านนักเรียนชาวเล

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีเป้าหมายและนโยบายพิเศษ คือ มุ่งให้นักเรียนฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ถูกต้อง และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยส่งเสริมให้มีการสอนพิเศษนอกเวลาเรียน และจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากขึ้น ผู้บริหารมีนโยบายพิเศษในการคัดเลือกครูมาทำการสอนนักเรียนชาวเล โดยมีเกณฑ์คือ ครูต้องสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับภาษาชนบทธรรมเนียมและประเพณีของชาวเล ผู้บริหารส่วนใหญ่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาไทย โดยการจัดครูไปสอนภาษาไทยให้แก่ชาวเลในชุมชน ส่วนในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน ผู้บริหารและครูส่วนใหญ่มีการปรับหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยตัดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นออกแล้วเพิ่มเนื้อหาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนและใช้สภาพนักเรียนและท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ในการปรับ โดยร่วมมือกันภายในกลุ่มโรงเรียนในการจัดทำและปรับปรุงแผนการสอน ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่สอนได้ไม่ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เพราะมีนักเรียนสองภาษาเรียนรวมอยู่ด้วย ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ภาษาชาวเลกับนักเรียนเพราะครูพูดภาษาชาวเลไม่ได้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นนักเรียนประเภทใด ในการจัดกิจกรรมการสอนทักษะการฟังครูให้นักเรียนฝึกภาษาไทยเพียงภาษาเดียว และใช้ภาษาท่าทางในการสื่อความหมาย ปัญหาในการสอนทักษะการฟังที่ครูพบมากคือนักเรียนฟังคำแนะนำและประโยคง่าย ๆ แล้วพูดตาม ปัญหาในการสอนพูดที่ครูพบมากคือ นักเรียนไม่กล้าพูด การสอนทักษะการอ่าน ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนอ่านออกเสียงคำ

และประโยคเป็นภาษาไทย ส่วนปัญหาในการสอน ทักษะการอ่านที่ครูพบมากคือ นักเรียนอ่านออกเสียงไม่ชัด และในการสอนทักษะการเขียน ครูให้นักเรียนฝึกเขียนตามคำบอก ปัญหาที่ครูพบมากในการสอนเขียน คือ นักเรียนเขียนผิดเพราะออกเสียงผิด สื่อการสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการสอนคือ วิทยุและเทปเพลง บัตรคำ บัตรภาพ และของจริง การวัดและประเมินผล ครูวัดร่วมกันโดยใช้เครื่องมือคือ แบบทดสอบ แบบสังเกตและให้ปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูส่วนใหญ่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ให้แก่นักเรียน กิจกรรมที่จัดมากที่สุด คือ การประกวดการอ่าน และจัดขึ้นในเวลาเรียน

สำเนา เนื้อทอง (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนที่มีความก้าวหน้าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยปรากฏว่า ในการวางแผนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยครูทุกคนเป็นผู้วางแผนโดยอาศัยสภาพการสำรวจปัจจุบัน ปัญหาและข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยที่ผ่านมา ผู้บริหารโรงเรียนควบคุมกำกับนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนด้วยตนเอง พัฒนาคู่มือให้มีความรู้ด้านหลักสูตร โดยส่งครูเข้ารับการอบรมดูงาน ร่วมประชุมสัมมนา และจัดหาเอกสาร วารสารทางวิชาการให้ครูศึกษาค้นคว้าเอง เชิญครูวิชาการกลุ่มโรงเรียนมาให้ความรู้แก่ครูภาษาไทย การติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรภาษาไทยใช้วิธีเปรียบเทียบการดำเนินงานกับวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย การเลือกครูเข้าสอนภาษาไทยใช้เกณฑ์ความสามารถด้านการสอนของครู มีการกำหนดให้ครูทำบันทึกการสอนล่วงหน้า ผู้บริหารเข้าเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อแนะนำให้ครูใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี ให้ครูตกแต่งห้องเรียน และให้ทุกห้องเรียนจัดมุมภาษาไทยและมุมหนังสือ การประเมินผลการสอนภาษาไทยใช้วิธีตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้วัสดุท้องถิ่นผลิตสื่อการสอน จัดหาเอกสารเกี่ยวกับเทคนิคการใช้สื่อให้ครูศึกษา และติดตามประเมินผลการใช้สื่อการสอนโดยการสังเกต ผู้บริหารนิเทศการสอนเรื่องการสอนซ่อมเสริมและการผลิตใช้สื่อการสอน วิธีที่ผู้บริหารใช้ในการนิเทศ คือ การเยี่ยมชั้นเรียนและการประชุมครูเพื่อปรึกษาหารือกัน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลโดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตร กำหนดให้ครูประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และให้ครูนำผล

จากการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภท การประกวดการแข่งขัน เช่น คัดลายมือและการตอบปัญหาภาษาไทย ผู้บริหารกำหนดให้ครูสำรวจ นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนภาษาไทยแล้วจัดสอนซ่อมเสริม ผู้บริหารเข้าเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อ ช่วยเหลือครูที่สอนซ่อมเสริม

ครูเตรียมการสอนทุกครั้งโดยเตรียมสื่อการสอน แบบฝึกหัด และการศึกษาคู่มือภาษาไทยครูสอนนักเรียนโดยฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กัน กิจกรรมการสอนที่ครู จัดในระดับมากที่สุด คือ การฝึกอ่านคำสากและการอ่านเพื่อจับใจความของเรื่อง ครูช่วยเหลือ นักเรียนที่เรียนอ่อนโดยให้นักเรียนที่เรียนเก่งสอนนักเรียนที่เรียนอ่อนตัวต่อตัว สื่อการสอนที่ครูใช้ มีทั้งที่ผลิตเองและซื้อสำเร็จรูป และขอสมิจากศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สื่อการสอนที่ครูใช้ ในระดับมากที่สุด คือ แบบฝึกหัด ครูประเมินผลการเรียนด้วยวิธีทดสอบย่อยโดยใช้ข้อสอบปรนัย มากที่สุด และใช้ข้อสอบที่วัดความรู้ความจำมากที่สุด ครูนำผลจากการประเมินผลมาปรับปรุง การเรียนการสอน ครูสอนซ่อมเสริมให้แก่ นักเรียนที่เรียนอ่อนโดยใช้วิธีสอนนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย และประเมินผลการสอนซ่อมเสริมโดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ ครูภัณฑ์ เครื่องมือต่าง ๆ ทั้งที่เป็น ประเภทถาวรและประเภทสิ้นเปลืองที่ครูจำเป็นต้องใช้ปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิชาการที่นำมาใช้ ประกอบการสอนอย่างมีจุดประสงค์ที่แน่นอน เพื่อช่วยส่งเสริมและจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ ในบทเรียนและช่วยให้นักเรียนรับบทเรียนได้โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้งห้า (อัจฉรา ชีวพันธ์, 2531)

กล่าวโดยสรุปแล้ว สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ การเรียนการสอนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของสื่อการสอน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อประเภทวัสดุ ได้แก่ สื่อที่เป็นลักษณะวัสดุสิ้นเปลือง เป็นสื่อเล็ก ๆ ที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียง และตัวอักษรในรูปแบบต่าง ๆ จะต้องจัดทำหรือจัดหาใหม่เพิ่มเติมอยู่เสมอ แบ่งได้เป็น 2 พวก

1.1 วัสดุที่เสนอความรู้โดยตัวมันเอง เช่น หนังสือ ตำรา ของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ ป้ายนิเทศ ฯลฯ

1.2 วัสดุที่ต้องอาศัยสื่อประเภทกลไกเป็นตัวนำเสนอความรู้ เช่น ฟิล์มภาพยนต์ แผ่นภาพเลื่อน ฟิล์มสตริป แถบบันทึกเสียง ฯลฯ

2. สื่อประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สื่อการสอนที่เป็นตัวกลาง หรือทางผ่านของความรู้ที่ถ่ายทอดไปยังครูและนักเรียน เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ประกอบสื่อการสอนอย่างอื่น จึงจะใช้เป็นสื่อได้อย่างสมบูรณ์ สื่อประเภทนี้ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนต์ เครื่องฉายภาพเลื่อน เครื่องฉายภาพข้างศีรษะ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ เครื่องเล่นแผ่นเสียง ฯลฯ

3. สื่อประเภทกระบวนการและวิธีการ เป็นสื่อการสอนที่เป็นลักษณะกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการ ซึ่งครูและนักเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน แบ่งได้เป็น 2 พวก

3.1 สื่อประเภทกิจกรรม ได้แก่ การแสดงละคร การแสดง บทบาทสมมุติ การสาธิต การทดลอง การเล่านิทาน การศึกษานอกสถานที่ การสอนโดยใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ ฯลฯ

3.2 สื่อประเภทบทเรียนแบบโปรแกรม ได้แก่ ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป ฯลฯ (วิชนี้ ศรีไพรวรรณ, 2525; สนิท สัตโยภาส, 2532)

แหล่งจัดหาสื่อการสอน

ในการผลิตสื่อที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูควรจะมีผลิตสื่อเองเพื่อให้เหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์และการใช้ได้ที่ดีที่สุด ครูจึงต้องมีแหล่งวัสดุเพื่อประหยัดทั้งเวลาและเงินตราในการผลิตสื่อการสอน ซึ่งหาได้จาก

1. แหล่งวัสดุที่มีอยู่แล้วตามบ้านและโรงเรียน เป็นวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างดี เช่น รูปภาพหนังสือพิมพ์ กล่องบรรจุของใช้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจะสะสมเอง หรือให้นักเรียนช่วยกันสะสมก็ได้

2. แหล่งวัสดุที่ได้จากเงินงบประมาณของโรงเรียน หรือระบบงานของโรงเรียนบางโรงเรียนอาจจะมีการผลิตวัสดุสำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน และช่วยเหลือครูในการหาวัสดุไว้ใช้สอนในชั้นเรียนเสมอ

3. วัสดุที่มีอยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่น ได้แก่ ก้อนอิฐ ก้อนหิน ใบไม้ เมล็ดพืชต่าง ๆ วัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่น เช่น กระจัง ก่องกระดาศ เป็นต้น

4. วัสดุที่หาได้จากแหล่งทั่ว ๆ ไป ภายนอกชุมชนหรือท้องถิ่นอื่น ๆ อาจเป็นวัสดุที่ส่วนกลางจัดหาให้ เช่น แผ่นภาพต่าง ๆ บัตรงาน หนังสือ เกม เพลง เป็นต้น (สปรีธา มาลากาญน์, 2528.)

สุจิต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม (2536) ได้เสนอการหาสื่อการสอนจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ครูภาษาไทยควรจะได้เก็บสะสมภาพ เพื่อทำภาพนิทาน อาจสะสมจากปฏิทิน หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ตัดภาพที่มีขนาดใหญ่พอสมควรสะสมไว้ นอกจากนี้ประเภทของจริง หรือของจำลอง ถ้าเกี่ยวข้อง หรือคิดว่ามีประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาไทย ควรจะได้สะสม

2. บทความจากหนังสือพิมพ์ประจำวัน เมื่ออ่านพบเรื่องที่เป็นประโยชน์น่าสนใจ ก็ควรเก็บใส่แฟ้มสะสมไว้

3. ครูภาษาไทยอาจขอความร่วมมือจากครูศิลปะ หรือครูวาดเขียนได้ ในการจัดทำสื่อการสอนประเภทภาพวาด ภาพถ่าย หรือประเภทหุ่นจำลอง

4. ครูภาษาไทยอาจร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ จัดแนะนำวิธีใช้ห้องสมุดหรือจัดทำรายชื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้นักเรียน หรือจัดทำหนังสือประกอบการค้นคว้าทำรายงาน

5. ครูภาษาไทยอาจฝึกให้นักเรียนรู้จักสะสมสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น สมุดภาพ ภาพถ่าย ภาพวาด หรืออาจจะให้ร่วมมือกับครูศิลปะหรือครูวาดเขียน ปั้นหรือวาดภาพง่าย ๆ ไว้

6. ครูภาษาไทยอาจทำป้ายนิเทศไว้ในห้องเรียน สำหรับติดภาพ ข้อความ คำขวัญ สุภาษิต บทหรือกรอน ข่าวประจำวัน เป็นต้น

7. ครูภาษาไทยอาจจะขอยืมหรือขอสื่อการสอนจากบริษัท องค์กร หรือสถาบันต่าง ๆ เช่น ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์สื่อทัศนูปกรณ์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ สถานทูต สำนักข่าวสารของประเทศต่าง ๆ องค์กรต่าง ๆ ระหว่าง

ประเทศ เช่น UNESCO, UNICEF, หอสมุดแห่งชาติ หรือหอสมุดของหน่วยงานต่าง ๆ หน่วยงานศึกษา
นิเทศก์จังหวัด, บริษัท ESSO หรือ SHELL และแหล่งวิชาการอื่น ๆ

8. ในต่างจังหวัด ครูภาษาไทย อาจจะไม่แลกเปลี่ยนการใช้สื่อการสอนกันระหว่าง
โรงเรียน

9. ครูภาษาไทยอาจนำสื่อมวลชนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้
มากที่สุด

10. ครูภาษาไทย อาจจะไม่ติดต่อขอสื่อการสอนของนิสิตฝึกสอนจากสถาบันผลิตครูต่าง ๆ

เกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอน

สื่อการสอนจะมีประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก็ต่อเมื่อผู้สอนรู้จักเลือก
และนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สรุปได้ดังนี้

1. เลือกสื่อการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอนนั้น
2. เลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับระดับชั้น วัย และสติปัญญา ประสบการณ์ความต้องการ
และความสามารถของผู้เรียน
3. เลือกสื่อที่ใช้ตรงกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้น โดยมีการศึกษาคู่มือครูประกอบการ
การสอนไปด้วย
4. เลือกสื่อที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น มีราคาถูกและใช้ได้อย่างคุ้มค่า รวมทั้งดูแล
รักษาง่าย
5. สื่อการสอนที่จะนำมาใช้นั้น ช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิด วิพากษ์วิจารณ์ และ
ก่อให้เกิดกิจกรรมร่วมกันในการเรียนการสอน
6. สื่อการสอนที่นำมาใช้นั้นให้ข้อเท็จจริง ที่จะไม่ทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด
ที่ผิด ๆ ได้
7. เลือกสื่อการเรียนการสอน ที่ผู้เรียนควรจะใช้มากกว่าผู้สอน
8. ต้องคำนึงเสมอว่า สื่อการเรียนการสอนนั้นจะช่วยสร้างปัญหา หรือแก้ปัญหา
อย่างไรอย่างหนึ่งหรือไม่ (รัชณี ศรีไพรวรรณ, 2525; อัจฉรา ชิวพันธ์, 2531)

นอกจากนี้ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2536) ได้เสนอแนะ

หลักสำคัญบางประการในการเลือกใช้สื่อการสอนไว้ดังนี้

การใช้สื่อการสอนจะประสบผลตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการเลือก และวิธีใช้สื่อการสอนของครูในแต่ละครั้งเป็นสำคัญ ครูสามารถนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอน ได้ทุกชั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน การนำเข้าสู่บทเรียนก็คือ พยายามดึงความสนใจ ของนักเรียนให้มาอยู่ที่การสอนของครู ครูอาจจะใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 5 นาที สำหรับการนำ เข้าสู่บทเรียน เช่น ให้นักเรียนดูภาพวัดเบญจมบพิตรพร้อมกับสนทนานำเข้าสู่เรื่อง "ความสนุกใน วัดเบญจมบพิตร" หรืออาจจะให้นักเรียนฟังเพลงจันทร์เจ้าขา ซึ่งเป็นเพลงกล่อมเด็ก จากเครื่อง บันทึกลีลาแล้วนำมาอภิปรายเข้าสู่บทหรือกรองเรื่อง "วอนขอ"

2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ในขั้นการสอนครูอาจใช้สื่อการสอนช่วยได้ เช่น ใช้ แผนภูมิโคลง 4 สุกภาพ ให้นักเรียนพิจารณาลักษณะบังคับที่ถูกต้อง หรือนำเรื่องที่คัดมาจาก หนังสือพิมพ์มาประกอบการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. ใช้สื่อการสอนสรุปบทเรียน จากประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่อง นักเรียนควรรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตน สรุปสาระสำคัญออกมาเป็นหลักเกณฑ์ เป็นแนวความคิดหรือเป็นข้อสำคัญของเรื่อง ในการสรุปนี้อาจจะสรุปจากการใช้สื่อการสอน เช่น ให้นักเรียนสรุปหลักการประวิสรรชนีย์ จากตัวอย่างบัตรคำ หรือให้สรุปการเดินทางของสุนทรภู่ใน เรื่องนิราศพระบาทจากแผนที่ เป็นต้น

4. ใช้สื่อการสอนในการวัดผล หลังจากการเรียนการสอนแต่ละครั้งในห้องเรียน เสร็จสิ้นลง ครูจะไม่มีทางที่จะทราบว่านักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่น่าพอใจมากน้อย เพียงใดหากไม่มี การวัดผล ดังนั้น การวัดผลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอน ภาษาไทย การวัดผลในวิชาภาษาไทยทำได้หลายวิธี สำหรับการเลือกใช้สื่อการสอนในการวัดผลนั้น ก็เป็นวิธีหนึ่ง เช่น ให้นักเรียนแสดงละครหลังจากที่เรียนเรื่องพ่อแม่รังแกฉัน จบแล้ว เขียนบรรยายภาพหลังจากที่ได้เรียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเขียนแล้ว หรือทดสอบการเขียน ตัวสะกดการันต์จากบัตรคำ เป็นต้น

ประโยชน์ของสื่อการสอน

สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เป็นตัวกลางสำคัญที่ช่วยให้การเรียน

การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียน ช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น เกิดการเรียนรู้ที่คงทน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองได้มากขึ้น
2. ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจ เพิ่มพลังในความต้องการการเรียนรู้และพอใจที่จะมีส่วนร่วมในบทเรียนมากขึ้น
3. ช่วยให้ครูและนักเรียนสื่อความหมายกันได้ดี ชัดช่องว่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้น้อยลง ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ได้รวดเร็ว
4. ช่วยเพิ่มผลผลิตทางการศึกษาให้มากขึ้น ลดความสูญเปล่าทางการศึกษาเพราะนักเรียนสับสนน้อยลง เนื่องจากการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. ช่วยให้พื้นฐานการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นยิ่งขึ้น
6. ช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในการสอนมากขึ้น และช่วยลดการบรรยายของครู เกิดความสะดวกและประหยัดเวลาในการสอน
7. ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์หลาย ๆ ด้านกว้างขวางยิ่งขึ้นทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน และมีเจตคติที่ดีในการเรียน
8. ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนมากขึ้น
9. ช่วยให้นักเรียนเกิดมโนภาพที่ถูกต้อง เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมในรูปของรูปธรรม เป็นการสร้างรากฐานที่เป็นรูปธรรมขึ้นในห้วงความคิดของนักเรียน (ทศนีย์ สุภเมธี, 2535; อัจฉรา ชิวพันธ์, 2531; สนิท สัตโฆภาส, 2532; บราวน์ นอร์เบอร์ค และสวีกเลย์ Brown Norberg and Srygley 1973 อ้างถึงในภาวิณี ทวีพาคม, 2532)

งานวิจัยเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

แจ่มจันทร์ ปรีชาวิชัย (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการใช้หลักสูตร พ.ศ. 2521 พบว่า ครูส่วนมากนำวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นมาเป็นสื่อการสอน โดยยึดเนื้อหา แผนการสอน คู่มือครู และความประหยัดเป็นเกณฑ์ในการเตรียมและผลิตสื่อการสอนมากในกลุ่มวิชาทักษะ และ

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เกี่ยวกับปัญหาการผลิตสื่อการสอนพบว่าครูไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการสอนเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก ขาดงบประมาณและเครื่องอำนวยความสะดวกในการผลิต ครูส่วนมากต้องการให้กรมวิชาการ หรือหน่วยงานต้นสังกัด จัดทำสื่อการสอนบางชนิดที่โรงเรียนจัดทำไม่ได้ ให้โอกาสครูทุกคน เสนอความคิดเห็นและความต้องการใช้สื่อการสอน จัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาในด้านสื่อการสอน ต้องการการสนับสนุนจากผู้บริหาร ตลอดจนต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณด้านสื่อการสอนให้ นอกจากนี้ครูยังต้องการให้มีศูนย์สื่อการศึกษาโรงเรียน และต้องการให้มีการจัดหาวัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือและห้องผลิตสื่อการสอนด้วย

พิชรา อิงคนินันท์ (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการผลิตการใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนหาวัสดุในท้องถิ่น เศษวัสดุหรือวัสดุราคาเขามาช่วยในการผลิตสื่อการสอน ในการเตรียมสื่อการสอน ครูคำนึงถึงปัญหาความต้องการตามระดับสติปัญญา และความสามารถของนักเรียน โดยใช้สื่อการสอนมากในกลุ่มวิชาทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ สื่อการสอนที่ครูใช้มากได้แก่กระดานดำ แผนภูมิ หนังสือเรียน และเพลงประกอบการเรียน สื่อการสอนที่มีมากที่สุดได้แก่ บัตรคำ รองลงมาได้แก่ แผนภูมิ รูปภาพ หลังจากได้สื่อการสอนแล้วครูใช้แบบฝึกหัดคำถามและแบบทดสอบ เพื่อประเมินผลการเรียนของนักเรียน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน ครูไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการสอนและมีชั่วโมงสอนมาก จำนวนสื่อพบว่ามีน้อยเกินไป นอกจากนี้ยังขาดแคลนงบประมาณด้านการจัดหาและการผลิตสื่อการสอน ครูมีความยุ่งยากในการขอใช้แหล่งบริการสื่อการสอน ครูต้องการให้ทางโรงเรียนจัดผู้ที่มีความรู้ด้านสื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้ ต้องการให้วิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิษณุโลก เป็นแหล่งบริการด้านสื่อการสอน ต้องการมีความรู้ด้านการผลิตสื่อการสอนราคาเขาจากเศษวัสดุ หรือวัสดุหาง่ายในท้องถิ่น รวมทั้งความรู้ในการเขียนตัวอักษรแบบต่าง ๆ

สุกฤษฎี ศรี (2523 : บทคัดย่อ) ได้สำรวจความต้องการสื่อการสอนของครูประถมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ พบว่า สื่อการสอนที่มีมากที่สุดในโรงเรียนได้แก่บัตรคำ และแผนที่ ที่มีน้อยมาก คือ สื่อการสอนประเภทเครื่องมือต่าง ๆ ครูชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 1 ใช้สื่อการสอนมากที่สุดในวิชาภาษาไทย ใช้น้อยที่สุดกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ผลิตสื่อมากที่สุดในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผลิตน้อยที่สุดในวิชาพลศึกษา ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเมือง ใช้สื่อที่ได้รับแจกมากที่สุด ส่วนโรงเรียนในชนบท ครูผลิตสื่อใช้เองมากที่สุด ครูต้องการความรู้ในการผลิต การใช้และการปรับปรุงสื่อการสอนจากวัสดุเหลือใช้และราคาเขามากที่สุด และต้องการให้ทางการหรือวิทยาลัยครูเป็นแหล่งบริการด้านสื่อมาก ในด้านปัญหาและอุปสรรค ครูโรงเรียนในเมืองมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาผลิตสื่อ ส่วนครูโรงเรียนในชนบทไม่มีสื่อการสอนเพียงพอ ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอนและสภาพโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยให้ใช้สื่อการสอน เช่น สื่อการสอนประเภทเครื่องฉาย

ขวัญใจ คงทรัพย์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสื่อการสอนขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาพบว่า รายการสื่อแบ่งออกเป็นวัสดุที่ใช้ร่วมกันทุกกลุ่มประสบการณ์ 18 รายการวัสดุที่ใช้เฉพาะกลุ่มทักษะมี 34 รายการ วัสดุที่ใช้เฉพาะกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย 47 และวัสดุที่ใช้เฉพาะกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ 52 รายการ ในด้านการผลิตสื่อ ครูส่วนมากใช้เงินส่วนตัวจัดซื้ออุปกรณ์เอง และให้นักเรียนช่วยผลิตสื่อร่วมกับครู โดยใช้วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น และวัสดุที่เหลือใช้หรือวัสดุราคาเขา ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้บริหารควรเห็นคุณค่าและสนับสนุนให้มีการผลิตและการใช้สื่อการสอนโดยจัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านสื่อการสอน ด้วยวิธีการอบรมและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาและควรจัดงบประมาณเพื่อใช้ในการผลิตสื่อการสอนด้วย

ประสงค์ เปเนนาม (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการผลิต และการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้เงินส่วนตัวซื้อสื่อการสอน และซื้อวัสดุเพื่อนำมาผลิตสื่อการสอน วัสดุในท้องถิ่นที่ใช้ ได้แก่ ต้นไม้ ใบไม้ ผลไม้ ดิน และหิน เป็นต้นสื่อการสอนที่ครูใช้มาก คือ กระดานดำ บัตรคำ บัตรประโยค ของจริง หนังสือแบบเรียน และการร้อยเพลงประกอบบทเรียน สื่อการสอนที่ใช้บ่อย คือ วิทยุ เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องฉายสื่อการสอนที่โรงเรียนมีมาก คือ บัตรคำ รูปภาพ และภาพพลิก วิชาที่ครูใช้สื่อประกอบการสอนมากที่สุด คือ กลุ่มวิชาทักษะ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ปัญหาที่ครูพบมาก คือ โรงเรียนขาดงบประมาณ เพื่อจัดซื้อสื่อการสอน ขาดบุคลากรที่สามารถให้คำแนะนำในการผลิตและการใช้สื่อการสอน สื่อการสอนของโรงเรียนมีน้อยเกินไป

และไม่มีแหล่งบริการด้านสื่อการสอนในจังหวัดเลย ครูส่วนใหญ่ต้องการความรู้เรื่องการผลิตสื่อ-
การสอนจากวัสดุเหลือใช้ และวัสดุในท้องถิ่น ความรู้เรื่องการสาธิตการประดิษฐ์ตัวอักษร
การใช้และซ่อมบำรุงอุปกรณ์ต่าง ๆ ผู้บริหารทุกระดับมีความเห็นว่า วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ควรมี
บทบาทในการให้บริการและจัดอบรมด้านสื่อการสอนแก่ครู อีกทั้งควรจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาระดับ
โรงเรียน หรือระดับกลุ่มโรงเรียนเพื่อให้บริการแก่ครูอีกด้วย

พนม อินวกุล (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการและความต้องการในการใช้สื่อ
การสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า
สภาพของสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ และเครื่องมือที่มีอยู่มาก คือ เครื่องรับวิทยุและเครื่อง-
บันทึกเสียง ส่วนที่มีอยู่น้อย แต่สภาพดีคือ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องฉายภาพขนาด 8 ม.ม.
เครื่องฉายฟิล์มรูป เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทาบ และกล้องบันทึกภาพโทรทัศน์
ในด้านการใช้สื่อการสอน ครูส่วนมากใช้เป็นบางครั้ง สื่อการสอนประเภทวัสดุที่ใช้กันมาก คือ
หนังสือเรียน แบบเรียน กระดานดำ และรูปภาพ ส่วนวิธีการที่ใช้มากคือ การสาธิต การเล่นเกม
และการแสดงบทบาทสมมติ สื่อการสอนที่ครูต้องการมาก คือ ของจริง สมุดภาพ ของตัวอย่าง
ภาพโปสเตอร์ และรูปภาพ ประเภทวิธีการที่ต้องการมาก คือ การสาธิต การทดลอง ความรู้ใน
การผลิตสื่อการสอนจากวัสดุราคาเขา และปัญหาในการใช้สื่อคือ ครูขาดงบประมาณสำหรับผลิต
และไม่มีเวลาในการผลิต

ธีรวัช ช่มใจ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในเขตการศึกษา 5 สาเหตุเกี่ยวกับการขาดความรู้ด้านสื่อการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่
เห็นว่าครูไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมด้านการผลิตสื่อการสอน เป็นสาเหตุระดับมาก ครูกลุ่ม
ภาษาเห็นว่าสาเหตุระดับมาก คือ การไม่มีโอกาสศึกษาหาความรู้ด้านการผลิตสื่อเพิ่มเติม และการ
ไม่มีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ด้านการเลือกสื่อเพิ่มเติม ครูกลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เห็นว่า
สาเหตุระดับมาก คือการไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมด้านการผลิตสื่อ และการที่หน่วยงาน
ภายนอกๆ ไม่พัฒนาสื่อ เพื่อเป็นตัวอย่างให้ครู ครูกลุ่มสังคมศึกษาพบว่า สาเหตุระดับมาก คือ
การไม่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมด้านการเลือกสื่อ และการที่โรงเรียนไม่มีงบประมาณสำหรับ
สื่อการสอนโดยเฉพาะ ครูกลุ่มพัฒนาบุคลากรภาพ เห็นว่าสาเหตุระดับมาก คือ การไม่มีโอกาสได้

รับการฝึกอบรมด้านการผลิตสื่อ และการที่สถาบันที่จบการศึกษา ไม่จัดให้หนีคดีไปฝึกงานด้านสื่อ การสอนจากหน่วยงานภายนอก

4. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดบริเวณ โรงเรียน การจัดอาคารเรียน การจัดห้องเรียน ตลอดจนการตกแต่งห้อง การวาง การติดตั้ง วัสดุอุปกรณ์ทั้งหมด (นิคม ทาแดง และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2524)

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ ของนักเรียน นักเรียนจะใช้เวลาอยู่ในห้องเรียนวันละประมาณ 5-6 ชั่วโมง อากาศในห้องเรียน จึงมีมากพอที่จะปลูกฝังลักษณะนิสัยของเด็ก ให้มีแบบต่าง ๆ กันออกไป เช่น อาจเจ็บช้ำทรมาน เก็บตัว แสดงออก ชอบตามแบบผู้อื่น ตลอดจนสามารถที่จะช่วยสร้างเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ตามลักษณะที่ต้องการได้ เช่น เป็นผู้กล้าแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจได้เอง ทำงานเป็นหมู่คณะ ได้ดี รู้จักแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนตาม แนวคิดของหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นั้น มุ่งให้ครูใช้วิธีการสอน หลาก ๆ แบบ และในแต่ละแบบที่นำมาใช้ควรจะได้มีกิจกรรมและสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ให้ นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงมีหลายรูปแบบ มีการ แสดงออก การศึกษาค้นคว้า การรายงาน การทำงานกลุ่ม อีกทั้งลดจนปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น และโดยที่นักเรียนจะต้องอยู่ที่โรงเรียน กับครูเป็นระยะเวลาในแต่ละวันหลายชั่วโมง หลายคาบ และสถานที่ส่วนใหญ่คือ ห้องเรียนนั่นเอง ในวัยนี้ของเด็ก เราจะพบธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็กว่ามีช่วงความสนใจสั้น ๆ ประมาณ 20-25 นาที และค่อนข้างจะมีการเคลื่อนไหว ต้องการอิสระเสรีภาพในการแสดงออกพอสมควร ต้องการ พุดคุยเล่นกับเพื่อน ๆ ในบางครั้ง อาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภทที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ตลอดเวลา การจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อแนวคิดของหลักสูตรและพัฒนาการของเด็กในระดับประถม- ศึกษา จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อคุณภาพของการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง (ทัศนีย์ ผลเนืองมา, 2526; สุมัน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ, 2530)

ประเภทการจัดห้องเรียน

ทัศนีย์ พลเนืองมา (2526) ได้แบ่งวิธีการจัดห้องเรียน เป็น 2 ประเภท คือ

1. ห้องเรียนแบบธรรมดา หมายถึง ห้องเรียนที่มีครูเป็นศูนย์กลางของห้องเรียน และมีนักเรียนเป็นผู้คอยรับความรู้จากครู จัดห้องเรียนแบบนี้ มักจะใช้ห้องเป็นลักษณะสี่เหลี่ยม กระจกด้านหน้าชั้น และมีโต๊ะครูอยู่หน้าชั้นเรียนตลอดเวลา โต๊ะเรียนวางเรียงกันเป็นแถวโดยหันหน้าเข้าหาครู ผนังห้องเรียนอาจมีกระดานป้าสีนิเทศ แผนภูมิ รูปภาพติดไว้เป็นสื่อการสอน ซึ่งจะไม่เปลี่ยนบ่อยนัก บางโรงเรียนอาจจะมีมุมความสนใจ แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ครูจะสอนโดยบรรยาย และอธิบายให้นักเรียนฟังอยู่ตลอดเวลา ครูจะเป็นผู้แสดงกิจกรรมต่าง ๆ เอง การจัดห้องเรียนแบบนี้จะไม่เอื้อต่อการสอนตามหลักสูตรใหม่

2. ห้องเรียนแบบนวัตกรรม ในห้องเรียนแบบใหม่ ซึ่งจัดขึ้นเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การจัดห้องเรียนทำได้หลายแบบ แต่จะมีลักษณะเด่นชัด คือ โต๊ะเรียนไม่จำเป็นต้องเรียงเป็นแถวหันหน้าเข้าหาครู นิยมจัดโต๊ะเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนประกอบกิจกรรมร่วมกัน และมีส่วนให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เป็นรายบุคคลด้วย มีการจัดศูนย์ความสนใจ มีสื่อการสอนในรูปแบบชุดการสอน มีการตกแต่งผนังห้อง และมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเรื่องที่นักเรียนกำลังเรียน ครูไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้น อาจเคลื่อนย้ายไปตามมุมต่าง ๆ บางที่อาจนั่งรวมอยู่กับเด็กนักเรียนเพื่อร่วมทำกิจกรรม ครูพูดน้อยลง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนเองมากที่สุด ครูจะเป็นผู้คอยประสานงานการเรียนรู้อุ้ทำนั้

การจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญมาก ทำให้ครูเกิดความอยากสอน นักเรียนอยากเรียน อยากมาโรงเรียน เพื่อเป็นการจูงใจในการเรียน ควรมีการจัดห้องเรียนดังนี้

1. ห้องเรียนควรมีสีสรรที่น่านดู สบายตา มีอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน อากาศไม่เป็นพิษ ไม่ร้อนจนเกินไป มีต้นไม้ ดอกไม้ประดับ และมีขนาดกว้างขวางอย่างเพียงพอ
2. สะอาดถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบเรียบร้อย น่าอยู่ มีบรรยากาศ

และสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกับชีวิตในบ้าน ในครอบครัวของนักเรียน

3. สิ่งที่อยู่ในห้องเรียนไม่ว่าจะเป็น โต๊ะ เก้าอี้ มุมหนังสือ ป้ายนิเทศ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ สามารถเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ได้ ไม่เป็นอันตรายสามารถจัดหรือ ดัดแปลงห้องเรียนให้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการสอนและกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้

4. นักเรียนได้เรียนอยู่ในห้องเรียนอย่างมีความสุข มีอิสระเสรีภาพในเรื่องของการเรียนรู้และในขณะเดียวกันก็มีวินัยในการดูแลตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี ทั้งส่งเสริมบรรยากาศและมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองด้วย

5. จัดมุมหนังสือ มุมประสบการณ์ สื่อการสอนบางประเภทให้เพียงพอ และมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

6. ห้องเรียนที่ดีไม่จำกัดเฉพาะในห้องสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้เท่านั้นแต่ยังมีห้องเรียนแบบเปิด แบบธรรมชาติ การศึกษานอกห้องเรียนที่นักเรียนมีความต้องการและสนใจ เช่นเดียวกัน

7. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ ต้องกระทำอยู่เสมอตามเหตุการณ์ ข่าวคราวความเคลื่อนไหว สิ่งที่น่าสนใจ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น

8. การมีการจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้งเพื่อพัฒนาทักษะสำคัญ ๆ บางประการ เช่น การทำงานกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อย การแสดงละคร การโต้วาที การสาธิต การทดลอง เป็นต้น

9. ห้องเรียนที่ดีควรใช้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด นอกจากจะใช้ประกอบการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว ครูอาจดัดแปลงเป็นห้องอาหารชั่วคราว ห้องประชุม ห้องฉายภาพยนตร์ และอื่น ๆ

10. ครูต้องระมัดระวังและควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกของตนให้ดี ไม่ก้าวร้าว แสดงอาการไม่พอใจให้เกิดขึ้นในห้องเรียนเป็นอันขาด เพราะการแสดงดังกล่าวมีผลต่อบรรยากาศ ความรู้สึก ความกลัวของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง (สุนทร อมรวิวัฒน์ และ สัมพงษ์ จิตระดับ, 2530)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

ประนอม ทวีกาญจน์ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมที่บ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพของการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม สภาพแวดล้อมที่บ้าน แบบสอบถามบรรยากาศในชั้นเรียน และแบบสอบถามคุณภาพของการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยสูตรของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นชั้น ๆ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลการเรียนเดิม บรรยากาศในชั้นเรียน และคุณภาพของการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .428, .272 และ .220 ตามลำดับ และพบว่าผลการเรียนเดิม บรรยากาศในชั้นเรียน และการสนับสนุนจากครู สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้

ชมนุช วงศ์ตัน (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนคณิตศาสตร์ เขตการศึกษา 5" ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 5 ปีการศึกษา 2533 จำนวน 950 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม 1 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านความน่าพึงพอใจ ด้านการแข่งขัน ด้านระเบียบวินัยและด้านความสามัคคีที่เกิดขึ้นเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ย แต่ละด้านอยู่ในระดับมาก

5. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ในการสอนภาษาไทย การวัดและประเมินผลสิ่งสำคัญยิ่งและเป็นเครื่องช่วยให้ผู้เรียน และผู้สอนได้ทราบว่าการเรียนการสอนนั้น มีประสิทธิภาพหรือบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ มากน้อยเพียงใด และยังสามารถนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข

สมรรถภาพในการเรียนการสอนให้ดีขึ้นได้

การวัดผล หมายถึง การกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์ให้เข้ากับสิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์โดยเป็นการกำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการจะได้ (กานดา พูลลาภทวี, 2528)

การวัดผล หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งที่เราต้องการทราบหรือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานที่เรากำหนดขึ้นใช้ หรือมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นมาตรฐาน ที่ถูกต้อง (พนัส หันนาคินทร์, 2524)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการ กระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าการวัดผล โดยจะครอบคลุมทั้ง ปริมาณและคุณภาพ การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่ต้องการมีการวัดและวินิจฉัยตัดสินคุณค่า ที่ได้จากการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การวัดเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผล การประเมินผลที่ดีจึงขึ้นอยู่กับรากฐานของการวัด (กานดา พูลลาภทวี, 2528)

การประเมินผล เป็นการนำคะแนนหรือเรียกว่าข้อมูลมาทำการกำหนด คุณค่าว่าคะแนนที่นักเรียนคนใดคนหนึ่งได้รับนั้น มีคุณค่าที่น่าพึงพอใจ เพียงใด การประเมินผลนั้น ไม่มีมาตรฐานตายตัว อาจจะต้องพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นอีกด้วย โดยเหตุนี้จึง มักถือว่าการประเมินผลมีลักษณะเชิงปรัชญา ส่วนการวัดผลนั้นถือว่ามีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ (พนัส หันนาคินทร์, 2524)

กล่าวโดยสรุป การวัดผล เป็นการกำหนดตัวเลขหรือคะแนนตามเกณฑ์ ที่ตั้งไว้แล้วนำมาประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าว่าพึงพอใจเพียงใด จึงต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมและองค์ ประกอบอื่น ๆ ในการตัดสินคุณค่าด้วย โดยทั่วไปจึงใช้คำว่า การวัดผล ประเมินผลควบคู่กัน

เนื่องจากการเรียนการสอนภาษาไทย มีกระบวนการเรียนรู้ที่ค่อนข้าง

ซับซ้อน การวัดและประเมินผล ต้องทำกันหลาย ๆ ด้าน และใช้วิธีการหลายวิธี ดังนั้นครูผู้สอน จึงควรที่จะได้วางวัตถุประสงค์ในการทดสอบหรือประเมินผลในแต่ละครั้งที่ว่า มุ่งที่จะวัดผล ในด้านใด และมีขอบเขตในการประเมินผลเพียงใดบ้าง

วัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทย

1. เพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้ภาษาไทยของนักเรียนที่จะสอน ว่ามีความรู้เดิมมากน้อยเพียงใด เป็นการทดสอบก่อนที่จะลงมือสอน เพื่อที่จะได้จัดการเรียนการสอน ได้ถูก
2. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถทางภาษาของนักเรียน ครูจะสะดวกในการจัดกิจกรรมแก่เด็กที่มีความสามารถไม่เท่ากัน
3. เพื่อวัดพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนว่ามีความก้าวหน้าและเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ครูได้ทราบว่า การสอนของตนมีประสิทธิภาพหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จะได้ปรับปรุงการสอนให้ประสพผลดียิ่งขึ้น
5. เพื่อช่วยให้นักเรียนทราบผลการเรียนของตนเอง เป็นระยะ ๆ เป็นการทราบความก้าวหน้า และข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อปรับปรุงวิธีการเรียนของตน
6. เพื่อให้ครูได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของนักเรียน แต่ละคนว่ามีข้อบกพร่องด้านใดจะได้แก้ไขและช่วยสอนซ่อมเสริมให้ดีขึ้น
7. เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาไทย
8. เพื่อทราบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาไทยและหาทางช่วยเหลือให้มีทัศนคติที่ดีขึ้น
9. เพื่อปรับปรุงวิธีการทดสอบ และข้อทดสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น
10. เพื่อให้ครูทราบว่า การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ (ทัศนีย์ ศุภเมธี, 2535; สนิท สัตโยภาส, 2532; สุจิต เพ็ชรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม, 2536)

ลักษณะของการวัดและประเมินผล

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) และจันทิมา พรหมโชติ (2535) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลก่อนการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลก่อนการเรียนการสอน เพื่อดูแลสุขภาพความพร้อมหรือพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ใหม่ เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน โดยมีจุดมุ่งหมายและแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1.1 เพื่อดูว่าผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็น คือ มีความพร้อมในการเรียนภาษาไทยหรือไม่เพียงใด

1.2 เพื่อดูว่าผู้เรียน เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ก่อนที่จะสอนหรือไม่เพียงใด และเมื่อได้เรียนแล้ว มีความรู้เพิ่มขึ้นเพียงใด

1.3 เพื่อดูว่าการจัดแนวการเรียนการสอนอย่างไร ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2. การวัดและประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน ก็เพื่อพัฒนาการเรียนของผู้เรียนและพัฒนาการสอนของผู้สอน โดยประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ภายหลังการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ทราบเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

2.2 ผู้เรียนยังบกพร่องในจุดประสงค์ใดบ้าง

2.3 เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียน

เป็นรายบุคคล หรือกลุ่มย่อย

2.4 เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของครู

2.5 เป็นแนวทางปรับปรุงหลักสูตรและวัสดุหลักสูตร

3. การวัดและประเมินผลภายหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน ในแต่ละ

ภาคเรียน หรือแต่ละปี เพื่อดูผลการเรียนโดยส่วนรวมหรือตัดสินผลการเรียน และเพื่อแจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ รวมทั้งอาจใช้ประกอบการพิจารณา เลื่อนชั้นของผู้เรียนด้วย ซึ่งจะ

ช่วยให้ทราบเกี่ยวกับ

3.1 ผลการเรียนรู้โดยสรุปของแต่ละภาคเรียน

3.2 ผลการเรียนรู้โดยสรุปรวมของทั้งปี

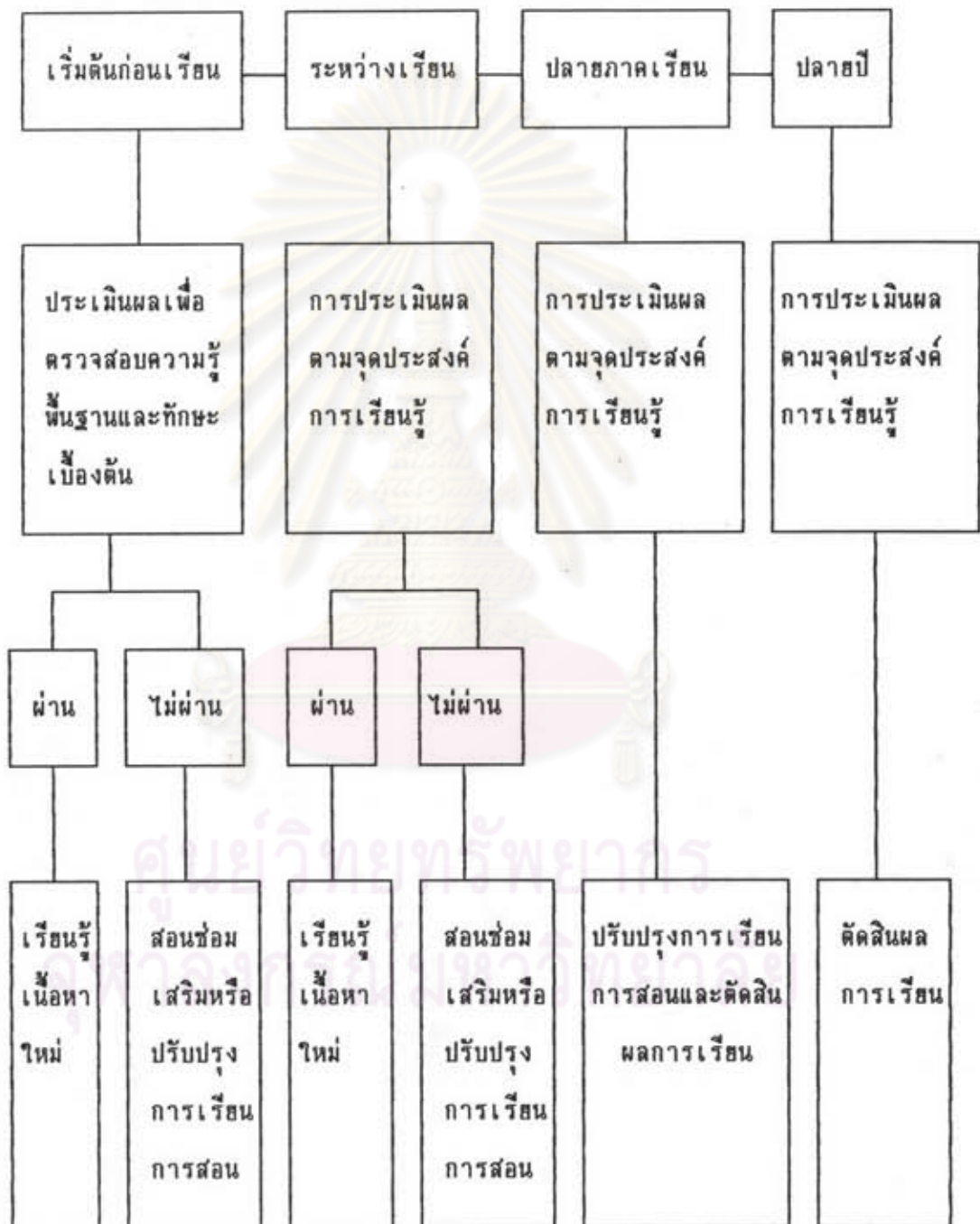
กล่าวโดยสรุป การวัดและประเมินผลภาษาไทย ระดับประถมศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และตัดสินผลการเรียน โดยถือการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่ง จันทิมา พรหมโชติ (2535) ได้สรุปในรูปของแผนภูมิต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิประเมินผลภาษาไทยระดับประถมศึกษา

วิธีและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลภาษาไทย

การวัดและประเมินผลภาษาไทย มีขอบเขตกว้างขวางและมีวิธีการหลายวิธี เพื่อให้การวัดมีประสิทธิภาพ ครูภาษาไทยควรใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธีประกอบกันดังต่อไปนี้

1. การสังเกต การสังเกตเป็นเครื่องมือในการดูพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในขณะที่ร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งควรได้จับบันทึกไว้ด้วย การสังเกตอาจช่วยให้ทราบผลในด้านต่าง ๆ เช่น น้ำเสียง ท่าทางในการพูด ความสนใจ ความตั้งใจ ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม การออกเสียงคำ ว่าใช้พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ถูกต้องหรือไม่ รวมทั้งการใช้ถ้อยคำ ส่วนวน ภาษา เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นเป็นวิธีการที่จะช่วยครูได้รู้จักนักเรียนที่ตนสอนได้อย่างดียิ่งขึ้น ครูจะได้สังเกตพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจจะใช้วัดและประเมินผลความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่าน ความคิดเห็น และความรู้สึกที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

3. การให้ลงมือปฏิบัติจริง การวัดผลโดยให้นักเรียนปฏิบัติจริงจะพิจารณาโดยการประเมินว่า วิธีการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพหรือไม่ ปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับเวลา หรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้ให้เพียงใด และผลงานที่เกิดขึ้นมีคุณภาพหรือมีปริมาณตามเกณฑ์ที่ต้องการหรือไม่

4. การถาม - ตอบปากเปล่า ขณะที่ดำเนินการสอนหรือเมื่อการสอนเนื้อหาตอนนั้นเสร็จลงแล้ว ครูอาจถามปากเปล่าให้นักเรียนตอบ เป็นการวัดผลว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ข้อสำคัญควรถามนักเรียนหลาย ๆ คน และมีคำถามหลาย ๆ คำถาม จะได้ครอบคลุมเนื้อหาที่เรียนไปทั้งหมด

5. การสนทนา การที่ครูสนทนาอย่างเป็นกันเองกับนักเรียนจะทำให้ครูเข้าใจนักเรียนที่สอนได้ดีขึ้น และการพูดคุยกันเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดกับนักเรียน โดยเฉพาะด้านภาษาไทยแล้ว จะทำให้ครูพอจะประเมินผลได้ว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ได้เรียนไปแล้วเพียงใด

6. การอภิปราย เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกและทัศนคติต่าง ๆ จะเป็นการอภิปรายทั่วไป (open discussion) การอภิปราย

แบบปาฐกถาหมู่ (symposium) การอภิปรายเป็นคณะ (panel discussion) หรือการอภิปรายชกถาม (colloquy) ก็ตาม ครูคอยสังเกตพฤติกรรมในการแสดงออก ทั้งทางด้านการใช้ภาษาและลักษณะเนื้อหาวิชา ตลอดจนมารยาทในการพูด ซึ่งอาจจะมีอะไรที่ครูต้องเพิ่มเติมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

7. การทำรายงาน อาจมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลเป็นการให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้กว้างขวางออกไป ครูสามารถวัดผลได้ทั้งในด้านเนื้อหา และความคิดเห็นที่นักเรียนแสดงออกมา

8. การใช้แบบสอบถาม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเอง นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย และเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของตน

9. การสอบข้อเขียน เป็นวิธีการวัดผลที่สะดวก ข้อสอบควรมีทั้งปรนัยและอัตนัย ทั้งนี้ให้ครอบคลุมเนื้อหาได้ทั้งหมด ควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และควรวัดทุกด้าน ทั้งพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย และข้อสอบนั้น ๆ ควรวัดทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล เป็นต้น (อัจฉรา ชิวพันธ์, 2531; คณิส ไซสโยธา, 2534; ทศนีย์ สุกเมธี, 2535; สุจิต เพ็ชรชอบ และ สายใจ อินทร์พรหม, 2536)

การวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทย จะต้องมุ่งวัดในสิ่งต่อไปนี้

1. ทักษะ คือ ความชำนาญ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. ความรู้ ความรู้ที่ต้องการวัด คือ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เรียนและความรู้ในเชิงการใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือความหมายได้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพตลอดจนรู้สของถ้อยคำ ความรู้ในเชิงวรรณคดีและหลักเกณฑ์ทางภาษา

3. เจตคติ ได้แก่ ความนิยมชมชอบในการใช้ภาษา ความภูมิใจในภาษาไทย ความชื่นชมในรสไพเราะของถ้อยคำ เป็นต้น (ทศนีย์ สุกเมธี, 2535)
ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้ทราบสภาพทางการเรียนภาษาของนักเรียนได้อย่าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน

สมปอง ภูวรางกูร (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครู เป็นการศึกษาระดับจังหวัดที่พบว่า ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลอยู่ในระดับพอใช้ ครูปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลค่อนข้างน้อย โดยใช้วิธีการประเมินผลระหว่างเรียน ปลายภาค และปลายปี อยู่ในระดับปานกลางการประเมินผลก่อนเรียน การใช้เครื่องมือวัดผลชนิดต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดผลและสอนซ่อมเสริม มีปัญหาในระดับมาก ครูเห็นด้วยกับวิธีการประเมินการเรียน ตามระเบียบการประเมินผลการเรียนมากที่สุด และให้ข้อเสนอแนะพอสรุปได้ดังนี้ ให้ครูผู้สอนเป็นผู้วัดผลและประเมินผลการเรียนเองประเมินผลปลายปีทุกชั้น โดยคิดคะแนนเป็นร้อยละและจัดระดับผลการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์แยกจากกัน การสร้างแบบทดสอบมาตรฐานเครื่องมือวัดผลให้โรงเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ในการสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนอย่างเพียงพอ จัดให้มีครูสอนซ่อมเสริมโดยเฉพาะไม่ควรใช้เกณฑ์เวลาเรียน เป็นเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียน ถ้าใช้ควรลดเกณฑ์การประเมินผลปลายปี ให้นักเรียนต้องได้รับผลการเรียน ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป

สวัสดิ์ จิตต์นนะ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ระดับประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 7 พบว่า ทั้งครูและผู้บริหารมีความเข้าใจในระเบียบการประเมินผล และผู้บริหารมีความเข้าใจดีกว่า ครูสามารถสัมภาษณ์ได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และเลือกวิธีประเมินผลได้เหมาะสม โดยใช้วิธีการตรวจงาน สังเกต การร่วมกิจกรรมและการทำงานกลุ่ม ครูใช้แบบตรวจการบ้านและแบบฝึกหัด แบบสัมภาษณ์และแบบตรวจผลงานเป็นเครื่องมือประเมินผล ครูใช้เวลาทำการประเมินผลไปพร้อมๆ กับการสอน โดยร่วมมือกับครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกัน ตั้งเกณฑ์และดำเนินการประเมินผล ซึ่งทางโรงเรียนจะจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประเมินผลให้ ในเรื่องที่ครูประสบปัญหาามากจะเกี่ยวกับทักษะในการสร้างแบบประเมินผล การตรวจสอบพฤติกรรมของนักเรียน การสร้างแบบสำรวจพฤติกรรมนักเรียนที่บ้าน และการสร้างแบบรายงานความรู้ลึกของตนเอง เวลาที่ใช้ในการติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่บ้านและเวลาสำหรับสร้างเครื่องมือประเมินผล วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สร้างเครื่องมือและความร่วมมือในเรื่องการช่วยติดตามผลจากผู้ปกครอง

เพียงใจ แคนเจอร์ไพศาล (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการประเมินผลทักษะภาคปฏิบัติในการเรียนวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร พบว่าสภาพปัจจุบัน ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่กำหนดจุดประสงค์ของการประเมินผลทักษะภาคปฏิบัติด้วยตนเอง โดยนำบทปฏิบัติจากหนังสือเรียนมาใช้เป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติ วัดผลทักษะภาคปฏิบัติโดยวิธีการสังเกต โดยจัดกิจกรรมการทดลองแบบกำหนดแนวทาง ดำเนินการวัดผลทักษะภาคปฏิบัติในระหว่างที่มีการเรียนภาคปฏิบัติ ซึ่งสามารถสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติการทดลองได้ครั้งละ 5 คน ให้คะแนนทักษะภาคปฏิบัติด้วยตนเอง โดยให้คะแนนวิธีการปฏิบัติมากกว่าผลของการปฏิบัติ และกำหนดอัตราส่วนระหว่างคะแนนภาคปฏิบัติกับคะแนนภาคทฤษฎีไว้ 20 : 80 ปัญหาที่มีคือ ครูวิทยาศาสตร์ประสบปัญหาในระดับปานกลางในการประเมินผลทักษะภาคปฏิบัติแต่ละด้าน

เบญจพร พลเสนา (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมของครูในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเฉพาะกรณีในจังหวัดขอนแก่นพบว่า ครูมีการประเมินผลการเรียนใน 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอนวิธีที่ครูนิยมใช้กันมากที่สุด ได้แก่ การประเมินผลด้วยการใช้แบบทดสอบ วิธีรองลงมาคือการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนจากความสามารถในการปฏิบัติงาน และความสามารถจากการตอบคำถาม การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนในทุกรายวิชา เป็นการประเมินผลด้วยแบบทดสอบทั้งหมด ซึ่งการประเมินผลทั้ง 2 ลักษณะ ครูทำได้ไม่สอดคล้องกับหลักการของการประเมินผลคือครูไม่ได้ประเมินผลก่อนเรียน และไม่มีการสอนซ่อมเสริมเมื่อนักเรียนสอบไม่ผ่าน เป็นผลจากการนิเทศและติดตามของผู้บริหารยังขาดความต่อเนื่อง และทำไม่จริงจัง ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจเรื่องผลการประเมินของนักเรียน นักเรียนเองขาดความเอาใจใส่ขาดความกระตือรือร้นและขาดแรงจูงใจในการเรียน

6. การสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมหรือการสอนเพื่อบริการ คือ การสอนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ เพื่อจัดข้อเสีย ข้อบกพร่อง ขจัดการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องที่ไม่ได้ผล และเสริมความรู้ และทักษะที่เราปรารถนาจะให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดีด้วย

วิธีการใดวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน (ประคอง สุทศสาร, 2530)

การสอนซ่อมเสริมภาษาไทย คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีข้อบกพร่องในด้านทักษะต่าง ๆ ทางภาษาไทย ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมถึงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถในการทำความเข้าใจบทเรียนได้ค่อนข้างช้า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2536)

สรุปได้ว่า การสอนซ่อมเสริมภาษาไทย หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้แก่เด็กที่เรียนเร็ว เด็กเก่งให้พัฒนาความสามารถได้เต็มที่ และเป็นการช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่องแก่เด็กที่เรียนช้า ที่ต้องการความช่วยเหลือจากครูเป็นพิเศษให้สามารถเรียนได้ทันเพื่อน ด้วยวิธีการใดวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

นักเรียนที่ควรจะได้รับการสอนซ่อมเสริม คือ นักเรียนคนใดก็ตามที่เรียนได้ไม่ดีเท่าที่ควรตามระดับความสามารถที่แท้จริง ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าไม่เฉพาะนักเรียนที่เรียนช้าสติปัญญาต่ำเท่านั้น หากแต่รวมเอาเด็กประเภทต่าง ๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับสติปัญญา อาจเป็นเพียงวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือทุกวิชาก็ได้ ออตโต แมคมีนีย์ และสมิท (Ottomc Menemy and Smith ; 1973 อ้างถึงใน ศรีวิสา - ประภัสสร นิยมธรรม, 2525) ได้แบ่งประเภทนักเรียนที่ควรได้รับการสอนซ่อมเสริมได้ 6 ประเภท คือ

1. พวกที่มีสมรรถวิสัยระดับปานกลาง มีความสามารถและระดับสติปัญญาในชั้นที่เรียนได้ตามปกติ แต่ผลงานและผลการเรียนแสดงให้เห็นถึงความสามารถต่ำกว่าระดับสติปัญญา เด็กพวกนี้จึงมักจะมีปัญหาอยู่ยากในห้องเรียน จนทำให้ล้มเหลวทางการเรียน
2. พวกเรียนช้า (Slow learner) เด็กประเภทนี้มี I.Q. อยู่ในระดับ 80 - 90 ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นพวกเรียนช้า หรือสมองช้า การเรียนจะล่าช้าไม่ทันเพื่อนแต่ถ้ากำหนดงานให้อยู่ในระดับความสามารถของเขา เขาก็จะเรียนได้
3. เด็กฉลาด เด็กที่มีระดับความสามารถสูง เด็กพวกนี้จะถูกละเลยเพราะครุคิดว่าช่วยตัวเองได้ เก่งแล้วจึงไม่ห่วง ทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนได้ง่าย

4. เด็กไม่เต็มใจเรียน สนใจเรียนบ้าง ไม่สนใจบ้าง เด็กพวกนี้มักมี ปัญหาเนื่องจากขาดแรงจูงใจในการเรียน

5. เด็กมีประสบการณ์และภูมิหลังจำกัด ได้แก่ เด็กที่มาจากครอบครัว ที่ยึดมั่นในวัฒนธรรม หรือความเชื่อบางอย่างที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน รวมถึงเด็กที่มาจาก ครอบครัวที่อยู่ห่างไกล มีปัญหาทางภูมิศาสตร์ เช่น ชาวเขา ชาวเรือ เด็กจึงขาดโอกาสในการ แสวงหาความรู้ เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป

6. เด็กที่ข้อจำกัดเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษา เนื่องจากความบกพร่อง ทางร่างกาย และอวัยวะสัมผัสต่าง ๆ

หลักการสอนซ่อมเสริม

วิชัย ราชบุรีศิริ (2524) ได้แยกหลักการสอนซ่อมเสริม สำหรับเด็ก ที่เรียนอ่อน และเด็กฉลาด ไว้ดังนี้

ก. การสอนซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือเด็กที่เรียนอ่อน

1. ศึกษาสาเหตุของปัญหาที่ทำให้เด็กเรียนอ่อน เช่น การหยุดเรียน บ่อย ๆ สุขภาพไม่สมบูรณ์ ร่างกายพิการ ขาดความพร้อม สติปัญญาอ่อน ฯลฯ เพื่อจะได้แก้ปัญหา ได้ตรงประเด็น

2. ชี้ปัญหาให้ผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจ เพื่อขอความร่วมมือ ในการแก้ปัญหาหรือสาเหตุนั้น

3. ถ้านักเรียนเรียนอ่อนหลาย ๆ วิชา ควรแก้ไขหรือซ่อมเสริม ที่ละวิชา ไม่ควรสอนครั้งเดียวกันหลายวิชา

4. ระยะเวลาของการสอนซ่อมเสริม อาจสอนในเวลาเรียน ขณะที่เรียนร่วมกับเพื่อน ๆ เวลาก่อนเข้าห้องเรียน ขณะพักรับประทานอาหารกลางวัน หรือ หลังจากโรงเรียนเลิก การสอนแต่ละครั้งไม่ควรใช้เวลานานเกินไป

5. ไม่ควรสอนสิ่งที่นักเรียนรู้นแล้วซ้ำอีก ถ้าจำเป็นต้องทำความเข้าใจ หรือทบทวนความรู้ เพื่อให้ติดต่อกับเนื้อ หรือเกี่ยวโยงกัน ควรใช้เวลาเพื่อการนั้นเพียง ระยะเวลาสั้น ๆ

6. วิธีการสอนควรใช้วิธีใหม่ ๆ ไม่ซ้ำกับวิธีการเดิมที่นักเรียนเคย

เรียนมาแล้ว ตลอดจนอุปกรณ์ ควรจัดเพิ่มเติมให้แปลกเปลี่ยนไปจากเดิม

7. หลังจากมีการสอนซ่อมไปแล้ว ครูต้องติดตามผลงานอย่างใกล้ชิดและอย่างสม่ำเสมอ

ข. การสอนซ่อมเสริมเด็กฉลาดให้ได้ใช้ความสามารถเต็มที่

1. ศึกษาปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรม อารมณ์หรือสังคมของนักเรียนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุทางครอบครัว สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

2. ทำความเข้าใจกับนักเรียน แสดงให้เห็นว่าครูเป็นมิตรของเขา เพื่อให้ผู้เรียนมีศรัทธาที่คล้อยตามครูที่จะแนะนำให้

3. ชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนผู้นั้นเพื่อขอความร่วมมือในการแก้ปัญหา

4. กำหนดเนื้อหาที่จะสอนเสริมให้สูงกว่าระดับชั้นเรียน และเป็นไปในแนวทางส่งเสริมความถนัด และใช้คุณสมบัติพิเศษของนักเรียนให้เป็นประโยชน์

5. ระยะเวลาในการสอนไม่จำกัด เพราะนักเรียนพวกนี้มีความสามารถสูงอยู่แล้ว ข้อสำคัญขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาที่เขาสนใจและมีความถนัดเฉพาะตัว

6. วิธีสอนไม่จำกัด แต่ควรใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตน และวิธีสอนแบบอภิปรายซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเต็มที่

7. สื่อการเรียน เช่น บัตรงาน หนังสืออ่านประกอบ ฯลฯ จะเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียนพวกนี้มาก

หลักการสอนซ่อมเสริมภาษาไทย

ประคอง สุกธสาร (2530) อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) สนิท สัตโธภาส (2532) และ ทศนีย์ ศุภเมธี (2535) ได้กล่าวไว้ ถึงหลักการสอนซ่อมเสริมภาษาไทย ดังนี้

1. ครูต้องวินิจฉัยข้อบกพร่องทางภาษาของนักเรียนเพื่อหาจุดบกพร่อง ความถนัด และความสามารถของนักเรียน เพื่อนำมาวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้เหมาะสม

2. ครูต้องทราบจุดเด่นและจุดด้อยในการรับรู้ของนักเรียน แล้วปรับความรู้ในทางจุดเด่น และช่วยสอนซ่อมเสริมหรือแก้ไขในส่วนที่เป็นจุดด้อย

3. ครูควรคัดเลือกรูปแบบการสอนที่ไม่ซ้ำซาก จัดกิจกรรมการสอน อุปกรณ์การสอนที่แปลกใหม่ และจัดเวลาให้พอเหมาะกับผู้เรียน ซึ่งไม่ควรเกินครึ่งละ 30 นาที
4. ครูผู้ทำหน้าที่สอนซ่อมเสริม ควรมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนมีความรักเมตตา เข้าใจ ให้กำลังใจ ตั้งใจจริงในการช่วยพัฒนานักเรียน และเป็นผู้เสียสละเพราะต้องสละเวลาในช่วงก่อนเข้าชั้นเรียน หรือเวลาหยุดพักกลางวันหรือหลังเลิกเรียน
5. ควรได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางโรงเรียน และทางบ้าน เพื่อให้เด็กเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ
6. ควรมีการประเมินผลความก้าวหน้า และติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพราะคือนักเรียนมีพัฒนาการไปมากน้อย เพียงใด เพื่อจะได้วางแผนการสอนต่อไป
7. การสอนจะต้องเริ่มสอนจากสิ่งทีนักเรียนมีความรู้อยู่แล้ว และขยายไปสู่ความรู้ใหม่ สอนครั้งละเรื่องเพื่อไม่ให้เด็กเรียนสับสน
8. ครูต้องพยายามให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสอนซ่อมเสริม กระตุ้นนักเรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน

วิธีสอนซ่อมเสริม

ไม่ว่าจะสอนซ่อมเสริมเด็กที่เรียนช้าหรือเรียนเร็ว ครูต้องพิจารณาว่าจะใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสมกับสภาพปัญหาของเด็กแต่ละคน วิธีสอนซ่อมเสริมมีหลายวิธี ดังนี้

1. นักเรียนสอนกันเอง ผู้สอนอาจคัดเลือกนักเรียนที่เรียนเก่งในชั้นเรียนเดีวกัน หรือนักเรียนในชั้นสูงกว่ามาช่วยสอนนักเรียนที่ไม่บรรลุจุดประสงค์ จะสอนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ข้อดีก็คือ นักเรียนใช้ภาษาเดียวกัน การถ่ายทอดความรู้ การใช้ถ้อยคำอธิบายย่อมทำให้เข้าใจง่ายกว่าภาษาที่ครูใช้ และยังช่วยให้ผู้สอนสนใจการเรียนเพิ่มขึ้น และมีความรับผิดชอบสูงขึ้น
2. การสอนแบบตัวต่อตัวระหว่างครูกับนักเรียน การสอนแบบนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะผู้สอนสามารถเลือกใช้ถ้อยคำหรือวิธีการได้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถชักจูงความสนใจของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและสามารถสอนได้ตรงตามทีนักเรียนกำลังมีปัญหา
3. การสอนเป็นกลุ่มย่อย วิธีนี้ใช้สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเหมือน ๆ กัน

ผู้สอนอาจใช้วิธีการสอนและให้งานหมุนเวียนกันไปทีละกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มก็จะช่วยกันคิดแก้ปัญหา และทำความเข้าใจบทเรียนซึ่งกันและกัน ทำให้ไม่รู้สึกว่ามีปมค้อย

4. การใช้แบบเรียนสำเร็จรูป บางปัญหา ครูอาจจะสร้างบทเรียนสำเร็จรูปให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง เพราะจะเป็นแบบเรียนสำเร็จรูปง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนโดยนักเรียนอ่านและทำความเข้าใจไปพร้อมกับทำแบบฝึกหัด และตรวจคำตอบไปเรื่อย ๆ

5. ใช้สมุดแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง เพราะมีคำอธิบายแบบฝึกหัดเฉลยเหมือนบทเรียนสำเร็จรูป แต่แตกต่างกันตรงที่ สมุดแบบฝึกหัดจะมีแบบฝึกหัดมากกว่า เพราะต้องการฝึกทักษะทางภาษาให้มากขึ้น

6. ในการทำกิจกรรมเพิ่ม ภายหลังจากที่มีการวินิจฉัยปัญหาแล้วพบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจแล้ว แต่ยังมีทักษะยังไม่เพียงพอ ครูอาจมอบหมายงานให้ทำเพิ่ม

7. ให้นักเรียนเขียนคำถามเอง โดยให้นักเรียนอ่านบทเรียน แล้วเขียนคำถามแล้วจึงเขียนคำตอบ เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้จับคู่คำถาม-คำตอบ (สนิท สัตโยภาส, 2532; ทศนีย์ สุภเมธี, 2535)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนซ่อมเสริม

วัฒนา ล่วงลือ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพการสอน ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเอง โดยจัดสอนนอกเวลาเรียน เพื่อให้นักเรียนผ่านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตร และให้นักเรียนทันเพื่อนในชั้น ปัญหาที่พบคือ ปัญหาด้านครูผู้สอน ได้แก่ ความสามารถของครูในการศึกษาปัญหาทางการเรียนของนักเรียน การเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะกับนักเรียน ที่เป็นปัญหามากสำหรับครู คือ จำนวนชั่วโมงการสอน ครูมีชั่วโมงสอน 16 - 25 ชั่วโมง จำนวนนักเรียนที่สอน และความสามารถในการสร้างข้อสอบเพื่อวัดและประเมินผลการเรียน ส่วนปัญหาด้านนักเรียน ด้านการบริหาร ด้านสื่อการเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคมและบริการต่าง ๆ มีปัญหาปานกลาง ครูใหญ่และครูมีความเห็นตรงกันว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดให้แก่ นักเรียน โดยจัดสอนนอกเวลาเรียน และควรมีชั่วโมงสอนซ่อมเสริมในตารางปกติด้วย ครูซ่อมเสริม ต้องเป็นครูที่มีฝึกมาโดยตรง และสถาบันการศึกษาที่ผลิตครูควรจัดวิชาสอนซ่อมเสริมเป็นวิชาบังคับ

อนุทัย โรจนวิภาต (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงผลของการสอนซ่อมเสริมการอ่านออกเสียง ร ล ให้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ฝึกในห้องปฏิบัติการทางภาษา พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการออกเสียงตัว ร ล สูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนส่วนใหญ่มีความพอใจและสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนในห้องปฏิบัติการทางภาษา และได้มีโอกาสฝึกทักษะการอ่านออกเสียงตัว ร ล มากยิ่งขึ้น และต้องการให้มีการจัดกิจกรรม เช่นนี้อีกในวิชาภาษาไทย และในวิชาอื่น ๆ ด้วย

ยุพา บุญทวีสุข (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึง ผลของการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีพี่สอนน้อง ที่มีต่อความสามารถในการออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีพี่สอนน้อง และการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีครูสอนเพียงคนเดียว ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการออกเสียงคำควบกล้ำที่เพิ่มขึ้น หลังการทดลองสอนซ่อมเสริมของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีพี่สอนน้องไม่สูงกว่าคะแนนการออกเสียงคำควบกล้ำที่เพิ่มขึ้นหลังการทดลองสอนซ่อมเสริมของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีครูสอนเพียงคนเดียว

สุมาลี วัลย์ศิริกุล (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเขียนสะกดคำของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีการฝึกการสะกดคำและวิธีสัมพันธ์ทักษะ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการเขียนสะกดคำ หลังการเรียนซ่อมเสริมด้วยวิธีฝึกการสะกดคำ และวิธีสัมพันธ์ทักษะ ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเขียนสะกดคำ หลังการเรียนซ่อมเสริมด้วยวิธีฝึกการสะกดคำและวิธีสัมพันธ์ทักษะสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนซ่อมเสริม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

7. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตร แต่เดิมเราเรียกว่ากิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra Curricular Activities) กิจกรรมร่วมหลักสูตร (Co-Curricular Activities) ในปัจจุบันเรียกว่า "กิจกรรมนักเรียน" (Student Activities) ซึ่งหมายถึง

กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน นอกเหนือไปจากกิจกรรม การเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจ และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ อุนิสัยของนักเรียนให้เหมาะสมกับสังคม ประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น (วิชัย ราชบุรีศิริ, 2524)

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง โปรแกรมที่ดำเนินการโดยให้นักเรียน หรือสถาบันทางการศึกษาได้จัดทำขึ้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ให้โอกาส แสดงความสนใจ ความสามารถ ไม่มีการให้หน่วยกิจหรือคะแนน และอยู่ภายใต้การควบคุมของ สถาบันการศึกษา (Carter V. good อ้างถึงใน สนม คุรุทเมือง, 2523)

พชรวราณ จันทรางศู (2526) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนักเรียนมีมานาน แล้วแต่เรียกชื่อแตกต่างกันไปทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เช่น เรียกว่า กิจกรรมนอก หลักสูตร (Extra Curricular Activities) กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Promotionnal Curricula Activities) บางทีก็เรียกว่า กิจกรรมร่วมหลักสูตร (Co-Curricular Activities) และเตรียมประสบการณ์อันมีค่าต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตของเด็ก

สรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมใด ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อมุ่ง ให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ดีงาม ซึ่งดำเนินการโดยนักเรียน หรือสถาบันทางการ ศึกษา โดยที่นักเรียนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และไม่มีหน่วยกิตหรือคะแนนใด ๆ

ความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2528) และสนม คุรุทเมือง (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยาของนักเรียน ซึ่งต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลในวัยเดียวกัน การเป็นสมาชิกของกลุ่ม ความสำเร็จ การยกย่องชมเชยการฝึก ทักษะ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านวิชาการ และการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและเป็นมิตร

2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถดึงเอาความสนใจ ความสามารถ พิเศษและความกระตือรือร้นของนักเรียนให้แสดงออกมา เช่น คนตรี กีฬา ฯลฯ
3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้มีประโยชน์และมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคม
4. เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียน และนักเรียน กับครู เพราะได้ทำงานร่วมกัน
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีให้แก่ นักเรียน
6. สร้างอุปนิสัยที่ดีให้แก่ นักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมชุมนุมจะช่วยให้ สมาชิกเข้าใจปัญหาของผู้อื่น รู้จักรับใช้ผู้อื่นไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว
7. ช่วยลดปัญหาการขาดเรียนของผู้เรียน เพราะสถาบันได้จัดกิจกรรม ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล
8. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และสามารถนำไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้
9. ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักอยู่ร่วมกันโดยราบรื่นในสังคมประชาธิปไตย รู้จักร่วมมือกันทำงานในสังคม มีความสามัคคีในหมู่คณะ รักสถาบัน และมีระเบียบวินัย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยที่จัดขึ้นในระดับประถมศึกษา

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2531) ได้เสนอแนะกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้น ในระดับประถมศึกษาไว้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมโต้วาที ระหว่างชั้น ระหว่างโรงเรียน
2. เชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย สนทนา ตอบคำถามต่าง ๆ หรือการสาธิต เช่น การแสดงเพลงพวงมาลัย ขั้วเสภา ฯลฯ
3. การจัดนิทรรศการ ผลงานของกวีที่มีชื่อเสียง ป้ายนิเทศสรุปความรู้ต่าง ๆ ของภาษาไทย ผลงานของนักเรียนจากการเรียนภาษาไทย หรือ จากการประกวดผลงานทางภาษาไทย เป็นต้น
4. การจัดกิจกรรมการประกวดและการแข่งขัน เรื่องความเรียงสั้น

จดหมาย การเล่านิทาน การอ่านทำนองเสนาะ การคัดลายมือ การทำบัตรอวยพรการแข่งขัน
ทายปัญหาทางภาษาไทย การร้องเพลงหรือการเล่นที่เกี่ยวกับบทเรี้น

5. การจัดทำสมุดรวบรวมความรู้ทางภาษาไทย สมุดรวบรวมตัวการ์ตูน
คำควบล้ำ คำศัพท์ที่มักอ่านผิด สถานที่สำคัญทางวรรณคดี

6. การจัดทำหนังสือเสริมการอ่าน คำกลอนจากนิทานอีสป สุภาษิต คำ
พังเพย และสำนวนไทย หรือหนังสือนิทานประกอบภาพที่นักเรียนแต่งเอง

7. การจัดกิจกรรมสัมพันธ์บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทางวรรณคดีบ้าง
บทเรี้นบ้าง เช่น นิพิศภัณฑสถานแห่งชาติ วัดสำคัญ ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2528) ยังได้เสนอแนะการจัด
กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทย ตามทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน เกี่ยวกับ
วรรณคดี และหลักภาษาไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง ได้แก่ การฟังทำนองเสนาะจากวิทยุ
โทรทัศน์ ฟังรายการโต้ว่าที่ ฮอวาที่ ของนักเรียนในโรงเรียน หรือบุคคลภายนอก ฟังรายการ
สนทนา หรือตอบปัญหาภาษาไทย ฟังการเล่านิทาน หรือวรรณคดี

2. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด ได้แก่ การฝึกโฆษณา การแสดงบทบาท
สมมุติ การโต้ว่าที่ การประกวดเล่าเรื่อง นิทาน ฝึกสนทนากับบุคคลต่าง ๆ ฝึกพูดโดยการใส่
อารมณ์ตามลักษณะของตัวละคร

3. กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน ได้แก่ การอ่านในใจ การอ่านเร็ว การ
อ่านทำนองเสนาะ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน การวิจารณ์ข่าว และเหตุการณ์ การอ่านและ
ค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ จากห้องสมุด

4. กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน ได้แก่ การประกวดเขียนเรียงความ
เรื่องสั้น จดหมาย บันทึกประจำวันและข่าว ฝึกเขียนบทร้อยกรองง่าย ๆ จัดประกวดร้อยกรองใน
วาระสำคัญต่าง ๆ การประกวดเขียนคำขวัญ คำโฆษณา

5. กิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดี ได้แก่ จัดทำสมุดภาพทางวรรณคดี จัด
ป้ายนิเทศเกี่ยวกับวรรณคดีตามโอกาสอันควร การทำหุ่นตัวละครในวรรณคดี การแสดงละคร
จากวรรณคดี การชมนิทรรศการจากวรรณคดี การจัดงานวันสำคัญ และปลูกต้นไม้ในวรรณคดี

6. กิจกรรมเกี่ยวกับหลักภาษาไทย เกมฝึกหลักภาษาต่าง ๆ การทำ
สมุดรวบรวมคำศัพท์ การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับความรู้ทางหลักภาษา

วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทย

- สัจจิต เพียรชอบ และสำสัจใจ อินทรมพรรษ์ (2536) ได้กล่าวถึง
วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สรุปดังนี้
1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักบังคับตนเอง อยู่ร่วมทำงานกับบุคคล
อื่นอย่างมีความสุข
 2. เพื่อให้มีความจงรักภักดี ต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 3. เพื่อให้มีความเข้าใจ และเลื่อมใส ในการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยการส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะในการ
เป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานร่วมกัน การตัดสินใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ภายใน
ของเขตของกฎหมาย
 5. เพื่อให้มีความทราบซึ่งในคุณค่า ดำรงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์
วัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษา และขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ และคิดที่จะ
เชิดชูทำนุบำรุงภาษาไทย อันเป็นภาษาประจำชาติ
 6. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี
ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน
 7. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และรู้จักใช้เวลาว่าง
ให้เกิดประโยชน์
 8. เพื่อช่วยให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้การวัดผลประเมินผล
ของการจัดการศึกษา
 9. เพื่อยกระดับวิทยุของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่มีต่อโรงเรียนให้ดีขึ้น
 10. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือทางการ
ศึกษาหาความรู้ จากการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตรให้ดีขึ้น

ในการจัดกิจกรรมใด ๆ ก็แล้วแต่ผู้จัดและผู้เข้าร่วมกิจกรรมย่อมต้องการทราบผลการปฏิบัติว่า ทำได้มากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพแค่ไหน เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่อ ๆ ไป สันม ครุฑเมือง (2523) ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2528) สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2536) ได้เสนอแนะการประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยดังนี้

1. บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาและสมาชิก ควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างทั่วถึง
2. ใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธี เช่น สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน คู่มืองานที่ปรากฏขึ้น จากการจัดกิจกรรมของนักเรียน เป็นต้น
3. การประเมินผลกิจกรรม ควรทำหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านคุณค่าของกิจกรรม เนื้อหา กิจกรรม วัตถุประสงค์ในการจัด ความสะดวก อาคารสถานที่ อุปกรณ์ ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการ ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อกิจกรรมนั้น ๆ
4. ควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยควรประเมินผลภาคเรียนละหนึ่งครั้ง เพื่อดูว่ากิจกรรมที่จัดได้ผลมากน้อยเพียงใด ควรแก้ไขกิจกรรมใดให้ดีขึ้น
5. หากเป็นไปได้ น่าจะศึกษาเปรียบเทียบดูว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทย มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนในวิชาภาษาไทยแตกต่างไปจากผู้ที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

สมลักษณ์ สุดหอม (2521 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ โดยมีอาจารย์หมวดวิชาภาษาไทย ร่วมมือกับนักเรียน เงินที่นำมาจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ได้จากงบประมาณ ราชของ และจำหน่ายบัตร เวลาที่จัดคือ วันที่มีการเรียนการสอน กิจกรรมที่จัดขึ้นมีทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ภาษา ซึ่งจัดเป็นส่วนใหญ่ หลักภาษาไทย และวรรณคดีไทย นักเรียนจะได้รับประสบการณ์กว้างขวาง มีความรู้ภาษาไทยดีขึ้น ได้แสดงความคิด

สร้างสรรค์ และได้รับความสนุกสนาน มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง และนำไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ นักเรียนไม่เข้าใจ ไม่สนใจ และไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือ ขาดงบประมาณ เวลา และอุปกรณ์ และเห็นว่าต้องปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น

วสันต์ พรหมบุตร (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ซึ่งฝ่ายบริหารจะเป็นผู้ริเริ่มในการจัด โดยการของบประมาณและวิธีมาจากนักเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นมี 9 ประเภทคือ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นผู้นำและปกครองตนเอง การบำเพ็ญประโยชน์ และการสังคสมสังเคราะห์ ศาสนา และประเพณี สังคมและการเข้าสังคม การกีฬา การรื่นเริงหรือนันทนาการ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ลูกเสือเนตรนารี จะมีการประเมินผลกิจกรรมทุกครั้ง และนำไปปรับปรุงกิจกรรมครั้งต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ อาจารย์บางท่านไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม อาจารย์และนักเรียนเห็นว่าต้องปรับปรุงกิจกรรมเสริมหลักสูตรอีกมาก

สุนันทา ตัณฑวนิชย์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชาคณิตศาสตร์ เมื่อแยกที่ระดับชั้น ของแต่ละโรงเรียน ปรากฏว่า มีนักเรียนบางระดับชั้น และบางโรงเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมกุล ถาวรกิจ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดในปีการศึกษา 2527 มี 10 ประเภท มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นพลเมืองดีหลายลักษณะ ในแต่ละกิจกรรมมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือยุวกาชาด

กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมศาสนาและสังคมสงเคราะห์ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมปกครองและการประชุมอบรม กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยมและการใช้สินค้าไทย ตามลำดับ และลักษณะพลเมืองดีที่เกิดขึ้น ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ มีความสามัคคี ความเป็นผู้มีเหตุผล การยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักต่อต้านไม่หลงสิ่งเสพติด มีความภูมิใจในความเป็นไทย ปัญหาอุปสรรคส่วนมากเป็นเรื่องความจำกัดในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมครูต้องทำหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียวกัน และมีส่วนร่วมน้อยในการกำหนดจุดมุ่งหมาย และไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม นอกจากนี้ยังขาดวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ งบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง

สุวิมล ไชยวงศ์ (2531 : 92-150) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการอ่านแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 9 พบว่า กิจกรรมการอ่านในชั้นเรียนที่จัดมาก ได้แก่ การอ่านออกเสียงถูกต้อง และเพื่อสรุปใจความสำคัญ โดยมีครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนดำเนินงาน ส่วนกิจกรรมการอ่านนอกชั้นเรียนที่จัดมาก ได้แก่ กิจกรรมประเภทประกวดแข่งขัน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการอ่านในชั้นเรียน คือ จำนวนชั่วโมงเรียนต่อสัปดาห์ไม่เหมาะสม ครูมีจำนวนสอนมาก นักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียง ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียน คือ ปัญหาด้านดำเนินการขาดการประชุมชี้แจง ปัญหาเรื่องการแบ่งงาน รวมทั้งปัญหาด้านเทคนิคการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ขาดงบประมาณและเวลาในการจัดกิจกรรม

สุวรรณ ตั้งทิฆวัฑฒ์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง การร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 พบว่า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยน้อย การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.641

นวลน้อย เจริญผล (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิด

สร้างสรรคและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดสร้างสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรดีกว่าความคิดสร้างสรรคก่อนการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการใช้กิจกรรม

การสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นในระดับประถมศึกษา

จุดประสงค์ของการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและทักษะทางภาษาไทย ในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ โดยจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งประเทศใช้หนังสือเรียนชุดเดียวกัน ผู้สอนใช้ภาษาไทยถิ่นกลางหรือภาษาที่พูดกันอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นสื่อการสอน แต่เนื่องจากประชากรที่อาศัยอยู่ในแต่ละถิ่นนั้น มีภาษาพูดประจำถิ่นของตน ภาษาประจำท้องถิ่นเหล่านี้มีคำศัพท์บางคำและสำเนียงต่างไปจากภาษาที่ใช้พูดในกรุงเทพฯ หรือภาคกลาง นักเรียนประถมศึกษาในชั้นต้น ๆ ยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้ภาษาไทยถิ่นกลาง เมื่อมาโรงเรียนต้องมาเรียนกับครูที่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลางเป็นสื่อในการสอน และใช้หนังสือเรียนที่เขียนขึ้นด้วยภาษาไทยถิ่นกลาง นักเรียนจึงประสบปัญหาในการเรียนพอสมควร ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งไม่ใช่ภาษาไทยถิ่นกลาง จึงควรปฏิบัติตามแนวในการสอนภาษาไทยให้แก่ นักเรียนที่ใช้ภาษาไทยให้แก่ นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยได้ผลดียิ่งขึ้น

ภาษาถิ่น เป็นภาษาย่อยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของภาษาตามถิ่นที่อยู่ของผู้พูด (ม.ร.ว. กัลยา ดิงสภักดิ์, 2526 อ้างถึงใน วิบุษ ใส่วงศ์, 2535) ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้พูดกันตามถิ่นต่าง ๆ กว้างขวางไม่จำกัดเฉพาะในประเทศไทย มีผู้พูดภาษาไทยในบางส่วนของประเทศจีน อินเดีย พม่า พวน ลาว และโดยเฉพาะทั่วทุกถิ่นในประเทศไทย จึงทำให้ภาษาไทยที่เคยใช้เป็นอย่างเดียวกันแต่เดิม แตกต่างกันไปทั้งในด้านเสียงพยัญชนะ และสระบางเสียง ต่างกันด้านเสียงวรรณยุกต์ รวมทั้งคำศัพท์และความหมายของคำบางคำใช้ต่างกันด้วย แต่ภาษาย่อย

เหล่านี้จัดว่าเป็นภาษาเดียวกัน เพราะผู้ที่พูดภาษาย่อยเหล่านี้สามารถสื่อสารกันได้เข้าใจได้พอประมาณ เนื่องจากมีคำศัพท์พื้นฐานทั่วไปที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันตรงกันหรือใกล้เคียงกัน ดังนั้นคำว่า "ภาษาถิ่น" จึงไม่ได้หมายถึง คำภาษาอื่น เมื่อกล่าวถึงภาษาไทยถิ่น ก็หมายถึง ภาษาย่อยของภาษาไทย เช่น เมื่อกล่าวถึงภาษาไทยถิ่นใต้ ก็หมายถึง ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาย่อย พูดกันในอาณาบริเวณภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไปจนสุดเขตแดน (วิพุธ โสภวงศ์, 2535; ประสงค์ ราชณสฤษ, 2523) ดังนั้น ภาษาไทยถิ่น หมายถึง ภาษาไทยที่พูดกันตามถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ และในที่นี้อาจรวมถึงภาษาของชนกลุ่มน้อย ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เช่น ชาวเขา ชาวลัวะ ชาวเล (ประสงค์ ราชณสฤษ, 2523)

ภาษาถิ่นในประเทศไทย เป็นการแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ การแบ่งตามภาคทั้งสี่ของประเทศ

1. ภาษาไทยถิ่นเหนือ เป็นภาษาที่พูดกันอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัด แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ พะเยา เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ผู้พูดภาษานี้เรียกภาษาของตนว่า "คำเมือง"

2. ภาษาไทยถิ่นอีสาน หรือภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาษาที่พูดกันอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี อุตรธานี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร ขอนแก่น นครพนม บุรีรัมย์ ยโสธร หนองคาย เลย มุกดาหาร อำนาจเจริญ และหนองบัวลำภู

3. ภาษาไทยถิ่นกลาง เป็นภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ โดยรอบ บริเวณเหนือกรุงเทพมหานคร มีผู้พูดไทยถิ่นกลางจนถึงจังหวัด ตาก สุโขทัย อุดรดิตถ์ พิษณุโลก ทางตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางเรื่อยไปจนถึงจังหวัดนครราชสีมา สระบุรี ลพบุรี บางส่วนของจังหวัดนครราชสีมา และเพชรบูรณ์ ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางไปจนถึงพรมแดนประเทศกัมพูชาในจังหวัด ปราจีนบุรี จันทบุรี และตราด ทางทิศตะวันตกมีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางจนถึง พรมแดนประเทศพม่า ส่วนทางทิศใต้ของกรุงเทพมหานครนั้น มีผู้พูดภาษาไทยถิ่นกลางจนถึงตอนใต้ของ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4. ภาษาไทยถิ่นใต้ หรือภาษาปักษ์ใต้ เป็นภาษาที่ใช้พูดกันในภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา ยะลา สตูล ภูเก็ต ปัตตานี นราธิวาส หรืออาจกล่าวได้ว่า ตั้งแต่บริเวณตอนใต้ของจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เรื่อยลงไปถึงชายแดนประเทศมาเลเซีย (ประสงค์ ราชผลสุข, 2523; วิพุธ โสภางค์, 2535)

เมื่อภาษาไทยถิ่นกลาง (ภาษาไทยกรุงเทพฯ) เปลี่ยนฐานะเป็นภาษาไทยมาตรฐานและใช้เป็นภาษาราชการของประเทศไทยไปแล้ว ภาษาไทยมาตรฐานก็แพร่เข้าไปตามท้องถิ่นในภาคต่าง ๆ ของประเทศโดยการติดต่อกันเป็นทางการระหว่างบุคคลของแต่ละท้องถิ่นบ้าง โดยทางเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งของราชการและเอกชนบ้าง ตลอดจนทางสื่อสารมวลชน ทั้งหลายและที่สำคัญ คือ โรงเรียน ซึ่งมีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นสื่อ ดังนั้น คนไทยถิ่นจึงมีโอกาสสัมผัสกับภาษาไทยมาตรฐานตามลำดับ นับตั้งแต่ในเค็ดระดับประถมศึกษา จนถึงผู้ใหญ่ในทุกวงการ และทุกกลุ่มอาชีพ เมื่อเป็นเช่นนี้ คนไทยถิ่นจึงเกิดความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ภาษาไทยมาตรฐาน เพื่อจะได้ใช้ให้เป็นระเบียบเดียวกันในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจให้ตรงกันทั่วทุกถิ่น เมื่อคนไทยถิ่นจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาไทยมาตรฐาน คนไทยจึงต้องรู้จักการใช้ภาษาไทย เมื่อนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น เรียนภาษาไทย อาจถือได้ว่านักเรียนต้องเรียนภาษาใหม่ ในการเรียนภาษาใหม่ นักเรียนจะประสบปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ปัญหาความเข้าใจ แยกเป็น

1.1 ปัญหาในการฟัง นักเรียนฟังไม่เข้าใจเพราะเสียงต่างกัน นักเรียนไม่คุ้นเคยกับเสียงภาษาไทยกลาง บางคำเสียงซ้ำหรือพ้องกับภาษาที่นักเรียนใช้ แต่ความหมายไม่เหมือนกัน

1.2 ปัญหาความเข้าใจศัพท์จากบทเรียน เนื่องจากภาษาไทยถิ่นอื่นใช้ศัพท์บางคำต่างจากศัพท์ในภาษาไทยถิ่นกลางบ้าง มีศัพท์ทางวิชาการหรือสำนวนซึ่งไปปรากฏในภาษาไทยถิ่นอื่นบ้าง

2. ปัญหาการใช้ภาษา แยกเป็น

2.1 ปัญหาด้านการเลือกใช้คำ นักเรียนที่พูดภาษาถิ่น อาจเลือกใช้คำไม่ถูก เพราะไม่ทราบความหมาย หรือใช้ในความหมายตามประสบการณ์ของตน

2.2 ปัญหาเรื่องการออกเสียง นักเรียนที่พูดภาษาถิ่น อาจออกเสียงบางเสียงในภาษาไทยกลางผิดเพี้ยนไป เพราะไม่คุ้นเคยกับการออกเสียงที่ต่างไปจากภาษาที่ตนใช้อยู่

เนื่องจากนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นมีปัญหาในการเรียนภาษาไทยกลาง ทั้งด้านความเข้าใจ และด้านการใช้ภาษา แนวการสอนที่จะนำมาเสนอนี้จะพุ่งเป้าเฉพาะการแก้ปัญหาให้แก่ครูและนักเรียนที่มีปัญหาร่วมกันในเรื่องการสื่อสารด้วยภาษาไทยกลาง โดยยึดหลักที่ว่า "การสอนที่ดีคือการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง" โดยจะกล่าวเป็นแนวกว้าง ๆ (วิพุธ โสภวงศ์, 2535)

แนวการสอนภาษาไทยให้แก่ นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นในระดับประถมศึกษา

สนธิ สัตโธภาส (2532) และ วิพุธ โสภวงศ์ (2535) ได้เสนอแนวปฏิบัติทั่วไปในการสอนภาษาไทย แก่ นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นไว้ดังนี้

1. การส่งเสริมกำลังใจเนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ยังไม่คุ้นเคยกับภาษาไทยกลาง ภาษาไทยกลางจึงเกือบจะเป็นภาษาใหม่ สำหรับนักเรียนเหล่านี้ ความไม่เข้าใจ ความเข้าใจผิด รวมทั้งความผิดพลาด บกพร่อง จึงเกิดขึ้นโดยง่ายซึ่งควรปฏิบัติดังนี้

1.1 พยายามชมเชยทุกครั้งเมื่อนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง

1.2 เมื่อนักเรียนออกเสียงผิด หรือใช้ความหมายผิด ไม่ว่าจะความผิดนั้นจะน่าขันเพียงใด ครูไม่ควรหัวเราะ หรือนำมาเล่าเป็นเรื่องขบขัน ล้อเลียนนักเรียน ทั้งยังไม่สมควรปล่อยไว้เพื่อนล้อเลียนด้วย ถ้ามีคนหัวเราะเวลาที่เขาพูดผิด จะเป็นเหตุให้นักเรียนเกิดความอับ หรือกระดาก จนไม่กล้าแสดงออกในครั้งต่อ ๆ ไป อาจทำให้เกิดข้อขัดข้องในการฝึกออกเสียงและการเรียนโดยทั่วไป

2. การสร้างบรรยากาศให้นักเรียนคุ้นเคยกับภาษาไทยกลาง

2.1 ครูควรใช้ภาษาไทยในการออกคำสั่งต่าง ๆ รู้จักกล่าวคำ ขอโทษ ขออภัย และฝึกให้ใช้คำขานรับที่สุภาพ เช่น ครับ ค่ะ โคนครูพูดน่าจะอยู่เสมอ

2.2 ครูควรพยายามสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาไทยกลางให้มากที่สุด โดยการชักชวนกำหนดให้นักเรียนพูดหน้าชั้นเวลาเช้า คนละประมาณ 1-2 นาที หมุนเวียนกันไป อนุญาตให้นักเรียนเล่าเรื่องอะไรก็ได้ที่เขาอยากเล่า ครูควรบอกล่วงหน้าทุกวัน ว่ารุ่งขึ้นใครจะเป็นคนเล่า ขอให้นักเรียนเล่าเป็นภาษาไทยกลาง ถ้านักเรียนจะพูดภาษาถิ่น

บ้างก็ปล่อยให้พูดไป ครูแสดงความชื่นชมตามสมควร แล้วจึงบอกคำศัพท์ภาษาไทยกลางที่เขาควรใช้ ถ้านักเรียนไม่กล้าเล่า หรือไม่ทราบว่า จะเล่าเรื่องใด ครูอาจช่วยกันถามถึงกิจวัตรประจำวัน หรือสัตว์เลี้ยงที่บ้าน เป็นต้น นอกจากนั้นอาจจัดสถานการณ์ให้สนทนาในกลุ่ม เล่นเกม ร้องเพลง เพื่อฝึกออกเสียงสระ พยัญชนะและคำศัพท์

3. การแก้ไขและฝึกฝนการออกเสียง

เมื่อครูทราบถึงเสียงพยัญชนะที่นักเรียนมีปัญหา ครูก็สามารถสร้างแบบฝึกมาฝึกเสียงนั้น ๆ โดยเฉพาะได้ การฝึกออกเสียง ควรฝึกซ้ำ ๆ แต่มีระบบ เช่น ฝึกให้ฟัง เปรียบเทียบเสียงคล้าย ๆ กัน จะช่วยให้รู้เรื่องเกิดความแม่นยำ เมื่อครูแก้ไขหรือฝึกฝนการออกเสียงนั้นไม่ควรใช้เวลานานเกินไป เช่น ถ้ามีเวลาสอน 1 ชั่วโมง ช่วงฝึกออกเสียงไม่ควรเกิน 10 นาที การแก้การออกเสียงไม่ควรเกิน 5 นาที และในการฝึกเกี่ยวกับเรื่องเสียงในภาษาควรมุ่งให้นักเรียนมีความสามารถ จำแนกความคล้ายคลึงกันของเสียงและ

3.1 จำแนกความคล้ายคลึงกันของเสียง และจำแนกความแตกต่างของเสียงได้

3.2 เลียนเสียงต้นได้ และพูดภาษาไทยกลางได้อย่างถูกต้อง

4. การสอนคำศัพท์

คำศัพท์บางคำในภาษาไทยถิ่น ต่างจากภาษาไทยกลางจะนั้นเมื่อครูออกคำสั่ง หรือพูดกับนักเรียน นักเรียนอาจไม่เข้าใจ และไม่เข้าใจข้อความบางตอนในหนังสือเรียนด้วย การสอนคำศัพท์จึงเป็นเรื่องจำเป็น ครูอาจให้นักเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ด้วยของจริง รูปภาพ หรือวาดภาพบนกระดานดำ ถ้าเป็นศัพท์ที่เป็นนามธรรม หรือศัพท์ที่ไม่สะดวกในการเตรียมอุปกรณ์ ครูควรใช้ภาษาถิ่นของนักเรียน บอกความหมายให้นักเรียนทราบในทันที และฝึกให้นักเรียนใช้คำศัพท์นั้น ๆ ให้เกิดความคุ้นเคยกับภาษาไทยกลาง ในการออกคำสั่งก็เช่นกันในครั้งแรก ๆ ครูควรบอกความหมายเป็นภาษาถิ่นของนักเรียน แล้วออกคำสั่งเป็นภาษาถิ่นของนักเรียนก่อน แล้วออกเป็นภาษาไทยกลางต่อไปอย่างสม่ำเสมอ

5. การจัดกลุ่ม

เนื่องจากการเรียนภาษาไทยมุ่งให้นักเรียนสามารถสื่อสารกันได้คล่องแคล่ว และแม่นยำ การจัดโอกาสให้นักเรียนได้สื่อสารกันจึงเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นการเรียนจึงต้องจัดเป็นกลุ่ม การแบ่งกลุ่มนี้ควรเปลี่ยนบ้าง เพื่อให้นักเรียนจะได้คุ้นเคย และมีโอกาสทำงาน

ร่วมกับเพื่อน ๆ ทั่วหน้ากัน แต่ถ้าเปลี่ยนเร็วไปนักเรียนอาจจำกลุ่มตนเองไม่ได้ ครูอาจใช้เวลาประมาณ 1 ภาคเรียนก่อนที่จะเปลี่ยนกลุ่มครั้งต่อไป

6. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลนักเรียนที่พูดภาษาถิ่น มีข้อปฏิบัติเพิ่มเติมจากการวัดผลและประเมินผลทั่วไปบ้าง ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

6.1 การสังเกต นอกจากสังเกตความสนใจ ความเอาใจใส่ในการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ แล้วครูควรสังเกตเป็นพิเศษ ดังนี้

6.1.1 ความถูกต้องในการออกเสียงภาษาไทยกลาง ได้แก่ เสียงพยัญชนะสระ วรรณยุกต์ คำ ประโยค และข้อความในระยะแรก ๆ ควรฟังเสียงเฉพาะความถูกต้องของการออกเสียงในการพูด เมื่อนักเรียนเริ่มอ่านได้แล้ว ให้สังเกตความถูกต้องของการออกเสียงอ่านด้วย

6.1.2 ความถูกต้องในการใช้ภาษาไทยกลางสื่อสารกับผู้อื่น หมายถึง การใช้ภาษาในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถพูดให้คนอื่นฟังเข้าใจได้ชัดเจน และตนเองสามารถเข้าใจคำพูดของเพื่อนด้วย

6.1.3 ความเข้าใจในเรื่องที่ได้ฟังหรืออ่าน หมายถึง ความสามารถในการเล่าเรื่องที่ตนได้อ่านหรือได้ฟัง โดยเล่าเป็นภาษาไทยกลางได้อย่างถูกต้อง

6.2 การซักถาม ครูอาจถามเอง หรือให้นักเรียนถามกันเอง ควรซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง ได้อ่าน หรือภาพที่นำมาใช้ประกอบการสอน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนใช้ภาษาไทยกลางมากขึ้น และครูได้รู้ถึงพัฒนาการในการเรียนภาษาไทยกลางของนักเรียนด้วย

7. การตรวจงานและการสอน

นอกจากครูจะตรวจงานและสอนเป็นปกติแล้วครูผู้สอนนักเรียนซึ่งพูดภาษาถิ่น ควรได้บันทึกความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดของนักเรียนที่ครูพบจากงานที่นักเรียนนำมาส่งจากการโต้ตอบของนักเรียน หรือข้อทดสอบ เพื่อจะได้ทำการแก้ไขในการสอนครั้งต่อไป

การสอนและกิจกรรมการสอนภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น

วิธีสอนทักษะทางภาษารวมทั้งวิธีสอนภาษาไทย ตามที่ปรากฏในคู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และตามที่นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะ

ไว้ อันเป็นประโยชน์ต่อการสอนทั้งสิ้น การสอนและกิจกรรมการสอน กรณีนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นอื่น มักจะเกิดปัญหาในการสื่อสารกับครูผู้สอนเสมอ กิจกรรมการสอนที่กล่าวต่อไปนี้ จุดมุ่งหมาย ที่จะช่วยให้เด็กเรียนที่พูดภาษาถิ่นสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ทั้งในการรับรู้และการแสดงออก ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. ด้านวิธีสอน

1.1 ควรใช้ภาษาของนักเรียนช่วยสอนในระยะแรก ๆ ที่นักเรียนมาโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสื่อความหมายให้เข้าใจได้โดยเร็ว โดยเฉพาะกรณีที่คำศัพท์ภาษาไทยกลางและไทยถิ่นใช้ต่างกัน แต่เมื่อนักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยกลางแล้ว ครูก็ควรลดการใช้ภาษาถิ่นลง ถึงแม้ว่านักเรียนจะเรียนชั้นสูงขึ้น ครูก็ยังอาจต้องใช้ภาษาถิ่นบอกความหมายให้ทราบได้

1.2 จัดกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาไทยกลางมากที่สุด การได้ใช้ภาษาที่เรียนใหม่บ่อย ๆ ทำให้เกิดนิสัยในการใช้ภาษา ช่วยให้ใช้ภาษาใหม่ได้ถูกต้อง แม่นยำ การสอนต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติ และได้ใช้ภาษาด้วยตนเองอย่างจริงจัง เช่น การจัดสถานการณ์ให้นักเรียน ได้ใช้ภาษาไทยกลางให้มากขึ้น จนสามารถใช้ภาษาได้อย่างธรรมชาติ

2. ด้านสื่อการเรียน

ควรมีแบบฝึกหัดขึ้นใช้เพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ เช่น ฝึกการฟัง การออกเสียงพยัญชนะ สระ หรือเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นปัญหา นอกจากนี้ควรทำบทเรียนเสริม ให้มีกิจกรรมการเรียนที่ใช้ภาษาไทยกลางมากขึ้น เช่น การใช้คำศัพท์ที่ต่างไปจากภาษาถิ่น การฝึกคำศัพท์ที่ก่อให้เกิดความสับสนแก่นักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น ครูอาจประมวลลักษณะศัพท์ต่าง ๆ ดังนี้

ก. ศัพท์ที่บางถิ่นใช้ต่างกัน เช่น มีข้อความว่า "พ่อสอนให้มานะรู้จักใช้จอบและเสียม" คำว่า "จอบ" ภาษาเหนือใช้ /ชอบก/ ภาษาอีสานใช้ /ปักจก/ ทางใต้เรียก /จอบเขือ/ เป็นต้น

ข. คำศัพท์ที่เสียงพ้องกับภาษาไทยถิ่นกลาง แต่ความหมายต่างกัน เช่น ภาษาไทยถิ่นเหนือ /ฮินดี/ แปลว่า "ขอบใจ" /เอ็นดู/ แปลว่า "สงสาร" /ส้ม/ แปลว่า "เปรี้ยว"

ภาษาไทยถิ่นใต้ /ฮักคอ/ หมายความว่า "พริกหน้า" /ซ้องใจ/

หมายความว่า "กั๊วลเป็นห้วง"

ภาษาไทยถิ่นอีสาน /เสี๊ยะ/ แปลว่า "ทาส" /สวส/ แปลว่า "สาส"
/ซ้าง/ แปลว่า "ซ้าง"

ค. คำศัพท์เดียวกันแต่ออกเสียงต่างกันไป

ภาษาไทยถิ่นเหนือ เช่น /เกิด/ "คืด" /ปี้/ "พี" /จุงจา/
"ซั้งซ้า"

ภาษาไทยถิ่นใต้ เช่น /โถก/ "ถุก" /โหลก/ "ลูก"

ในการสอนภาษาไทยกลางให้นักเรียนที่พูดภาษานั้น มีข้อที่ควร
คำนึงถึงอยู่ 3 ประการ คือ

1. ให้นักเรียนฟังความแตกต่างระหว่างเสียงของทั้งสองภาษาได้
2. ให้นักเรียนสามารถออกเสียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
3. ให้ความหมายของศัพท์ และสามารถใช้นำคำศัพท์ภาษาไทยกลางได้
อย่างถูกต้อง

ในการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนที่พูดภาษาถิ่น ครูใช้ข้อเสนอแนะการสอน
ตามหนังสือคู่มือครูการสอนภาษาไทยนั้นได้ เพียงแต่ดัดแปลงให้เข้ากับสภาพการใช้ภาษาของ
นักเรียน โดยพิจารณาในการสอนแต่ละคราวว่าครูมุ่งเน้นอะไรเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ครูก็ควรฝึกให้
นักเรียนสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นด้วยภาษาไทยกลาง สุโร พงษ์ทองเจริญ (2526 อ้างถึงใน วิพุธ
โสภวงศ์, 2535) ได้แบ่งขั้นตอนการสอนจากง่ายไปหายากดังนี้

ก. การฝึกให้ตั้งคำถามและตอบคำถาม การฝึกในขั้นนี้เป็นประโยชน์มาก
ในการสื่อสารกับนักเรียนที่พูดภาษาถิ่น เนื่องจากแต่ละภาคใช้คำซึ่งเป็นคำถามใช้ต่าง ๆ กัน ครู
อาจตั้งคำถาม และตอบคำถามให้นักเรียนพูดตามก่อน เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้ว ครูจะใช้แต่
สถานการณ์และคำถามเพื่อถามนำเท่านั้น

ข. การฝึกบทสนทนา อาจเริ่มต้นด้วยการเล่าเรื่องโดยครูเล่าเอง
ครูอาจวาดภาพง่าย ๆ ประกอบ หรือ ปิดแผ่นภาพแสดงตัวละคร เรื่องที่เล่าควรเป็น
บทสนทนายาว ๆ หนึ่ง ๆ บทสนทนานี้อาจช่วยให้ยาวออกไปเรื่อย ๆ ได้

ค. ฝึกให้เล่าเรื่อง ให้นักเรียนรวบรวมเนื้อหาจากบทสนทนา มา
เรียบเรียงเล่าเป็นเรื่อง เล่าจากประสบการณ์ของนักเรียนเอง ให้นักเรียนแต่งเรื่องเอง
ซึ่งครูอาจกำหนดคำศัพท์ที่ครูตั้งใจจะสอนให้นักเรียนผูกเป็นเรื่องก็ได้ (วิพุธ โสภวงศ์, 2535)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ตำรวจตระเวนชายแดน เป็นตำรวจหน่วยหนึ่งสังกัดกรมตำรวจ แต่การปฏิบัติหน้าที่มีความแตกต่างกับตำรวจหน่วยอื่นอยู่หลายประการ เพียงแต่ชื่อก็มีความหมายอยู่ชัดเจนแล้วว่า เป็นตำรวจที่ไม่อยู่นิ่งต้องออกลาดตระเวน ตรวจพื้นที่ชายแดนที่อยู่ในความรับผิดชอบ มีหน้าที่เสมือนรั้วของชาติหรือเป็นแนวป้องกันด่านแรกในการปกป้องอธิปไตยของชาติไทย ในการปฏิบัติกิจดังกล่าวนี้ หมู่ลาดตระเวนจะถูกส่งออกไปจากที่ตั้งปกติเพื่อตรวจตรารักษาชายแดน การออกไปปฏิบัติดังกล่าว ทำให้ได้พบเห็นประชาชนผู้เดือดร้อนเกี่ยวกับการครองชีพ และโรคภัยไข้เจ็บเป็นจำนวนมาก ตำรวจตระเวนชายแดนจึงให้ความช่วยเหลือเท่าที่สามารถจะช่วยเหลือได้ เช่น แจกอาหารและเสื้อผ้า ถ้าพบคนป่วยก็ทำการรักษาพยาบาลและแจกยาให้ รวมทั้งแนะนำเรื่องการประกอบอาชีพด้วย หมู่ลาดตระเวนนอกจากจะได้พบเห็นความยากไร้ และเจ็บป่วยของประชาชนชาวเขา และไกลคมนาคมดังกล่าวแล้ว ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่หมู่ลาดตระเวนได้พบเห็น คือ ตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีเด็กอยู่ในวัยเรียนเป็นอันมากยังไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะไม่มีหน่วยงานใดสามารถเข้าไปจัดตั้งโรงเรียนตามหมู่บ้านเหล่านั้นได้ เมื่อประมาณ 41 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2498) หมู่ลาดตระเวนได้เข้าไปในหมู่บ้านชาวเขาแห่งหนึ่ง ชาวเขาเห็นเป็นคนแปลกหน้าไม่ไว้ใจจึงไม่ยอมพบปะพูดคุยด้วย อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือความแตกต่างกันในภาษาและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้หากปล่อยทิ้งไว้จะไม่เป็นผลดีต่อประเทศชาติแต่อย่างใด จึงต้องหาวิธีทำความเข้าใจกันด้วยการผูกมิตรก่อน วิธีผูกมิตรก็คือ ตำรวจตระเวนชายแดนพยายามไปพบปะกับพวกเด็ก ๆ และหัวหน้าชาวป่าชาวเขา พร้อมกับนำอาหารและเสื้อผ้าไปแจกเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยเป็นการส่วนตัวก่อน โดยมีลามาไปด้วย หากมีคนเจ็บป่วยก็ทำการรักษาพยาบาลให้ การผูกมิตรด้วยวิธีดังกล่าวนี้ได้ผล จึงได้ดำเนินการไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ อีก ในขณะที่รู้จักภาษาไทยจะได้ติดต่อกันได้สะดวก และจะได้เป็นสื่อในการเผยแพร่ความจริงเข้าสู่หมู่บ้านสืบไปในอนาคต

การจัดตั้งโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมนี้ ได้ถือกำเนิดเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2498 โดยความริเริ่มของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 ค่ายดารารัศมี อำเภอแม่ริม (ปัจจุบันย้ายไปที่อำเภอสันทราย) จังหวัดเชียงใหม่ ตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและข้อเสนอแนะของเหล่าดตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งในขณะนั้นมี ร.ต.ท.ทวี ภาณุโสภณ เป็นผู้บังคับหมวดตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอเชียงของ พันตำรวจเอก จิตต์ สีสายุกุช (ยศในขณะนั้น) เป็นรองผู้บังคับการตำรวจภูธร (ฝ่ายชายแดน) และพันตำรวจโท ศรีสุข มหินทร์เทพ (ยศขณะนั้น) เป็นผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ และผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต 5 ด้วย ได้ประมวลเรื่องราวเหตุผลและความจำเป็นตลอดจนประโยชน์ที่จะพึงมี เสนอต่อฝ่ายอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อขอจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือให้กับประชาชนไกลคมนาคมและชาวเขา ขณะนั้น พันตำรวจตรี ถวิล อยู่เย็น (ยศในขณะนั้น) ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ 3 (ยุทธการและฝึก) และมี พันตำรวจโท สุรพล จุลละพราหมณ์ (ยศขณะนั้น) ทำหน้าที่เป็นรองหัวหน้าฝ่ายอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน และมี พันตำรวจเอก เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน (ยศขณะนั้น) ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน หลังจากได้พิจารณาข้อเสนอแนะโดยละเอียดแล้ว ฝ่ายอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน เห็นว่าการจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กไกลคมนาคมและชาวเขาเป็นความต้องการของประชาชน ส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาโดยตรง ก็ไม่สามารถเข้าไปจัดตั้งโรงเรียนสอนได้เป็นประจำ เพื่อเป็นการจัดความไม่รู้หนังสือของประชาชนให้หมดไปตามนโยบายของรัฐบาล และประการที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือเป็นการผูกมิตร และเข้าถึงประชาชนอันจะเป็นช่องทางให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความมั่นคงทางชายแดนและภารกิจอื่น ๆ ให้เป็นผลดียิ่งขึ้นด้วย จึงเห็นชอบให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือให้แก่ชาวชนไกลคมนาคม พร้อมกับได้สั่งให้กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขตอื่น ๆ ดำเนินการในทำนองเดียวกันโดยให้แต่ละหน่วยติดต่อขอรับความเห็นชอบจากศึกษาธิการในท้องถิ่นนั้น ๆ เสียก่อน แล้วจึงตั้งโรงเรียนสอนได้

ดังนั้น จากความริเริ่มของเหล่าดตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอ

เชียงของ จังหวัดเชียงราย ชาวบ้านและตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันก่อสร้างโรงเรียนเปิดสอนเป็นครั้งแรกที่บ้านคอนมทาวัน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นหมู่บ้านประชาชนไกลคมนาคม เมื่อสร้างเสร็จแล้วจึงเปิดทำการสอน เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2498 ให้ชื่อว่า "โรงเรียน ศชค.ป่ารุ้งที่ 1" ในวันทำพิธีเปิดได้มีข้าราชการที่เกี่ยวข้องให้เกียรติไปร่วมในพิธีหลายท่าน และโรงเรียนหลังนี้นับว่าเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่สร้างขึ้นโดยไม่ได้ใช้งบประมาณแผ่นดินแต่อย่างใด สำหรับหนังสือเรียนและอุปกรณ์การเรียน การสอน ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนเสื้อผ้าเครื่องแบบนักเรียน ได้รับความอนุเคราะห์จากกรมประชาสัมพันธ์ หลังจากนั้น ตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ ก็ได้ขอการจัดตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้นตลอดมา สำหรับโรงเรียน ศชค.ป่ารุ้งที่ 1 นั้น กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 ได้มอบโอนให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงรายรับไปดำเนินการตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2506

การจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือให้แก่ชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมนั้น จะเห็นได้ว่าในระยะเริ่มแรกเป็นการดำเนินการแบบจับเสือมือเปล่าแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุน ครุภัณฑ์ ตำรวจตระเวนชายแดน นักเรียนก็เป็นเด็กยากจนไม่มีปัจจัยที่จะจัดซื้อหนังสือ สมุด ดินสอ ฯ เด็กเหล่านี้จึงได้รับแจกหนังสือและอุปกรณ์การเรียนจากผู้จิตเมตตาบริจาคผ่านตำรวจตระเวนชายแดน รวมทั้งเดินทางไปเยี่ยมเด็กถึงโรงเรียน พร้อมกับแจกสิ่งของเครื่องใช้ให้ด้วย กิจกรรมโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมได้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ นอกจากจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการ องค์การ ตลอดจนคณะบุคคลซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือแล้วยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงส่งพระทัยเกี่ยวกับชาวเขาที่เข้ามาอาศัยพระบรมโพธิสมภาร ตลอดจนประชาชนคนไทยไกลคมนาคม จึงได้พระราชทานพระราชทรัพย์สร้างโรงเรียนให้กับพลสกนิกรของพระองค์ดังนี้

เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2505 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้พระราชทานราชทรัพย์ จำนวน 13,500 บาท สร้างโรงเรียนชาวเขาเผ่าเฮ้า ที่บ้านแก่งรามัญ ตำบลแม่ฮ่อง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนแห่งนี้ได้รับพระราชทานนามว่า

"โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 1" ต่อมาเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2509 ได้พระราชทานเงินให้อีก 20,000 บาท เพื่อก่อสร้าง "โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2" ที่บ้านหนองหอย ตำบลโป่งแยะ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

หลังจากที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์สร้าง "โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 1" ผ่านไปไม่ถึง 1 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ จำนวน 30,000 บาท เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2506 เพื่อจัดสร้างโรงเรียนสอนหนังสือชาวเขาที่บ้านแม่วอนปุย ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนหลังนี้ได้รับพระราชทานนามว่า "โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 1" หลังจากนั้น ได้พระราชทานพระราชทรัพย์สร้างโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์เพิ่มเติมอีกตามลำดับรวม 10 โรงเรียนด้วยกัน

เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2507 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานประทับแรมที่พระตำหนักภูพิงศ์ราชนิเวศน์ และได้เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ไปยังชายแดนไทย-พม่า ที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ได้ทรงพบเห็นหน่วยตำรวจตระเวนชายแดน และทรงทราบว่านอกจากจะทำหน้าที่ลาดตระเวน ฝึกรวชชายแดนแล้ว ยังได้จัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือเด็กชาวเขาด้วย น้ำพระทัยที่เปี่ยมไปด้วยพระเมตตากรุณาต่อประชาราษฎร จึงได้ทรงให้ความอุปถัมภ์ค้ำชูด้วยการพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ และจากเงินที่มีผู้บริจาคถวายโดยเสด็จพระราชกุศล นำไปจัดตั้งโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม โรงเรียนพระราชทานแต่ละแห่งจะมีบ้านพักครูรวมอยู่ด้วยหนึ่งหลัง เพื่อให้ครูมีที่อยู่อาศัยสะดวกสบายพอสมควร สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานเงินสร้างโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม มีจำนวนถึง 10,910,325.60 บาท (ปี 2524) โรงเรียนในพระอุปถัมภ์ดังกล่าวนี้ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้เสด็จพระราชดำเนินเปิดด้วยพระองค์เองทุกแห่ง และได้พระราชทานชื่อโรงเรียนตามชื่อหรือหน่วยงานผู้เสด็จโดยพระราชกุศล ก็ยังได้พระราชทานพระพุทธรูป ภัตตาหาร ประจำโรงเรียนรวมทั้งพระราชทาน สมุด ดินสอ เครื่องแบบนักเรียนและของใช้อื่น ๆ ประจำโรงเรียนให้อีกด้วย

ฉะนั้น โรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม ที่สำรวจตระเวนชายแดน ดำเนินการอยู่จึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของเงินก่อสร้างและวิธีการก่อสร้างเช่น

"โรงเรียน ดชด.บำรุง" เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยความเสียสละของชาวบ้านร่วมกับสำรวจตระเวนชายแดนหมวดต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เป็นโรงเรียนชั่วคราวเมื่อสร้างแล้วก็ให้อันดับหมายเลขตามจำนวนโรงเรียนที่สร้างก่อนหลัง

"โรงเรียน ดชด.สงเคราะห์" เป็นโรงเรียนที่กองกำกับการสำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ ร่วมกับชาวบ้านบริจาคเงิน วัสดุและแรงงานทำการก่อสร้างขึ้น เป็นโรงเรียนชั่วคราวเช่นเดียวกับโรงเรียน ดชด.บำรุง และมีการให้อันดับหมายเลขจำนวนโรงเรียนที่สร้างก่อนหลังเช่นเดียวกัน

"โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์" เป็นโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการให้เงินสนับสนุนในการก่อสร้าง สภาพของโรงเรียนจึงดีกว่าโรงเรียน ดชด.บำรุง และ ดชด.สงเคราะห์

"โรงเรียนมิตรตำรวจบำรุง" เป็นโรงเรียนที่ตำรวจตระเวนชายแดนจัดงานกุศล เพื่อหารายได้มาสร้างโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม อาทิ จัดการชกมวย เป็นต้น เงินจำนวนนี้ได้มาจากประชาชนผู้สนใจการจัดตั้งโรงเรียนและมีความเสียสละ เมื่อสร้างโรงเรียนขึ้นแล้ว จึงให้ชื่อโรงเรียนประเภทนี้ว่า โรงเรียนมิตรตำรวจบำรุง

"โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์" เป็นโรงเรียนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเงินก่อสร้าง เป็นอาคารเรียนถาวรสำหรับเด็กนักเรียนชาวเขา

"โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์" เป็นโรงเรียนที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานเงินก่อสร้าง เป็นอาคารเรียนถาวรสำหรับเด็กนักเรียนชาวเขา

โรงเรียนในอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นโรงเรียนที่
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระราชทานเงินก่อสร้าง โรงเรียนประเภทนี้ จะได้รับ
พระราชทานนามตามชื่อผู้โดยเสด็จพระราชกุศลสร้างในแต่ละแห่ง อาทิ โรงเรียนมิตรมวลชนโรง
เรียนจุฬา-ธรรมศาสตร์ โรงเรียนไทยทูลุ โรงเรียนทหารม้าอนุสรณ์ ฯลฯ เป็นต้น เป็นโรงเรียน
ที่มีอาคารเรียนแบบถาวร สำหรับเด็กนักเรียนชายเขาและประชาชนไกลคมนาคม

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6
ได้ทรงพระราชทานกำเนิดให้แก่ลูกเสือสยาม เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2454 (ร.ศ.
130) นับว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ 3 ของโลกที่มีลูกเสือเนื่องจากกิจการลูกเสือเป็น
กิจการที่เสริมสร้างความสามัคคี บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น และเสริมสร้างความสุข
ให้กับประเทศชาติทั้งสามสงบและในสามัคคีกัน ดังนั้นหลังจากที่ได้จัดตั้งโรงเรียนมาระยะหนึ่ง
เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีงามให้กับเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีการลูกเสือ กองบัญชาการ
ตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้ริเริ่มเปิดกองลูกเสือสำรองขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 19
กรกฎาคม พ.ศ. 2509 ที่โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 2 บ้านหนองหอย อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกองลูกเสือสำรองชายเขาเผ่าแม้ว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้พระราชทานธงประจำกองลูกเสือทั้งสองกอง ที่พระตำหนักภูผงิ้วคราชนิเวศน์ เมื่อวันที่ 7
มีนาคม พ.ศ. 2510 และลูกเสือสำรองชายเขาได้เดินทางมาร่วมส่วนสนาม ในวันสถาปนา
คณะลูกเสือแห่งชาติเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2510

นับแต่ปี พ.ศ. 2499 เป็นต้นมาจนถึงปีการศึกษา 2536 ตำรวจตระเวนชายแดน
ได้จัดตั้งโรงเรียนชายเขาและประชาชนไกลคมนาคม รวมทั้งสิ้น 662 โรงเรียน โรงเรียน
เหล่านี้เมื่อจัดตั้งแล้วต้องยุบเลิกไป 50 โรงเรียน เนื่องจากถูกฝ่ายตรงกันข้ามคุกคามเป็นเหตุให้
เด็กนักเรียนอพยพตามผู้ปกครองไปอยู่ที่อื่น กับได้มอบโอนโรงเรียนที่มีอาคารเรียนถาวรและมี
นักเรียนมากพอสมควรให้กระทรวงศึกษาธิการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด รับไปดำเนินการ
442 โรงเรียน ในปัจจุบันคงมีโรงเรียนที่ตำรวจตระเวนชายแดนทำการสอนอยู่ 170 โรงเรียน มี
นักเรียนทั้งชายและหญิง รวม 21,286 คน มีครูที่เป็นตำรวจตระเวนชายแดน 1,129 คน
ครูพลเรือน จำนวน 54 คน (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2537)

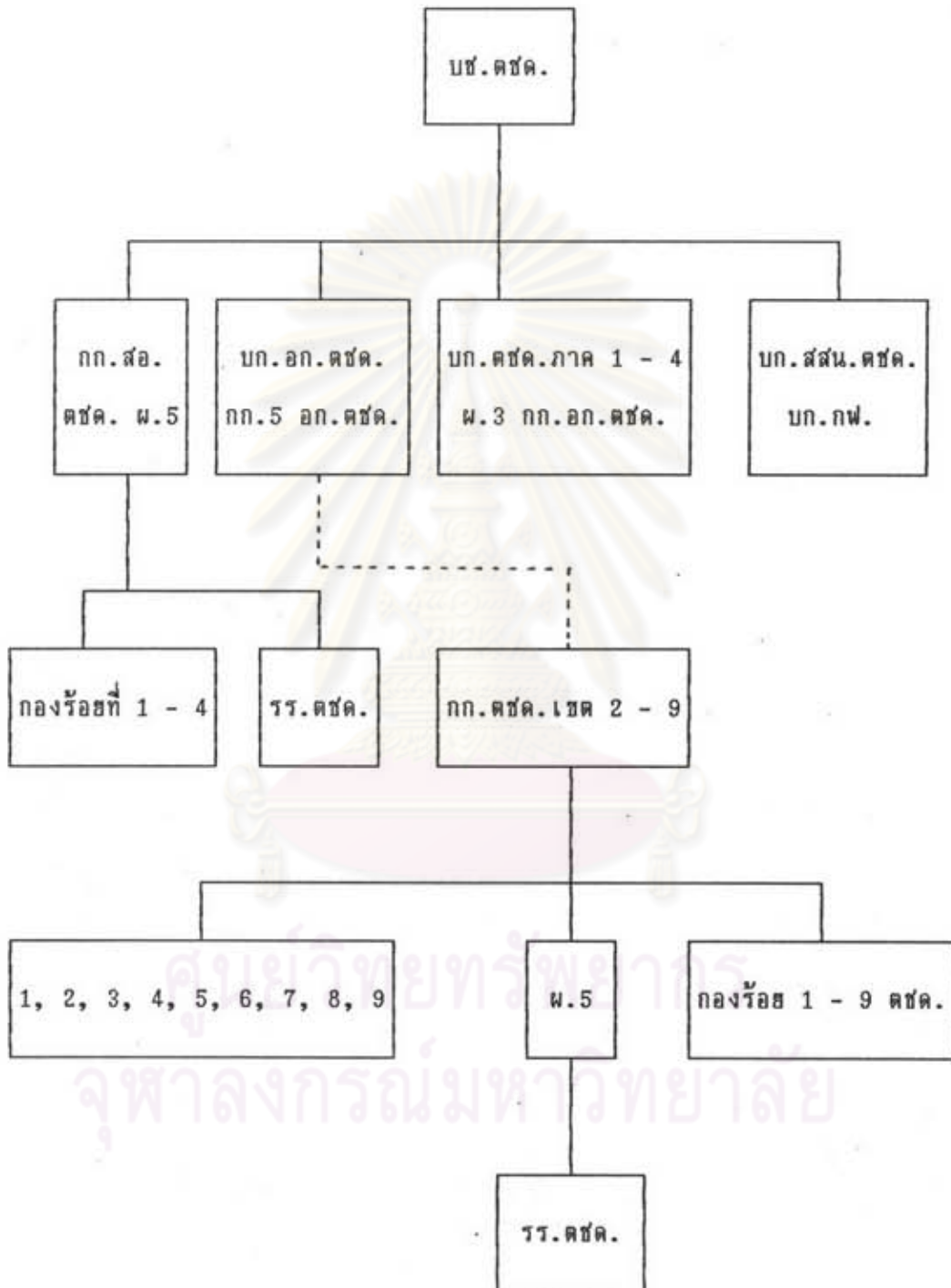
สรุปได้ว่า โรงเรียนชาวเขาและประชาชนท่าไกลคมนาคม ได้ก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2499 โดยกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 ค่ายดารารัศมี อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เห็นว่าส่วนราชการโดยตรงไม่สามารถเข้าไปจัดตั้งโรงเรียนได้ จึงร่วมมือกับประชาชนในท้องถิ่นช่วยกันจัดตั้งโรงเรียนขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขจัดความไม่รู้หนังสือ และที่สำคัญก็คือนำการผูกมิตรกับประชาชน อันจะเป็นช่องทางให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ในการปฏิบัติหน้าที่มากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเป็นแห่งแรกที่บ้านดอนมหาวัน อำเภอเชียงทอง จังหวัดเชียงราย มีชื่อว่า "โรงเรียน ตชด. บำรุง 1"

โรงเรียนชาวเขาและประชาชนท่าไกลคมนาคม มีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของเงินก่อสร้างและวิธีการก่อสร้าง เช่น โรงเรียน ตชด. บำรุง 1 โรงเรียน ตชด. สงเคราะห์ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ และโรงเรียนในอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นต้น การจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือให้แก่ชาวเขาและประชาชนท่าไกลคมนานั้น จะเห็นได้ว่าในระยะเริ่มแรกเป็นการดำเนินการแบบชั่วคราว ทั้งนี้เพราะไม่มีงบประมาณสนับสนุน ครุภัณฑ์ ตำรวจตระเวนชายแดน นักเรียนก็เป็นเด็กยากจน ต่อมากิจการโรงเรียนชาวเขาและประชาชนท่าไกลคมนาคมได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการ องค์กร ตลอดจนคณะบุคคลซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ และยังได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนยากจน อยู่ห่างไกลคมนาคม และขจัดความไม่รู้หนังสือ ตลอดจนปลูกฝังค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดี (สาขานต์ สุวรรณเขต, 2533)

การดำเนินงานเกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ได้มอบหมายงานด้านการศึกษาให้กองกำกับการ 5 กองบังคับการอำนวยการ เป็นผู้ดำเนินการในส่วนกลาง เพื่อรับงานจากแผนก 5 ของกองกำกับการเขตต่าง ๆ รวม 8 เขต และกองกำกับการสนับสนุนทางอากาศ (กก.สอ.) ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการกำหนดหน้าที่การงานในราชการกรมตำรวจ ฉบับที่ 27 พ.ศ. 2519 ตามแผนผังข้างล่างนี้

องค์การบริหารงานในราชการกรมตำรวจ

————— สายการบังคับบัญชา
 - - - - - สายการประสานงาน

ลักษณะการดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับการดำเนินงานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งไม่เก็บค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงและยังแจกจ่ายเครื่องแบบ แบบเรียน และอุปกรณ์การเรียนให้อีกด้วย และเป็นภาระของผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและขาดแคลน นอกจากนี้การดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังมีโครงการสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนโรงเรียน ได้แก่ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมุ่งเน้นการแก้ปัญหาโรคขาดอาหารของเด็กและเยาวชนในชนบท และแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาระหว่างในเมืองกับชนบท ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ได้ทราบถึงประโยชน์ของการศึกษาจึงนิยมให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษา นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ยังได้รับผลประโยชน์จากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนหลายประการ เป็นต้นว่า ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การพัฒนาชนบท เป็นต้น (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 2529)

สำหรับหน้าที่ทางการศึกษาของกองกำกับการ 5 นั้น มีการแบ่งงานด้านการศึกษาเพื่อการดำเนินการดังนี้

1. หมวดโรงเรียน มีหน้าที่ดังนี้

- 1.1 สำรวจพื้นที่จัดตั้งโรงเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม
- 1.2 ควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบแปลน และจัดตั้งคณะกรรมการตรวจรับให้ถูกต้องตามระเบียบ
- 1.3 เตรียมการในพิธีเปิดโรงเรียน
- 1.4 สำรวจเด็กก่อนเข้าโรงเรียน
- 1.5 จัดตั้งกองทุนลูกเสือ
- 1.6 จัดทำสถิติโรงเรียน ครู นักเรียนและการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ

2. หมวดอุปกรณ์การศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

- 2.1 เสนอความต้องการเกี่ยวกับแบบเรียนในระดับต่าง ๆ
- 2.2 เสนอความต้องการเกี่ยวกับเครื่องแบบนักเรียน และเครื่องแบบลูกเสือ
- 2.3 เสนอความต้องการเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ

3. หมวดฝึกอบรม มีหน้าที่ดังนี้

- 3.1 วางแผนการฝึกอบรมตำรวจที่ทำหน้าที่เป็นครู (พลเรือน) ช่วยสอนในสาขาวิชาการต่าง ๆ
- 3.2 วางแผนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมในสาขาวิชาชีพ รวมทั้งความรู้ในหลักสูตรพัฒนาความมั่นคงปลอดภัย
- 3.3 จัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจและให้คำแนะนำตามโครงการพัฒนาสงเคราะห์
- 3.4 ส่งเสริมวุฒิการศึกษาของครูและนักเรียนโดยจัดส่งเข้าศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- 3.5 ติดต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดหาทุนการศึกษา
- 3.6 วางแผนและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม
- 3.7 วัดและประเมินผลการฝึกอบรมตามโครงการต่าง ๆ
- 3.8 จัดทำหนังสือรับรอง ประกาศนียบัตรและวุฒิบัตร

4. หมวดสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีหน้าที่ดังนี้

- 4.1 วางแผนจัดเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจสุขภาพของชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม
- 4.2 จัดเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความช่วยเหลือ
- 4.3 จัดการฝึกอบรมชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมให้รู้จักวิธีการรักษาพยาบาลและการใช้ยา
- 4.4 จัดสร้างศูนย์พยาบาลและการใช้ยา
- 4.5 จัดทำทะเบียนประวัติผู้ป่วยของโรงเรียนต่าง ๆ ในหมู่บ้าน
- 4.6 รวบรวมทะเบียนหมู่บ้านที่ได้ดำเนินการในเรื่องสุขภาพ
- 4.7 ติดตามผลและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อแก้ไขอุปสรรค

รูปแบบการจัดการศึกษา

การดำเนินการโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม ให้สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ครูที่สอนใช้ตำราตรวจระเวนชายแดนในสังกัดกองกำกับการ

ตำราตรวจประเมินชายแดน และกองกำกับการสนับสนุนอากาศตำรวจตระเวนชายแดนที่เกี่ยวข้อง หรือลูกจ้างประจำ หรือครูช่วยสอนโดยไม่ได้ค่าตอบแทน สำหรับการควบคุมโรงเรียนผู้กำกับการ ตำราตรวจประเมินชายแดนแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมเป็นครูใหญ่ แต่ละโรงเรียนมีหน้าที่ปกครองครูนักเรียน และรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานของการจัดการศึกษาจึงกำหนด เป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 สำรวจจำนวนเด็ก และความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน ตลอดจนสำรวจจำนวนเด็กที่จะเข้ารับการศึกษในปีต่อ ๆ ไป

1.2 ประเมินความปลอดภัยของครูที่จะจัดเข้าสอน

1.3 ตรวจสอบโรงเรียนในหมู่บ้านใกล้เคียงที่เด็กสามารถเข้าไป
เรียนได้

1.4 ประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและจังหวัดเพื่อ
ขอความเห็นในการจัดตั้งโรงเรียน

1.5 พิจารณาความสำคัญของหมู่บ้านและความล่อแหลมต่อการแทรกซึม
ของฝ่ายตรงข้าม

2. ขั้นปฏิบัติการ

2.1 จัดสร้างอาคารเรียนและที่พักอาศัยครูด้วยความร่วมมือจาก
ประชาชนในท้องถิ่น

2.2 ขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนก่อนนำอำเภอท้องที่ตามที่บัญญัติไว้ใน
พระราชบัญญัติประถมศึกษา

2.3 แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ครูตำรวจตระเวนชายแดน ครูใหญ่และครู
อื่น ๆ ตามความจำเป็น

2.4 ครูตำรวจตระเวนชายแดนดำเนินการสอนและบริหารโรงเรียนตาม
ระเบียบปฏิบัติของจังหวัดและกระทรวงศึกษาธิการ

3. การมอบโอนโรงเรียน

โรงเรียนที่มีนักเรียนมากพอสมควร มีอาคารเรียนถาวรและการคมนาคม
เข้าถึง ให้ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ การประถมศึกษาในท้องถิ่นนั้นรับมอบไป

ดำเนินการ (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2529) ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 โรงเรียนใดที่กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนหรือกองกำกับการสนับสนุนทางอากาศตำรวจตระเวนชายแดนที่เกี่ยวข้อง เห็นสมควรมอบโอนให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด รับไปดำเนินการให้ประสานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดก่อนแล้วรายงานให้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนทราบ

3.2 เมื่อได้ทำการมอบโอนแล้ว ให้รวบรวมหลักฐานการรับโอน ตลอดจนบัญชีวัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน จำนวน 2 ชุด ส่งไปยังกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันมอบโอน

3.3 สำหรับโรงเรียนพระราชทานที่ยังไม่ได้กระทำพิธีเปิดป้ายโรงเรียน ห้ามมอบโอน จนกว่าจะทำพิธีเปิดป้ายแล้ว

3.4 โรงเรียนที่ทำการมอบโอนเรียบร้อยแล้ว ให้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน รายงานกรมตำรวจโดยเร็ว พร้อมกับแจ้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน (ถ้ามี) ให้ทราบด้วย

การควบคุมโรงเรียน

1. ให้ผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดนหรือผู้กำกับการสนับสนุนทางอากาศตำรวจตระเวนชายแดนที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมเป็นครูใหญ่ในแต่ละโรงเรียน ให้ครูใหญ่มีหน้าที่ปกครองครู นักเรียน และรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด

2. โรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมเป็นโรงเรียนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศจัดตั้ง ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 หลักสูตรหนังสือเรียน การสอน และการบริหารโรงเรียน ให้ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้

งบประมาณของโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. งบประมาณจากทางราชการ ตามโครงการเพื่อความมั่นคงและความปลอดภัย ซึ่งสำนักงานงบประมาณจัดสรรให้เป็นค่าอุปกรณ์การเรียนการสอนและเครื่องแบบ

นักเรียน ค่าซ่อมแซมอาคารเรียน และบ้านพักครู ค่าครุภัณฑ์สำนักงาน ค่าตอบแทน
ในการอบรมครู

2. งบประมาณจากการช่วยเหลือและบริจาค ทั้งส่วนราชการ นิติบุคคล
องค์การและเอกชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นในรูปของเงินและสิ่งของ

บุคลากรในโรงเรียน ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมี 3 ประเภท คือ

1. ผู้กำกับการค้าตรวจตระเวนชายแดน ผู้กำกับการสนับสนุนทางอากาศ
ตำรวจตระเวนชายแดนที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกเข้า ราชการตำรวจผู้มีความรู้ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา-
ปีที่ 3 ที่มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการศึกษา เป็นครูสอนตาม
ความเหมาะสม
2. ครูลูกจ้างประจำ ครูพลเรือนช่วยสอน โดยใช้วิธีการรับสมัครตามระเบียบ
ข้าราชการ ตามความจำเป็นและมีอัตราว่าง
3. ครูพลเรือนช่วยสอน (อาสาสอนโดยไม่รับเงินค่าตอบแทน) โดย
กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน หรือกองกำกับการสนับสนุนทางอากาศตำรวจตระเวน-
ชายแดนที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ (กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2529)

เนื่องจากประชาชนในชนบทชายแดนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ตำรวจตระเวน-
ชายแดนต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนทุกอย่างทั้งหนังสือ สมุด ดินสอ สื่อการสอน ตลอดจน
เครื่องแบบนักเรียน ถึงแม้ว่ากระทรวงการคลังจะอนุมัติงบประมาณจัดหาเครื่องแบบ หนังสือเรียน
และค่าซ่อมอาคารเรียนก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอ จึงต้องแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชน
องค์กรและหน่วยราชการอื่น ๆ ซึ่งมีความศรัทธาและเห็นคุณประโยชน์ในการดำเนินงานของ
ตำรวจตระเวนชายแดน โดยบริจาคทรัพย์สิน สิ่งของ จัดกิจกรรมหารายได้ และจัดทำโครงการ
ให้การสนับสนุน ซึ่งมีโครงการสำคัญ ๆ ดังนี้

1. โครงการโรงเรียนพี่ช่วยโรงเรียนน้อง (sister project or
sister program) โครงการนี้ได้รับเริ่มเมื่อปี ค.ศ. 1971 โดยโรงเรียนศึกษานารี ซึ่งเป็น
สมาชิก "โครงการการศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ" (associated school
project)" ขององค์การยูเนสโก วัตถุประสงค์ของโครงการคือ ให้โรงเรียน "มี" ช่วยเหลือ

โรงเรียน "ไม่มี" เท่าที่จะทำได้ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน โรงเรียนของตำรวจ-ตระเวนชายแดนที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นโรงเรียนแรก คือ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ และจากการดำเนินการของโรงเรียนศึกษานารีดังกล่าว ทำให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่ทั่วประเทศสนใจเข้าร่วมโครงการ โดยรับโรงเรียนของตำรวจตระเวนชายแดนไว้เป็นโรงเรียนน้อง กว่า 80% ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่เปิดทำการสอนในปัจจุบัน

2. โครงการค่าอาสาค่าพัฒนา โครงการนี้จัดทำขึ้น โดยชมรมอาสาพัฒนาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งชมรมของภาคเอกชน ลักษณะของการดำเนินการ จะนำสมาชิกไปตั้งค่ายในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น โดยมีตำรวจตระเวนชายแดนให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างอาคารเรียน อาคารเอนกประสงค์ สิ่งสาธารณูปโภค สนามเด็กเล่น โดยมีกิจกรรมเสริมอื่น ๆ นั้น การพัฒนาทางด้านกีฬา สาธารณสุขมูลฐาน ฯลฯ ให้แก่นักเรียนและประชาชนในหมู่บ้านรอบ ๆ โรงเรียน

นอกจากนี้ยังมีโครงการของกิจกรรมเบ็ดเตล็ดอีกเป็นจำนวนมาก เช่น โครงการถุงของขวัญ ซึ่งเริ่มโดยพนักงานของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง โครงการของขวัญปีใหม่แด่น้องชายแดน ดำเนินการโดยสมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทย และยังมีกลุ่มบุคคลและบุคคลตลอดจนพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาได้ไปเยี่ยมเยียนโรงเรียน พร้อมทั้งมอบเงินและสิ่งของเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนอีกด้วย (วารสารตำรวจตระเวนชายแดน ปรีทัศน์, 2532)

3. โครงการตามพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระบรมราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระราชดำเนนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎร ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลคมนาคมทั่วทุกภาคของประเทศไทย ทรงพบเห็นปัญหาความยากจน และความทุกข์ยากลำบากของประชาชนด้วยพระองค์เองโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน มักจะมีสภาพยากจนขาดแคลนอาหารที่จะบริโภค ประกอบกับอนามัยสิ่งแวดล้อมไม่ดี จึงทำให้สุขภาพร่างกายอ่อนแอเกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย ทรงมีความห่วงใยเยาวชนเหล่านี้ จึงจะเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต พระองค์จึงทรงมีพระราชดำริให้ทดลองทำ

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 3 โรงเรียนเมื่อปี 2523 เมื่อโครงการทดลองดำเนินการจนเป็นผลแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินโครงการดังกล่าวในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา

ต่อมาทรงเห็นว่าในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ นอกจากจะพัฒนาด้านอาหารโภชนาการและสุขภาพอนามัยแล้ว ยังมีความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องพัฒนาทางด้านอื่น ควบคู่ไปด้วย ได้แก่ การพัฒนาด้านความรู้ การศึกษา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ขึ้นเมื่อปี 2526 จากพระราชดำริข้างต้น จึงมีโครงการ 2 โครงการเกิดขึ้น คือ โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ และโครงการฝึกอาชีพ และในระยะเวลาต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการอื่น ๆ ขึ้นอีก เช่น โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โครงการตามพระราชดำริได้ขยายและมีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จนถึงปัจจุบันมีโครงการทั้งสิ้น 7 โครงการ และครอบคลุมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนใน 35 จังหวัด ทั่วทุกภาคของประเทศ ดังต่อไปนี้

โครงการที่ 1 โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

เป็นโครงการแรกที่จัดตั้งขึ้น โดยมีมุ่งเน้นให้ครู ผู้ปกครองและนักเรียนร่วมกันทำการเกษตรในโรงเรียนแล้วนำผลผลิตที่ได้มาประกอบเป็นอาหารกลางวัน โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงกรุณาพระราชทานเงิน สิ่งของ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วัสดุ อุปกรณ์การเกษตร และอุปกรณ์การประกอบอาหาร ให้แก่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน การดำเนินงานของโครงการนั้นนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันแล้ว ยังทำให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประกอบเป็นอาชีพต่อไป วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้เด็กเรียนมีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ บริโภคตลอดช่วงการศึกษาโดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตขึ้นภายในโรงเรียนมาประกอบอาหาร

โครงการที่ 2 โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงปัญหาการระบาดของโรคคอหอยพอกเนื่องมาจากการขาดสารไอโอดีน ทั้งจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข และจากการที่พระองค์ทรงพบเห็นในระหว่างเสด็จฯ เยี่ยมเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จึงทรงมีพระราชดำริที่จะดำเนินการเพื่อช่วยแก้ไขปัญหานี้ โดยเสริมการทำงานของกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ของกระทรวงฯ เข้าไปถึงได้ยาก อันได้แก่ พื้นที่ตามเขตชายแดนที่มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่ โครงการนี้ได้ริเริ่มดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2533 โดยคาดหวังว่าหากมีการควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนในพื้นที่ดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องแล้ว ก็จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศโดยรวมได้ วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาคอหอยพอก และป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนในชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

โครงการที่ 3 โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2526 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้มีมาตรฐานการศึกษาที่สูงขึ้นมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งทางกรมฝึกหัดครูได้มอบหมายให้วิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ 36 แห่ง ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เป้าหมายรับไปดำเนินการตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

โครงการที่ 4 โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

จากการที่ทรงประจักษ์ว่า เด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงได้ เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจน และตามชายแดนมักไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับสูง จึงมี

พระราชประสงค์ พระราชทานพระราชานุญาตฯ ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับปัญญาและความเหมาะสม และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2531 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคล

โครงการที่ 5 โครงการฝึกอาชีพ

เป็นโครงการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งขึ้นเมื่อปีการศึกษา 2531 โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกอาชีพให้กับศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ไม่อาจศึกษาในระดับสูงต่อไปได้ และเน้นให้มีการฝึกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้น ๆ ในระยะเริ่มแรกให้จัดทำในโรงเรียนทดลองก่อนภาคละ 1 โรงเรียน โดยมีกรมอาชีวศึกษารับผิดชอบต่อค่าเนื้องาน วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อฝึกอาชีพให้แก่เยาวชนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีวิชาชีพติดตัวและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

โครงการที่ 6 โครงการส่งเสริมสหกรณ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล็งเห็นว่าการปลูกฝังหลักการสหกรณ์แก่เด็กและเยาวชนโดยเริ่มจากโรงเรียนเป็นอันดับแรก จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในกลุ่มของเด็กนักเรียน ตลอดจนครูและประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การรวมกลุ่มกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น จึงทรงมีพระราชกระแสก่อนอธิบดีกรมตำรวจ ๗ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านภูด่าง อำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2534 ให้ดำเนินการสหกรณ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และทรงมีพระราชกระแสก่อนอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ ๗ พระตำหนักจิตลดารโหฐาน เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2534 ให้ส่งเสริมวิธีการสหกรณ์ให้แพร่หลายไปยังเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจและกรมส่งเสริมสหกรณ์จึงได้เริ่มดำเนินโครงการส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 6 แห่ง เป็นโครงการนำร่องในปี 2534 และต่อมาก็ได้

ขยายผลไปตามโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุก ๆ โรงเรียน วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิธีการสหกรณ์แก่เด็กนักเรียน
2. เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นในชุมชนที่มีความพร้อม

โครงการที่ 7 โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ 107 บ้านห้วยจะคำน ตำบลบึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2530 ได้มีพระราชบัญชาให้ดำเนินการปลูกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่เด็กนักเรียน และให้โรงเรียนปลูกสะเดา ซึ่งนอกจากจะเป็นอาหารเป็นร่มเงาแล้ว เมล็ดสะเดายังใช้ป้องกัน กำจัดแมลงในผักได้ ซึ่งไม่มีผลทำลายและพิษตกค้างต่อสภาพแวดล้อมเหมือนสารเคมีทั่ว ๆ ไป จากพระราชดำริดังกล่าว โครงการจึงได้ขยายออกไปยังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแห่งอื่น ๆ ด้วย เช่น การส่งเสริมให้มีการปลูกหญ้าแฝก เป็นต้น วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อปลูกฝังให้เด็กนักเรียน เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (สำนักพระราชวัง, 2535)

ปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ก. ปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในอดีต

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หรือโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคมในอดีตนั้นนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่ยังไม่มีรูปแบบ ทั้งนี้เพราะตำรวจตระเวนชายแดนไม่ใช่หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยตรง เพียงแต่เป็นการช่วยเหลือเยาวชนของชาติที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา และอยู่ในถิ่นทุรกันดารได้ศึกษาเล่าเรียน สามารถอ่านออกเขียนได้ ดังนั้น ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจึงต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ อยู่อีกมาก ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไม่สามารถที่จะพัฒนาไปได้เท่าที่ควร ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ประกอบด้วย

1. ปัญหาเรื่องงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนให้เป็น

เอกเทศถาวร อาคารเรียนเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกต่อการเรียนการสอน และการที่จะก่อสร้างอาคารเรียนให้เป็นเอกเทศถาวรได้นั้น ต้องใช้เงินในการก่อสร้างอาคารเรียนแต่ละหลังสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ไม่มีงบประมาณเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนชาวเขา และประชาชนไกลคมนาคม ต้องอาศัยผู้บริจาคเท่านั้นจึงจะดำเนินการได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับแบบเรียนชาวเขา ประกอบด้วย

2.1 ยังไม่มีแบบเรียนสำหรับชาวเขาครบทุกเผ่า

2.2 แบบเรียนที่มีอยู่แล้ว ยังไม่ได้วิจัยว่าได้ผลดีเป็นมาตรฐานแล้วหรือไม่

2.3 ไม่มีงบประมาณในการจัดทำแบบเรียน

3. ปัญหาครูไม่เพียงพอ เนื่องจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และกองกักตักการตำรวจตระเวนชายแดนต่าง ๆ มีกำลังคนจำกัดไม่สามารถหาครูผู้สอนเข้าไปทำการสอนได้เพียงพอ เพราะตำรวจตระเวนชายแดนมีหน้าที่หลายอย่างเกี่ยวกับการป้องกันประเทศชาติด้านชายแดน พัฒนาช่วยเหลือชาวเขา และยังคงเป็นครูผู้ดูแลโรงเรียนและรักษาความสงบภายในหมู่บ้านนั้น ๆ ด้วย ถึงแม้จะจ้างบุคคลภายนอกมาเป็นครูช่วยสอนก็ตาม แต่จำนวนครูก็ยังไม่สอดคล้องกับเด็กนักเรียน ซึ่งจะมีผลสะท้อนทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุผลดีเท่าที่ควร

4. ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง

การศึกษาแต่ละท้องถิ่นนับว่าผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะให้การดำเนินงาน ตลอดจนการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี แต่สำหรับโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม ยังมีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ

4.1 ผู้ปกครองส่วนมากไม่รู้หนังสือ จึงไม่สนใจที่จะให้บุตรหลานของตนมาเรียนหนังสือ

4.2 ครูและผู้ปกครองส่วนมากมักจะสนใจเรื่องราวในการประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยสนใจเรื่องการศึกษา

4.3 เนื่องจากหมู่บ้านแต่ละหลังอยู่ห่างไกลกันมาก ทำให้ครูและผู้ปกครองไม่ค่อยจะพบปะกัน ทำให้ดูห่างเหินกัน

5. ปัญหาเรื่องการขาดเรียนของนักเรียน ปัญหานี้มีอยู่มากเกือบทุก

โรงเรียน เนื่องจาก

5.1 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ จึงจำเป็นต้องใช้แรงงานจากเด็ก จึงทำให้เด็กขาดเรียน

5.2 ผู้ปกครองไม่ต้องการให้เด็กได้เรียนไปเพื่อประกอบอาชีพ ราชการจึงมีความคิดให้ลูกหลานเรียนพออ่านออกเขียนได้ จึงไม่จำเป็นต้องไปเรียนทุกวัน

5.3 บ้านกับโรงเรียนอยู่ห่างกันมาก ถนนหนทางเดินมาโรงเรียนก็ลำบาก ทำให้เด็กไม่อยากมาโรงเรียน

6. ปัญหาครูไม่ได้รับการปรับตามคุณวุฒิ

ครูโรงเรียนชาวเขาและประชาชนห่างไกลคมนาคม ได้ไปศึกษาหาความรู้ในสายงานวิชาครูจนจบระดับปริญญาตรีทางการศึกษา แต่ก็ไม่ได้รับการปรับวุฒิหรือตำแหน่งใหม่ เพราะไม่มีตำแหน่งทางการศึกษารองรับตำแหน่ง จึงไม่มีโอกาสขอเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

7. การดำเนินการตามโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาปรากฏว่า ยังไม่สามารถดำเนินการได้ทุกโรงเรียน เนื่องจากปัญหาคมนาคมและการติดต่อไม่สะดวก พื้นที่บางแห่งไม่ปลอดภัย มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองและอิทธิพลต่าง ๆ เป็นต้น

ข. ปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในปัจจุบัน

ปัจจุบันแม้ว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจะได้มีการปรับปรุงด้านต่าง ๆ ให้มีรูปแบบและมาตรฐานใกล้เคียงกันก็ตาม แต่สภาพปัญหาบางอย่างก็ยังคงมีอยู่จากการประชุมสัมมนาเรื่อง กิจกรรมที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานตามผลงานสำคัญของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2531 ผู้ร่วมเข้าประชุมได้แก่ เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้บริหารและครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเขตต่าง ๆ การประชุมครั้งนี้ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไว้ดังนี้คือ

1. งานด้านวิชาการ

1.1 การกำหนดนโยบาย เป้าหมายและการวางแผนงานของโรงเรียน ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบางโรงเรียนไม่เข้าใจนโยบาย เป้าหมายและการจัดทำแผนงานของโรงเรียน

1.2 สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และครูส่วนใหญ่ยังขาดทักษะ

ในการผลิตและใช้สื่อ

- 1.3 ครูไม่สามารถดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ เนื่องจากครูมีภารกิจต้องไปอบรมและมีกบททวนอยู่เสมอ
- 1.4 หนังสือคู่มือและแบบเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน
- 1.5 ครูขาดประสบการณ์และเทคนิคการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

2. งานด้านบุคลากร

- 2.1 ขาดแคลนบุคลากร ครูตำรวจตระเวนชายแดนมีน้อยไม่เพียงพอแก่การสอน
- 2.2 ภารกิจที่รับผิดชอบมีมากเกินไป เนื่องจากจำนวนบุคลากรในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีค่อนข้างน้อย ภารกิจที่ทุกคนรับผิดชอบจึงมีอยู่มาก
- 2.3 ในการพิจารณาความดีความชอบ ครูส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการพิจารณาความดีความชอบของผู้ใต้บังคับบัญชา
- 2.4 ครูขาดการบำรุงขวัญและกำลังใจ เนื่องจากครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีคุณวุฒิตะดับปริญญาตรี ไม่สามารถปรับยศเป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรได้

3. งานด้านกิจการนักเรียน

- 3.1 ขาดแคลนอาหารกลางวันสำหรับเด็กเนื่องจากผลผลิตไม่เพียงพอและฐานะทางครอบครัวของนักเรียนยากจน
- 3.2 นักเรียนขาดเรียนบ่อยเพราะผู้ปกครองต้องการใช้แรงงานในการประกอบอาชีพ
- 3.3 ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

4. งานอาคารสถานที่

- 4.1 โรงเรียนขาดการบำรุงรักษาซ่อมแซม เนื่องจากงบประมาณมีน้อย ไม่เพียงพอที่จะจัดสรรให้ครบทุกโรงเรียน

4.2 อาคารเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

5. งานธุรการการเงิน

5.1 ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุ ครุภัณฑ์
ของโรงเรียน

5.2 ครูขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบงานสารบรรณ
ทำให้การปฏิบัติงานยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.1 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาเพราะขาดความรู้
ความเข้าใจ จึงไม่ค่อยสนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน ปล่อยให้เป็นภาระของโรงเรียน
ฝ่ายเดียว

6.2 ประชาชนส่วนใหญ่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่มีเวลา
สนใจเกี่ยวกับการศึกษา จึงอุทิศเวลาให้กับโรงเรียนน้อย

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนประสบกับ
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา เนื่องจากสาเหตุใหญ่ดังกล่าวคือ งานด้านวิชาการ
ด้านบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งปัญหา
ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และยังผล
ทำให้ประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอนไม่ประสบผลเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าปัญหาบางประการ
อาจจะได้รับการแก้ไขมาแล้วก็ตาม แต่สภาพปัญหายังไม่หมดสิ้นไป เนื่องจากว่าวัตถุประสงค์หลัก
ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่อยู่ที่
ห่างไกลคมนาคม ให้สามารถอ่านออกเขียนได้และประกอบกับการให้บริการทางด้านการศึกษาที่
มิใช่ภารกิจหลักของตำรวจตระเวนชายแดน จึงส่งผลให้การดำเนินงานยังเป็นอุปสรรคต่อไป
(กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน, 2531)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ทองใบ สายพรหมา (2513 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาเรื่องโสตทัศนูปกรณ์ใน
โรงเรียนชาวเขาตำรวจตระเวนชายแดน เขต 5 พบว่า ปัญหาที่สำคัญได้แก่การขาดแคลน

งบประมาณ อาคารเรียนไม่อำนวยความสะดวกที่จะใช้และเก็บรักษาอุปกรณ์การสอนขาดเครื่องมือวัสดุสิ้นเปลืองสำหรับผลิต ครูผู้ให้มีความรู้ ความชำนาญในการใช้วัสดุการสอน และยังไม่สามารถผลิตขึ้นใช้เองได้ ครูยังต้องการให้ผู้บริหาร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุนและให้ครูมีความรู้ในการผลิต และการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน ช่วยจัดหาวัสดุสำเร็จรูป จัดหาวัสดุสิ้นเปลือง และเครื่องมือสำหรับผลิตอุปกรณ์การสอนขึ้นใช้ตามความต้องการของตัวเองเพื่อจะได้ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น ครูโรงเรียนชาวเขาจะยืนยันว่าวัสดุทัศนูปกรณ์ได้มีส่วนช่วยการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์และได้รู้ได้เห็น เข้าความสนใจอยากจะเรียน และสนุกสนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุปกรณ์การสอน วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ครูโรงเรียนชาวเขาต้องการเพื่อให้การเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

บำเพ็ญ โติตะประคู้ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพทางทัศนูปกรณ์ของโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนในประเทศไทย พบว่า ทัศนูปกรณ์ ได้มาจากการสนับสนุนจากหน่วยเหนือ และครูช่วยหามาอุปกรณ์ที่มีและใช้ได้ เป็นประเภท วัสดุ เป็นส่วนใหญ่ ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้เลือกและซื้ออุปกรณ์ให้ทางโรงเรียน ในการเลือกซื้ออุปกรณ์ ครูผู้สอนส่วนใหญ่พยายามเลือกให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์กับบทเรียน แต่ครูจะใช้ทัศนูปกรณ์ เป็นบางชิ้นโมง และต้องมีเวลาเพียงพอ ไม่นิยมใช้ของใหม่และมีราคาแพง ในบางครั้งครูต้องยืมจากหน่วยอื่นมาใช้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อซื้ออุปกรณ์แล้ว นักเรียนเกิดการเรียนรู้นอกบทเรียนมาก และชอบใช้ทัศนูปกรณ์ สถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์ ผู้ดูแลทัศนูปกรณ์ไม่ควรทำเรื่องของงบประมาณจากหน่วยเหนือ กองกำกับการจัดครูให้เข้ารับการอบรมด้านทัศนศึกษาเป็นบางครั้ง ปัญหาและอุปสรรคที่ต้องแก้ไขคือ การให้กำลังใจ และการสนับสนุนอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบสถานภาพทัศนูปกรณ์ เกี่ยวกับเรื่องการจัดหา ทัศนูปกรณ์ การเลือก การใช้ การบริการและการบริหารทัศนคติ และความสนใจ ปัญหาและอุปสรรค ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของทุกเขตอยู่ในช่วงเกณฑ์ปกติจึงไม่แตกต่างกันในแต่ละเขต

นภา คงเมือง (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่า 1) ครูใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันใน

ด้านการบริหารและการนิเทศการศึกษา คือ มีการปฏิบัติมากในข้อที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดี ให้คำปรึกษาแก่ครูได้นอกเหนือจากการเรียนการสอนและมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากที่สุดในข้อที่เน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในแนวทางที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และความคิดสร้างสรรค์

ความสัมพันธ์กับครูผู้สอน ครูใหญ่มีการปฏิบัติมากในข้อที่กระตุ้นให้ครูผู้สอนมีความคิดริเริ่มในการทำงาน และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากที่สุดในข้อที่มีความเป็นกันเองกับครูผู้สอน สามารถพบได้ตลอดเวลาเมื่อมีปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองครู ครูใหญ่มีการปฏิบัติมากในข้อที่ได้รับความสนใจ ร่วมมือและช่วยเหลือจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากในข้อที่ผู้ปกครองให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน 2) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน

ในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน คือมีการปฏิบัติน้อยในข้อที่นักเรียนได้รับการฝึกให้มีความสนใจและสังเกตสิ่งต่าง ๆ อย่างชัดเจน ถูกต้อง และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากในข้อที่ครูใช้คู่มือครู เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ครูมีการปฏิบัติน้อยและมีความหวังในการปฏิบัติมากในเรื่อง การดูแลความเรียบร้อยของที่เก็บอุปกรณ์และสื่อการสอน การนิเทศศึกษามีการปฏิบัติ น้อยในข้อที่ครูใหญ่สนใจและเห็นความสำคัญของการนิเทศ มีการตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำด้านการสอนอยู่เสมอ และมีความคาดหวังในการปฏิบัติมากในข้อที่ครูใหญ่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศการสอนในโรงเรียน

สายชนด์ สุวรรณเขต (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ เริ่มจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2515 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ยากจนอยู่ห่างไกลคมนาคม ให้มีความรู้ความสามารถ อ่านออกเขียนได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่เปิดทำการสอนในจังหวัดปราจีนบุรี รวม 12 โรงเรียน ซึ่งจากการสำรวจพบว่าด้านสภาพแวดล้อม โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรีส่วนใหญ่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ประชาชนในหมู่บ้านประสบปัญหาความยากจน บางหมู่บ้านได้รับผลกระทบจากการสู้รบของกองกำลังต่างชาติ และผู้ก่อการร้ายอยู่เสมอ สำหรับสภาพทางการศึกษา พบว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ได้ดำเนินงานตามนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน การเรียนการสอนใช้หลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2521 โดยมีครูตำรวจตระเวนชายแดนและครูช่วยสอนทำหน้าที่สอน ซึ่งครูเหล่านี้ยังขาดความรู้ความชำนาญในการสอน ด้านอาคารสถานที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารแบบชั่วคราว ในด้านงบประมาณทางโรงเรียนได้รับงบประมาณจากกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และจากผู้มีจิตศรัทธา ซึ่งนับว่ายังไม่พอเพียงต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ส่วนรายจ่ายของโรงเรียนนั้นจ่ายไปในโครงการอาหารกลางวันมากที่สุด สำหรับด้านความร่วมมือที่ได้รับนั้นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ด้วย

สำหรับปัญหาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องสภาพพื้นที่ตั้งของโรงเรียน การคมนาคมไม่สะดวก บุคลากรไม่พอเพียง และขาดความรู้ความชำนาญในการสอน ขาดแคลนในด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน ส่วนปัญหาของนักเรียน พบว่า มีปัญหาในเรื่องนักเรียนขาดเรียนบ่อยเนื่องจากปัญหาสุขภาพและความจำเป็นในการช่วยผู้ปกครองทำงาน แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้แก่ การส่งเสริมความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีสภาพดีขึ้น การจัดสรรอัตรากำลังเพิ่มขึ้น และการจัดอบรมให้ความรู้ในด้านการสอนแก่ครู ส่วนการแก้ปัญหาของนักเรียนนั้นมีข้อเสนอว่าโรงเรียนควรชี้แจงให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาให้มากขึ้น

สันทนี พาส (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร พบว่าในด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่ปฏิบัติมากคือ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และวัดผลประเมินผล ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และสื่อการเรียนการสอน ที่ใช้มากที่สุด คือ หนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการจัดพิมพ์ขึ้น ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดมาก คือ จัดกิจกรรมทางด้านเกษตร เพื่อโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน และเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จัด

ประชุมครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อร่วมกันวางแผนการส่งเสริมนักศึกษารักษาวัฒนธรรมชาติในท้องถิ่น และวัดผลประเมินผลโดยการให้คะแนนพฤติกรรมนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในฐานะผู้นำการปฏิบัติการและเป็นที่ปรึกษา กิจกรรมที่ปฏิบัติมาก คือ การกระตุ้นเยาวชนและประชาชนในชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในฐานะผู้ร่วมงานและผู้อำนวยความสะดวก กิจกรรมที่ปฏิบัติมากคือการร่วมมือกับเยาวชนและประชาชนส่วนปัญหาที่พบว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย การขาดงบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการที่ประชาชนไม่เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมตามลำดับ

ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ได้เสนอไว้นั้นเกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องขั้นตอนการวางแผนการสอน การจูงใจให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการสอน วิธีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทย ความรู้เกี่ยวกับแหล่งของสื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการสอน การผลิตและการใช้ ระเบียบวิธีและขั้นตอนในการประเมินผล ตลอดจนการสอนซ่อมเสริมนั้น ครูสอนภาษาไทย ควรนำความรู้ทั้งหมดมาประมวลเพื่อนำไปใช้ในการสอนภาษาไทยแต่ละครั้ง และการศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอเพื่อที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณลักษณะตามจุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย